

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

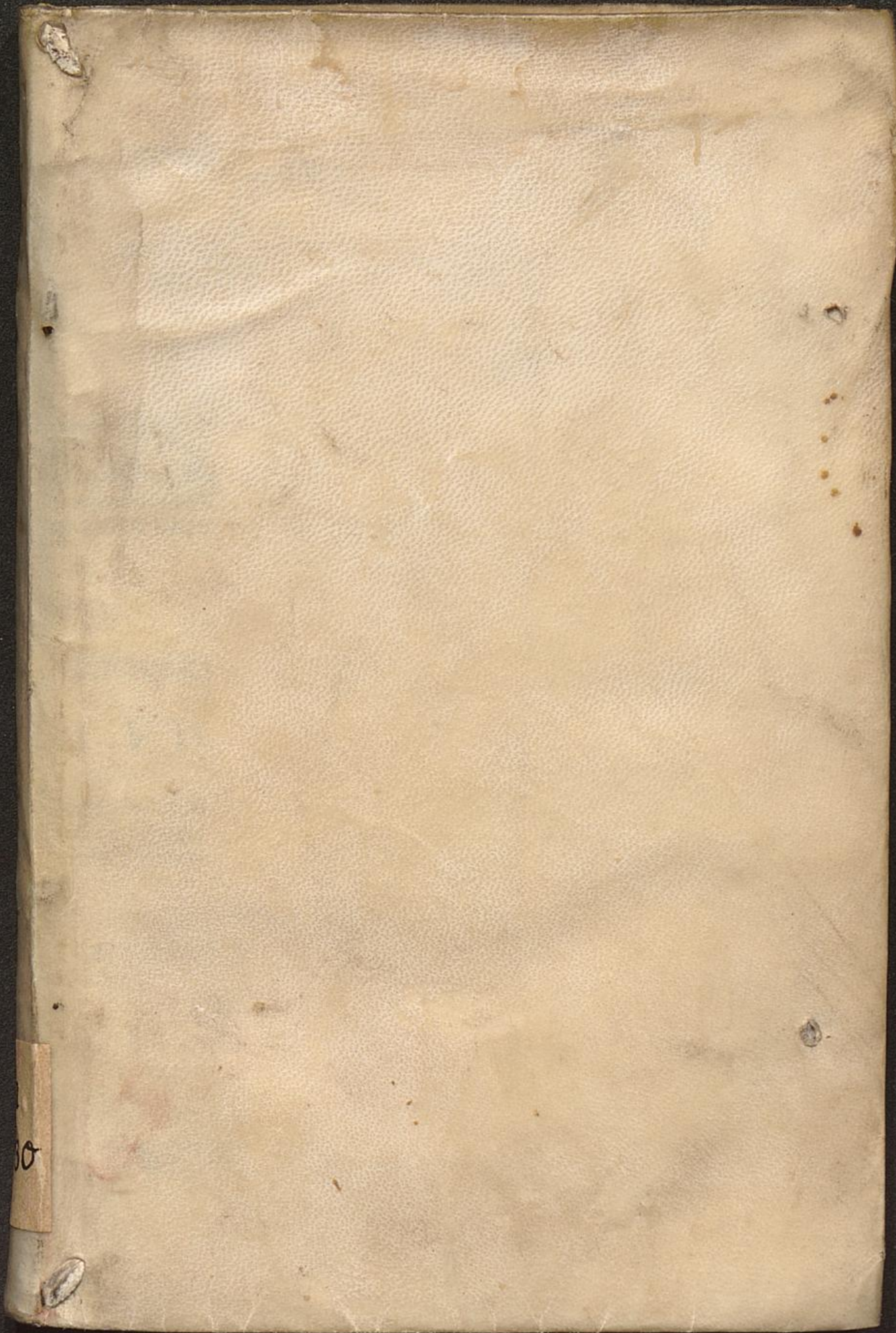
Universitätsbibliothek Paderborn

**Themis Dea, Sev De Lege Divina; Stephani Pighii
Campensis**

Pighius, Stephanus Vinandus

Antverpiae, 1568

urn:nbn:de:hbz:466:1-12935

80

S III

29

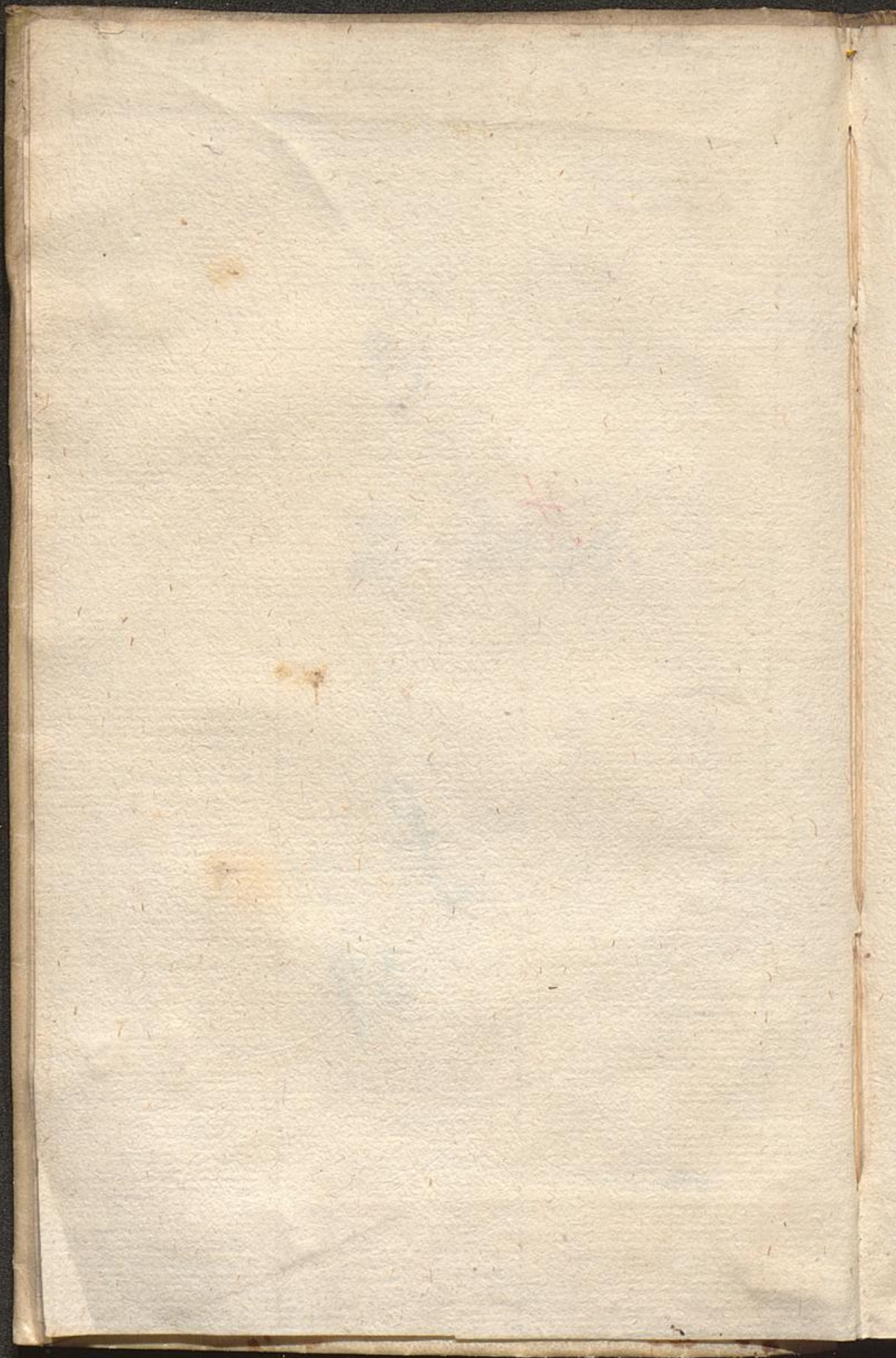
Th. 6030.

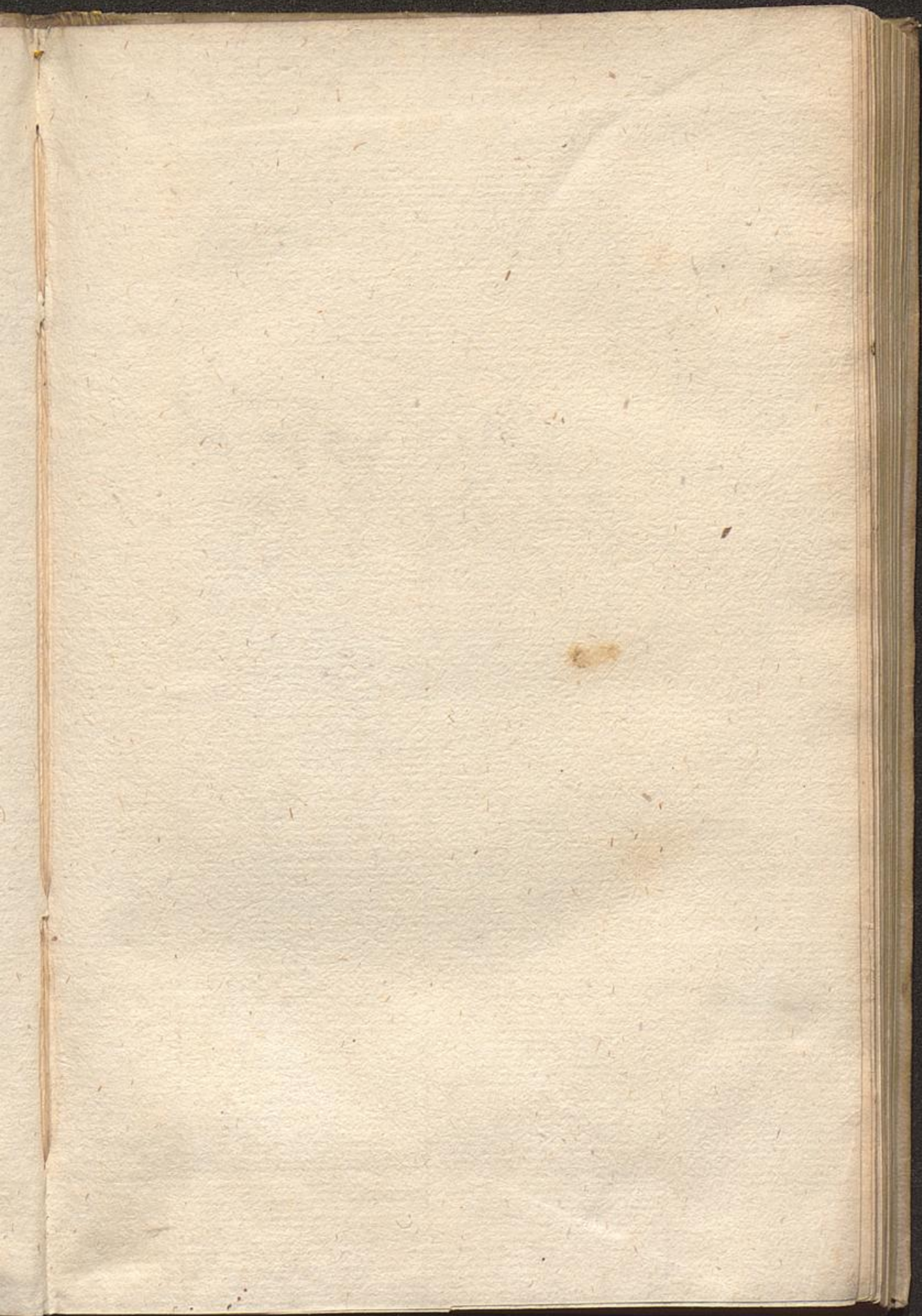
H

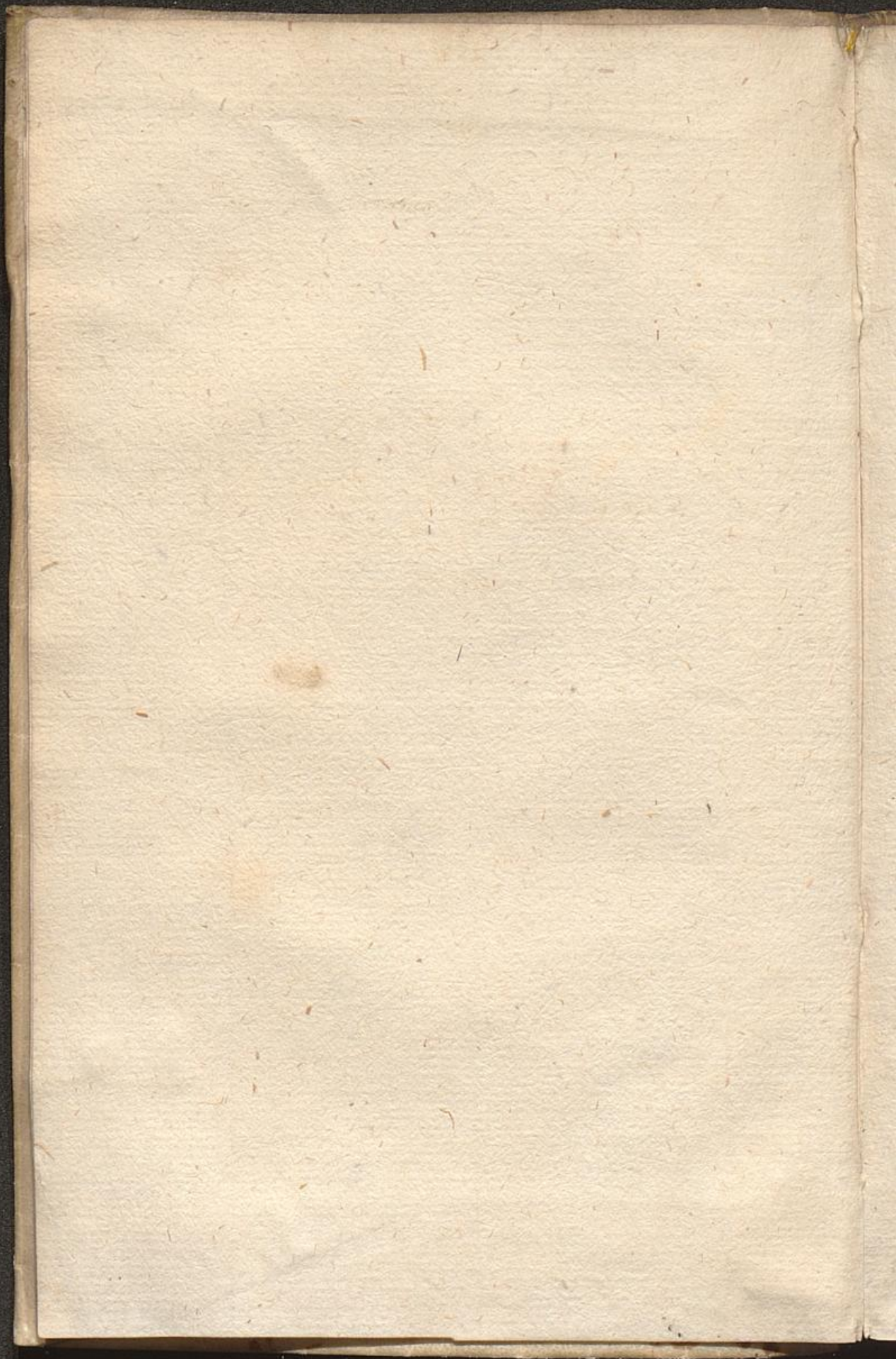
20

III

29

Ex legato Celmii Principis Ferdin:
Epi Paderb: et Almagster:
Ao 1683.

THEMIS DEA,

SEV

DE LEGE DIVINA;

STEPHANI PIGHII

CAMPENSIS.

AD AMPLISS. ANTONIVM PER-
renotum Cardinalem Granuellanum.

Collegij Sacerdotij Paderb. C.

ITEM

MYTHOLOGIA EIVSDEM IN QVA
tuor anni partes, ab auctore recognita.

ANTVERPIÆ,

Ex officina Christophori Plantini.

M. D. Ixviii.

Ferdinandi Fruntenbergij

*Libro rary
F*

THE MISEDIA

284

DE LEGE DIVINA

STEPHANI RICHII

CAMBRIGIÆ

Handwritten signature in brown ink, possibly "Stephani Richii"

MYTHOLOGIA DIVINA IN OVA
EXON ESTE PARTES AB ANTOHIO RECOGNITA

ANNO 1684
EXON ESTE PARTES AB ANTOHIO RECOGNITA

Handwritten signature in brown ink, possibly "Stephani Richii"

STEPHANI PIGHII
CAMPENSIS THEMIS DEAE;
SEV DE LEGE DIVINA:
AD ANT. PERRENOTVM
CARDINALEM.

VIDERE profectò, Illu-
strissime Domine, mo-
rem à me tantopere lau-
datum, cùm de strena-
rum vsu, origine & antiquitate scri-
berem, tacitè nunc improbare, nisi
& his anni noui Kalendis absentem
patronum strenula noua prosequi,
votis solennibus omnia prospera ac
læta precari pergeré. Cuius rei cau-
sa cùm his diebus schedas meas per-
lustrarem, votis optarem à Deo, vt
felicibus auspiciis annueret, measq;
inuocarem Musas, vt offerrent boni
omnis aliquod argumentum tuis
rationibus quàm maximè congruũ,

*Introductio
ad argumen-
tum per pro-
sopoziam.*

A 2 quod.

quod dignè mitti à me possèt, & à te feliciter accipi; repentè oblatum est manibus meis Pantheū, quod olim variis veterum deorū, dæmonūque simulachris atque elogis instruere adornareque institueram. Cū itaq; eius templi sacraria, cellulas, adytaq; studiosè perlustrarem, & anxius inquirerem, quisnam ex illo cælestiū cœtu nostris votis fauens meo nomine tibi salutem, prosperasq; noui anni kalendas perferre vellet; veneranda Themis spem pudibundo risu faciens mox se facilem præbet, & ad amicum notumque hospitium ituram pollicetur. Gratias itaq; sancto numini immēsas egi, utque placidum, benignum, ac felix te adire vellet, supplicauī; nec sine causa. multiformis enim dea est, variasque induere personas nouit. Veniet igitur, verū non incitata, armisue instru-

cta

*Themis est
Doin dicta
Hesiodo.*

*allaborat
-māgā. in
-et rō mot
-māgāq;*

sta tanquam prauos impiósue casti-
 gare velit, cum vehemens, tristis ac
 seuera sit, sed vt Orphei verbis dicā,
 ἀγλαόμορφος καὶ σεβάσμιος, quo vultu
 deorum concilium cogere solet, &
 rectæ rationis terminum præscribe-
 re, honesta, splendida, ac venerabili
 maiestate decora. Hanc, patrone, tri-
 bus comitatam filiabus pedisequis
 tua solita humanitate benigniùs ex-
 cipe; non enim ignotam mitto vel
 peregrinam, sed multo antè tibi fa-
 miliarem, amicam ac domesticam,
 atque in sanctiore pectoris tui lara-
 rio religiosissimè semper, nec imme-
 ritò cultam. Potens enim & magna

*Themidis
 virtutes.*

est dea, nec nisi fausto feliciq̄ue bo-
 nos visitat omine, in omnibus rebus
 salutifera atque officiosa, in dubiis
 viam monstrans tutam ac rectam, in
 prosperis consilia tēperans, nec nisi
 moderata suggerens, repellit impe-

6 *AM* THEMIS DEA,
tus superbos. in aduersis fiduciam
præbens, spem firmat, & victoriam
pollicetur certam, quamuis aliquã-
do tardam ac difficilem, eo tamen
magis securam ac gloriosam. Quis
igitur non lætus hanc aduenam ex-
cipiat? non curiosè obseruet veræ so-
lidæque felicitatis largitricē deam?
quæ animam naturamque huma-
nam perficit, virtutem ipsam docet,
hoc est, vt Lucilij poëtæ verbis dicā:

*Iamblichus
& Metopius
Pythagori-
cus Meta-
pontius.*

— *Scire id quod queque habeat res.*

— *Scire homini rectum, vtile, quid sit ho-
nestum.*

*Quæ bona, quæ mala, quid sit inutile,
turpe, inhonestum.*

*Hostem esse atque inimicum hominum
morumque malorum.*

*Contrà defensorem hominum morum-
que bonorum.*

*Victoria ἄν
ἴσως apud
Athenienses.*

Iam verò si Atheniensis ille populus
Victoriam dubiam, leuē, & incon-
stan-

stantem deam (quam idcirco Homerus ἑτεραλκίαν, ἢ ἀμφήρισον νίκην appellat) alis sollicitè spoliarunt, & implumē colere, Pausania teste, voluerunt; ne scilicet ab ipsis auolaret, quam nihilominus sæpenumerò perdiderūt:

Si Spartani Martem barbarum, homicidam, perniciosum, & sanguinarium dæmona catenis vinctum sibi retinere voluerunt, vt belli principē Deum præsentem semper haberent, qui imperium, urbem, Spartanumq; nomen omne pessum tandem dedit: quantò magis tibi gratulandū, patrone amplissime, cuius rebus hoc salutare imprimis numen adesse cupiens, ac tanquam permansurum Termini personam, ne Ioui quidem cedentis, accipiens diuino atque inuisibili gressu καὶ ἀχέιστον vltro occurrit? Qua forma Romæ primū Themidis simulachrum vidi in Pa-

Mars βροτῶν κλονεὺς καὶ αἰμοχαρὴς dictus Homero & Orpheo.

Themis terminalis.

rio marmore exculptum apud Illustrissimum virum Cardinalem Rodolphum Pium Carpensum, quod postea delineatum accuratè ad Antonium tuum Morillonum in Belgicam misi. In cuius quidem hominis nobiscum & studiis iisdem, & amicitiae vetustate quondam coniunctissimi, ob eximias ipsius dotes mentionem lubenter incido. magna namque in eo vis ingenij erat, qua picturam sculpturamque difficiles alioquin artes puer sua sponte, atque *αὐτοδίδακτος* ad excellentiam usque perceperat. Magnum adolescèti optimarum disciplinarum studium, tum diuina quaedam rerum & verborum memoria, quam ipsemet arte quadam (cum omnia quae à puero legerat sibi deinde profutura, succinctè ordinateque in classes seu locos quosdam cōmunes digessisset) ita firmarat,

Antonij
Morillonij in
genium ac
dotes.

rat,

rat, vt de quauis re difficili et obscura copiosè & promptè eruditeque commentari ac differere posset. Orationem verò eius ornabat summa dicendi facilitas, atque grata quædam oris facûdia; qua cùm de rebus philosophiæ reconditis ac abstrusis loqueretur, omnes in sui admirationè rapiebat. Denique consuetudinem familiaritatemque illius rara quædam comitas mirè dulcem atque suauem faciebat: neque hoc mirum; occurrebat enim mox animus ab omni fastu atque ambitione alienus, enitebatque confestim candor in eo eximius; atque si quam amplexabatur amicitiam, in ea colenda fidum ac sincerum pectus apparebat. Cum hoc autem adolescèti mihi primùm litterario in tirocinio Louanij quædam cõtracta fuerat amicitia, quam Romæ deinde, cùm bona nos quæ-

A 5 dam

dam fortuna iunxisset ante annos ab hinc plus minus octodecim, in tantum adauxit studiorum similitudine ingeniique consensu crebrior illa consuetudo, arctiorque familiaritas, ut rari dies interuenerint biennio ferè integro, quo Romæ mansit, quibus litterariæ societatis causa non vnà essemus. Molestior itaque nobis vtrisque fuit dilcessus ac separatio, cum ille in Germaniam à te reuocatus, urbem nosque relinquere cogeretur. At quæ corpora tunc seiunxit fortunæ inuidia, animorum illud vinculum soluere tamen non potuit. Nam æquè validum semper permansit, immo cum suauissimæ consuetudinis peractæ memoria & desiderio fortius hoc cōstrinxit frequens litterarum vicissitudo, cum ego de communibus studiis multa sæpe mouerem, atque ipse diligenter vsque de
omni-

SEV DE LEGE DIVINA. II
omnibus responderet. Quamuis igitur
gratissima illa familiaritate eius
ac conuersatione prima frui mihi
deinde nunquam contigerit (nam
illud immortalitate dignum ingenium
illæ animi summæ dotes Antonij
nostri præpropere fato extinctæ
liberalibus studiis nobisque cū
ipso sunt ereptæ, non admodum diu
post meum ex Italia in Belgicam
reditum, anno ab hinc ferè decimo)
memoria tamē tanti amici mihi per-
ennis erit, quamdiu virtutem litte-
rasque sum amaturus. Quæ quidem
faciunt, vt lubenter admodum ve-
teres eius de studiis nostris sermones
animo repetam, quia hac ratione
mihi videor molestias ex eius desi-
derio conceptas, vsque animo inhæ-
rentes, non nihil alleuare. In præsen-
tiarum igitur de Themide dea fa-
cturus verba, ipsum in partē sermo-
nis

nis vocabo, atque aliàs sæpenumero de rebus difficilibus differentē oblata occasione inducam, vt amico gratiam, etsi illius ingenio meritisque nequaquam parē, at pro nostra beneuolentia sinceram, certē debitam referamus. Sed antequam ipsum loquentem producam in medium, à te patrone optime, cui dotes Antonij tui probè cognitæ sunt, impetratam veniam cupio, si minus acumini eloquentiæque illius hæc mea responderint, & si qua ἀπεροσωπολήπιως à me effusa senseris: ab aliis verò quibus ingenium illius minimè perspectum fuit, & hæc forsan in manus sument, omnino postulamus, quod M. Cicero L. Crassi oratoris suo sæculo præstâtissimi personã scriptis inducturus petiit: Vt scilicet maius quiddam semper de Antonio Morillono suspicetur opinetur, quàm quantum

*Epilogus
cum obestations.*

*De oratore
lib. III.*

SEV DE LEGE DIVINA. 13.
tum à nobis hic alibiue dicetur vel
exprimetur. Verùm de his nunc satis
multa. Quare ipsius iam verba de ^{Transgressio}
Themide tua referemus, cùm prius ^{ad argumen-}
dixero, quàm bella & tépestiua oc- ^{tumē}
casio nos ad disputationē hanc per-
duxerit.

CVM ANTE ANNOS ALIQVOT ^{Occasio dia-}
Romæ kalendis Ianuariis Pontificiū ^{logi.}
in Vaticano sacrum, ad quod omnis
Cardinalium Episcoporumque cœ-
tus ac ferè totius Christiani orbis
Principum legati conuenerant, ac-
cessissem: solēnes illas (quæ tunc bo-
ni ominis causa fieri solent) saluta-
tiones attentius cōsiderans, vt qual-
dam gratas, sinceras, & iucundas;
sic plurimas rursus ineptas, fuca-
tas, & frigidas esse vidi. Et quò ma-
gis ambitiosè sollicitéque obirentur,
eò

eo molestiores importunioresq; accidere, non sine risu animaduerti. Apparuit proximus mihi subito à dextris meus Morillonus, quem eodie non videram, atque tum opportunè cum clarissimo viro Didaco Hurtado de Mendoza, Cæsareo legato aduenerat. Nec mora, quin salutem felicibus verbis inuicem, ut mos est amicorum, precati, è turba discederemus. INTERIM quàm primùm ille, Quid ridebas, inquit, Pighi, cum te accederem? MOLESTA, inquam, atq; importuna ambitiosorum istorum studia, quæ cum infeliciter pluribus euenire viderè, te conspecto, omnino probare illud Plautinum incœpi:

Nihil homini amico est oportuno amicium;
quemadmodum tu mihi. TVM ille suo more renidens, An ne te pudet Democrite hâc curis hominum illudere?

dere? Eia, inquam, nunc Bithus contra Bacchiū: alto tu quidē risisses carchynno si prius adfuisses, qui iisdē, ut aiunt, cæpis lubenter vesci soles. Sciscitantibus deinde nobis, si quid fortè noui è Germania haberetur in ædibus legati Mendozæ, in cuius tunc erat ipse familia atque ædibus hospicio exceptus. **R E S P O N D I T,** nihil aliud ferre postremas litteras, quàm ab exercitu Cæsareo Magdeburgum arcta admodum obsidione cingi, deditioisq; conditiones eam urbem offerre. **S E D** omitte, quæso, ista, inquit, quæ nec ipse percunctari, nec audire magnopere curo: quæro à te potius, ecquid hisce noui anni kalendis antiqui nobis adfers, nuper in lucem eruti, quod magis intelligere lubet, quàm quid per terrarum orbem moliantur principes. **T V M** ego: Et ista à te rogare volebā, quem

quem scio omnigenæ antiquitatis monumentis me multò instructiorem esse, & inter præcipuos versari quotidie, quorum cura hæc indagantur. Attamen, ne nihil adferre videar, intellexi hodie ab Antonio Augustino, quem hisce solennibus & feriatis diebus officij causa accedere nonnunquam soleo, Rodolfum Pium Cardinalem Carpensensem nuper dono, à nescio quibus amicis, accepisse pulcherrimum muliebris formæ Terminum marmoreum, quæ Veneris esse nonnulli coniiciunt, propter tres imagunculas, quæ deam consertis manibus circundant, quas Gratias autumant. Sed dubitat Augustinus admodum, quòd non nudas, sed stolas videri dicant, atque alio quàm Gratia solent, ordine dispositas. AD hæc ita mox ille. De Venere Terminali quicquam me

*Antonius
Augustinus*

*Rodolfus
Pius Car-
pensis Car-
dinalis.*

lege-

legere profectò non memini; cupe-
rem itaque videre simulachrum il-
lud, atque eam maximè ob causam
cras ibo salutatum Cardinalem, cū
quo mihi propter hæc studia, qui-
bus admodum ille delectatur, fami-
liaritas satis magna est. I D E M &
Augustinus animo statuit, inquam:
Sed cum cum Cardinale vidi collo-
quentem, cum simul ædem intrarēt
facram. Vnde coniecturam capio,
quòd cęremoniis in templo finitis,
ipse Cardinalem, cum officij, tum vi-
dendæ huius statuæ gratia, sit do-
mum deducturus. Quin igitur huic
obuiam inus occasione? & ad ædes
Cardinalis præcedentes, redeuntem
exspectamus? Non deerit spero salu-
tandi, atque simul signum hoc vi-
dendi oportunitas, maximè si Au-
gustinus adfuerit. R E C T E sua-
des, mi Pighi, respondit Antonius,

B

atque

atque omnino eundem censeo. Cardinalem namque spero qua est humanitate, quamprimùm nos viderit, vltro de hac re verba facturum. Lubenter enim monstrat studiosis omnia quæ habet (habet autem plurima atque insignia antiquitatis monumenta) mutuoque dat etiam alacriter. Quin etiam sæpenumerò sua sponte me solet inuitare, quando quid non antea visum nactus est. FINITO igitur sacrificio confestim è Vaticano descendentes per pontem Aelium recta in Campum Martium ad ædes Cardinalis properamus, ibidemque in propylæo deambulamus, donec ex strepitu equorum aduenire Cardinalem intelligimus. Obuiam igitur procedentes ipsum Antonio, vt diuinaram, Augustino comitatum reuerenter, vt decebat, felicem anni noui

cur-

cursum optantes salutamus. ET ille, Opportunè, inquit, ades Morillonum cum tuo Pighio. iam enim concilio, te non ob aliam quàm Augustinum causam aduenisse, nempe ut Terminum videres meum, qui mihi nuper est dono datus. Rarò alioquin tui copiam nobis faceres, nisi quid simile te eliceret, Augustinum verò negotia aliquando impellunt, ut veniat, aliquando etiam idem ille studiorum amor, qui te tenet, nostri memorem facit. Sed nihil nunc ostendam ante prandium; iamdudum enim nos expectant Oeconomus & Structor, eduliaque moram non pati diuturniorem clamitant. Atqui non immeritò gemmis Indicis chariores aestimare possum, qualescunque cōseruo & colligo antiquitatis reliquias, quarum ob causam ipse aliquo sum in precio, atque ambior à

vobis aliisq̄ue eruditis: & meæ insu-
per ædes hortusq̄ue in Esquilino à
studiosis artium ingenuarum ple-
runque frequentantur. T V M Au-
gustinus. Non ob hæc tantum, Ro-
dolfo Cardinalis illustrissime, te co-
lendum obseruandumq̄ue iudica-
mus, sed imprimis ob heroicas illas
animi virtutes, quibus amplissimum
hoc ordinis tui fastigium adornas, &
ob dignam homine nobili rarâq̄ue
tuam doctrinam, vt alias omittam
dotes inæstimabiles, quas hîc mo-
destia tua recenseri non pateretur.
Ob hoc verò quòd omnigenæ anti-
quitatis reliquias historia varia ple-
nas diligenti cura, & magno impen-
dio rei litterariæ & artium bonarum
in gratiam è tenebris extractas col-
ligis, restauras, & cōseruas, doctisq̄ue
hominibus benignè communicas;
immortales profectò deberi tibi
gra-

Rodolphi Car-
dinalis lau-
des.

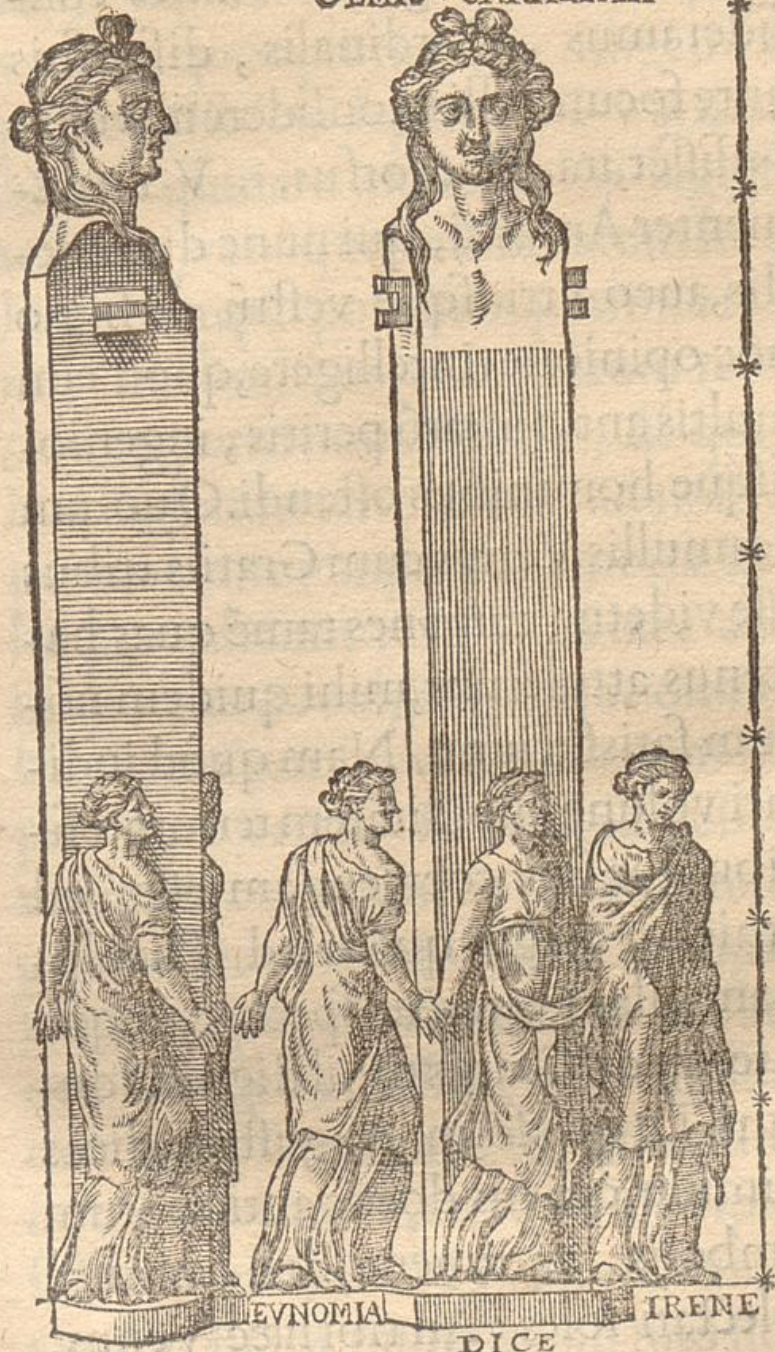
gratias ab omnibus, qui ingenuis studiis fauent & delectantur, nemo non fatebitur, cui sensus virtutum inest aliquis. HÆC ferè dum in atrium itur, vbi cùm se Cardinalis toga illa sui ordinis purpurea exuisset, Augustinum manu prehensum ducens, nos sequi iubet in cœnationem proximam, in qua repperit & alios conuiuas expectantes, mensamque instructam. Itaque confestim lotis manibus, conuiuioque sacris verbis benedicto, Augustinum applicans lateri suo, cōsedit, nosque simul accumbere iussit. Sed, vt ad rem nostram veniamus; finito deinde hilariter prandio, dimissisque ceteris cōuiuis, in interius cubiculum à Cardinale ducimur, qui accersito Martino suo elegantis ingenij iuvene, prouinciali nostro (qui tum erat ex Atriensibus illius) mandat, vt si-

*Simulachri
Themidis de-
scriptio.*

gnū ex Musæo depromat. Adfertur, atque in tabula statuitur, vt commodè conspici posset. Accedimus, diligentiusque contemplamur. Erat autem Terminus sesquipedali ferè altitudine ex Pario marmore artifice manu sculptus. Eius caput muliebri decora atque honesta facie, crinibus à fronte & occipitio vitta in nodum collectis, ita tamen vt duo longiores cincinni aptè per humeros defluerent. Reliquum corpus iusta proportionè quadratum, æquilateram, vt Termini solent, columnam paribus angulis efficit: quam tres semiplanæ imagunculæ puellares eiusdè habitus, & staturæ in imo coronāt, ita vt prima dextrū latus tegat, altera medium frontispiciū, tertia sinistrum. Et hæc quidem tali erāt forma, quali totum opus hîc delineatum posui.

Quod

ΘΕΜΙΣ · CARMENTA

B 4

Quod dum diligenter omnes consideramus, Cardinalis, dispositis ante focum fellis, considerare nos cum iussisset, ita est exorsus. VEHEMENTER Antonij, qui nunc duo adestis, aueo vtriusque vestrum de signo hoc opiniones intelligere, quod iam multis antiquitatum peritis, ingeniosisque hominibus ostendi. Quorum nonnullis Venus cum Gratiis tribus esse videtur; rationes tamen quas hactenus attulerunt, mihi quidem nondum satisfaciunt. Nam quod indicari volunt, cupiditatem termino finibusque suis coercendam esse, ad Ethicam magis quam ad Theologiam illam veterem spectat, atque interim de Gratiis nihil digni adducunt. Tu quaeso, mi Augustine, dicas primum, qui his doctis antiquorum symbolis argumentisque mirifice delectari soles: An tibi haec Venus,

an

an quicquam de eius Termino apud
 veteres, quos plurimos te diligenter
 peruoluisse scio, legeris. T V M ille;
 Nihil quidem expressè me legere
 memini, vt neque de Gratiarum hoc
 habitu atque positura: plurima ta-
 men in similibus antiquorum reli-
 quiis reperiri non diffiteor, de qui-
 bus maiorum scripta, quæ ad nostra
 peruenerunt tempora, memoriæ ni-
 hil prodiderunt: vel quia hæc ad-
 modum tunc vulgata, atque omni-
 bus nota fuerunt; vel quia etiam nõ
 pauca ad veteris Theologiæ ipsius
 normam communem in tanta reli-
 gionis libertate minimè facta appa-
 rent: Sed pro cuiusque opinione at-
 que intellectu efficta vel variata,
 quæ vix ipse magnus Apollo nunc
 nobis declararet, vixque Oedipus
 solueret. Hic tamè Terminus, cuius-
 cunque sit ille numinis, ab ipso flo-

*Cur tam multa in anti-
 quis symbo-
 lis obscura
 sint.*

*Termini pre-
 sentis simu-
 lacrum qua-
 le sit.*

B 5 ren-

rentis æui sæculo reliquus, magni auctoris instar nobis esse poterit, quamuis talem non descripserit in Imaginibus suis Philostratus Lemnius, nec Pausanias, Plinius, aliiue, qui de veterum statuis scripserunt, eius mentionem fortè fecerint. Non enim sine Theologica ratione compositum puto, cum sine parergis, simplex, apertus, atque ad eam rem duntaxat demonstrandam effectus videatur, cuius causa factus est. Attamen hoc tempore mihi difficile foret ipsum declarare, eiusque significata expromere, qui similem nunquam viderim. Onerosum insuper hoc iudicandi munus, cui iam annis aliquot, ut scitis, astringor, litesque illæ forenses, quæ vix me respirare sinunt, felices has Musas animum excolentes à me prorsus auerterunt? quas tamen obseruare & colere diligenter

*Antonius
Augustinus
x. vir litiū
iudicand.*

ligentissimè soleo. AT illæ, prohdolor, me tanquam profanum vel proscriptum fugiunt: adeo vt nisi rarissimè & quidem procul has videre mihi contingat, etsi non minus quàm antea earundem amore tenear. Morillonus itaque hic noster erit appellandus, si quid de his intelligere velimus, qui penè solus nunc eas hic possidet, apud quem esse volunt, quem exornant, euehuntque non immeritò cùm studiosissimè ab eo colantur: vt qui earũ amore percitus ab extremis Galliarum finibus huc se contulerit. Age mi Morillone, hanc rem nobis expedias; tu enim facilè poteris ex Camœnarum tibi fauentium respõso, simulachri huius mysteria aperire: Nam forsan ex earum & hæ sunt consortio, quas Terminò adiunctas videmus. Musas enim, vt nouisti,
pri-

*Muse pri-
mum tres.*

primas vetustissimorum plerique
tres tantum fuisse putarunt; atque
hoc Ephorū in primis scribere, Eu-
meliumq; poetam Corinthium, te-
stantur commentator Hesiodi Ioan-
nes Tzetzes, & Arnobius in Apolo-
gia cōtra Gētes. EXCEPIT mox
orationem Augustini Cardinalis,
Morillonumq; insuper adhortari
cœpit, vt quæ de hoc signo sentiret,
ipse in mediū proferret. AT ille se
primū vehementer excusare, testa-
riq; nihil prorsus auditorio tanto
dignum, ad quod ipse cum magno
discendi desiderio venisset, adferre
se posse: Alij instare vehementer,
perurgereq; donec tandem Car-
dinalis auctoritate compulsus:
ADMODVM, inquit, me conturbat
expectatio vestra tā certa, tā firma,
quæ vereor, ne vos ipsos primū
fallat. Nam boui, vt aiunt, clitellas,
quæ

*Morillon
modestia.*

quæ quia gerendæ sunt, minùs sanè laboro, quàm rectè cõueniant, quãque ea, quæ vestro iussus imperio malè instructus adfero, valde probentur. Dicam enim ea tantùm quæ temerè occurrent: nec ea, in quibus à vobis aliisq̃ue me doctioribus non malim vinci quàm vincere. HÆC præfatus, signum ipsum manibus eleuatum aliquantò diligentius intuetur, atque ita disserere incipit.

THEMIDIS illius primæque omnino atque antiquissimæ, mihi esse hoc simulachrũ videtur, quam Cæli Tellurisq̃; filiam, Iouisq̃ue secundam coniugem fuisse, Græci fabulantur: deprehensam enim cùm Iouis nuptias fugeret, apud Ichnas Macedoniae, ductamq̃ue eidem Ioui primum peperisse tres filias, quarum nomina sunt, Eunomia, Dice, & Irene. T V M Cardinalis. Rectè tu quidem

Themidis fabula.

Ichnæ.

Themidis tres filie ex Ioue.

quidem hæc, quemadmodum memini Hesiodum in Theogonia scribere, post primam uxorem Metira à Ioue secundam Themida ductam esse.

Themis secunda Iouis uxor.

Δέυτερον (inquit) ἠγάγετο λιπαρὴν θέμιν,
ἢ τέκεν ὥρας

Εὐνομίω τε, δίκην τε, καὶ εἰρήνην τε θαλῆαν.

Quæ sic Latinè sonant :

*Sedula quæ ducta est Themis altera
protulit horas,*

*Eunomiamque, Dicenque, Irenen atque
virentem.*

AD hæc Morillonus. Multò etiam ante Hesiodum hæc vetustissimum poëtam Orphea scripsisse constat, qui Horas item Themidis Iouisq; regis filias esse cecinit. Nam is auctor ætatibus aliquot (vt quidã volunt) ante bellum Troianum vixit: immò vt Eusebius in Chronico

Orpheus antiquissimus poeta quo tempore fuerit.

&

& Suidas tradunt, non vsque adeo diu post Mosen, iudicum Hebræorum tempore : vir sapientia quadam diuina, quisquis ille fuit, sublimi que supra humanum ingenio præstantissimus, cuius hymnos quosdam de diis adhuc habemus superstites arcanis mysteriis refertissimos. Apud Suidam verò vos legisse puto, quæ de summo Deo mundi fabricatore, ac lumine supremo omnia complectente atque illustrante, tum de humani generis conditione sentit Mosaicæ Theologiæ haud incongruentia. Quinimmò Iustinus philosophus & martyr in Ægyptum Orphea religionis ac sapientiæ adipiscendæ causa profectum memorat in Parænetico ad Græcos, atque ibidem ab Hebræis vnus veri dei pietatem & cultum didicisse, atque tum recantasse, quæ *ἠολυθεότητα*

Orphea Hebraicam sciuisse Theologiam.

prius

*Moses Mu-
seus à Græcis
quibusdam
appellatur.*

prius cecinisset: eiusque de hac re
quosdam versus in medium ad Mu-
sæum filium (quem Mosen Græco-
rum tamen quidam fuisse existimât)
scriptos veræ religionis lucem quan-
dam præferentes: quos eisdem &
Cyrillus Alexandrinus contra Iu-
lianum Cæsarem, & Aristobulus Iu-
dæus in eo quem ad Ptolemæum
scripsit, commemorât. Ex Hebraicæ
igitur Theologiæ limpidissimo fon-
te videtur Orpheus pleraque sua hau-
sisse, variisque fabulis inuoluta pro-
mulgasse posteris: quæ etiamnum
velut puræ quædam guttulæ, riuuli-
que clariores, in turbulentissimo il-
lo prophanæ Theologiæ fluente
intercurrentes nonnunquam appa-
rent diligenter aduertentibus. Nam
Orphica illa Theologia, variis mul-
tarum regionû populis infusa, sen-
sim propagata est, in qua tamen pro
tempo-

*Vnde religio
num tanta
diferitas a-
pud veteres.*

temporum locorumque mutatione
 ac legiflatorum libero iudicio, qui res-
 publicas nunquam sine religionis
 aliquo fundamēto instituerunt, plu-
 rima frequenter sunt variata, immo
 contaminata. Horum enim consue-
 tudo fuit, auctoritatem nouorum
 institutorum accepto ac noto alicui
 numini attribuere: veterem verò re-
 ligionem pro temporum ftatu im-
 mutare, atque non tam pietati anti-
 quæ, quam vſui rei publicæ accōmo-
 dare. Hinc illa ſacrorum rituum fa-
 bularumque diuerſitas, quam mirum
 in modum adauxit poëtica illa liber-
 tas, qua impunè licebat mortalibus
 ingenijs non ſolum inepta, ridicula
 & abſurda, verum etiam turpia, in-
 digna atque impia de dijs confinge-
 re. Adeò vt ab Orphica illa prima
 puritate plurimum degenerarit Græ-
 corum Theologia, vt quæ prorfus nõ

*Legiflatorum
 mos vetuſtus
 in inſtituenda
 rep.*

C

ſibi

sibi similis stolidæ opinionum collu-
 uie contaminata appareat. Hesiodus
 tamen, atq; Homerus alijq; poëtarū
 vetustissimi Orphica imprimis ob-
 seruarunt, quemadmodum non solū
 demonstrant eadem deorum nomi-
 na & genealogiæ: sed etiam pluri-
 mæ de rerum principijs fabulæ, si
 non verbis omnino, at significatio-
 ne Orphei hymnis cōuenientes. Ab
 Orpheo igitur venire videntur, quæ
 Hesiodus, Pindarus, Lycophrō, Dio-
 dorus Siculus, Pausanias, Apollo-
 dorus Atheniensis in bibliotheca,
 Hyginus in fabulis, alijq; posteriores
 de Themide & Horis memorię pro-
 diderunt. Quorum auctorum dicta
 non huc congeram; vobis enim nota
 esse existimo, & mihi ad commemo-
 randū nunc minimè necessaria: quā-
 doquidem pro disputationis cursu
 probandi causa suis locis sparsim ea
 adducere

Quinam au-
 ctores Or-
 phica sequan-
 tur.

adducere, & inter se conciliare fortasse cogemur. APPROBO tuum (inquit Augustinus) consilium; Terminum ipsum igitur aggredere: imprimis autem exspectamus, cur hac forma Themidem nobis exprimere, quidq; per eam significare voluerit antiquitas. Scio mi Morillone pro tuo singulari ingenio atque eruditione, eximiaq; memoria disputationem te doctam non solum; sed & variam, iucundam, pulchramq; nobis introducturum esse. TVM ille. Equidem scio me rem arduam difficilemque aggredi, quæ iuris diuini humaniq; fundamenta; immò ipsius naturæ, omnisque philosophiæ principia in se complectitur. CUM philosophiam hic dico; non ex Solonis, atque Hypipiæ sophistæ sententia polymathiam, vel omnium artium cupiditate peritiãve intelligo: sed eam dico,

*Philosophia
quid.*

C 2   cuius

*Eius duo of-
ficia.*

cuius duo esse officia, nos Plato in Amatoribus docet, nosse scilicet diuina, & gubernare humana: Magnum & minimè opus humanum vtrunque, ne dum nostris par humeris onus, quod à me vel ferri, vel exponi in medium rectè possit. Quapropter admodum te rogatum cupio, mi Augustine, vti mecum prouideas, ne in tam vberis materiè amplissimo campo latius euagemur, nosue perdamus: immo Terminum termino etiam angustiore concludamus. Admonet enim id deę signum, vltra quàm fas est, diuinitatis conditionem inquirere non permissum esse demonstrans. AGE, inquit Cardinalis, magna ex parte aperire cœpisti, quid Terminus hic noster velit: docet enim, vt videtur, certos fines à Deo omnipotenti propositos esse, quos etiam numinum inferiorum

*Cur termini
forma The-
mis, prima
ratio.*

rum potentijs egredi non datum est: tantò magis nos tale quid vt conemur ingenij nostri confidentia, sacrosq̃ue terminos vt trãsgrediamur, omnino nefas, temerarium, atque impium fore. Neque hoc fugit sagacem illam antiquitatem, quæ nobis complurium deorum Terminos idcirco prodidit, varijsq̃ue fabellis vulgus à diuinitatis curiosa nimis inquisitione deterrere voluit. Eò enim spectant, quæ de Gygantum, Promethei, Ixionis, Tantalique apud inferos pœnis legimus. Sed ne à Termino nostro & ipse discedam, iam mente repeto, quæ olim de Themide me apud Sex. Pompeium legere memini: deam scilicet hanc esse, quæ præcipiat hominibus id petere, quod fas est: eamq̃ue id esse existimari, quod & fas est. Hæc quidem Pompeij verba non absurda

*Themida fas
ac licitum in
se completi*

*modi sunt
quos
idcirco non*

viden-

C 3

viden-

videntur. Quid enim aliud apud Græcos *ἔμυς* quàm fas, honestum, ac licitum significat? Atque ideo institutum antiquitus, vt ad Themidis simulachrum concionaturi sederent; quo dea hæc moneret, honesta, iusta, & æqua esse debere, quæ dicere ac suadere quis publicè vellet: Hinc Agoræam appellauit Homerus, & eius commentator Eustatius, Themis & Iustitiam deam eandem esse putauit: alij verò Themis dicunt deorum esse: Iustitiam quam *Ἰνίκη* appellât, hominum. de qua re plura Phauorinus disputat: Nam Dice iudicat homines; Themis verò Iustitia est, qua dii iudicant, quæ & ipsa hominum fora soluit. Itaque Plato de rep. libro secundo, multis asserens, Deum causam esse boni, non mali, inuehitur in poëticas illas Homeri aliorumque fabulas, quibus

Cur ad Themidis simulachrum concionaturi sederent.

Quid discrepet Themis & Iustitia.

Deum boni causam esse, non mali.

quibus stultè Iouem ex duobus fortium dolijs bonorum atque malorum velut promum condumque faciunt, reprehensioneque dignum iudicat, si quis deorum controuersias, dissensiones & iudicia per Themis atque Iouem concitari, nõ terminari dicat. T v m Morillonus. Bene quidem hæc, & eandem ob causam dicitur Themis deorum cogere concilium, quòd in hoc nisi bona & iusta tractentur, numinũque inferiorum potestates huic deæ etiam subsint. Et pulchrè Plato idem De legibus x1. Themis inter iurisiurandi deos idcirco tertiam nominat post Iouem & Apollinem; timore diuino, veritate ipsa, ac æquitate summa sanciri debere iuramenta docens. In Ioue enim summi numinis potestatem falsi ac periurij vindicem, in Apolline veritatis lumen

Arguitur à Platone fabula Homerica de duobus fortium dolijs.

Themis deorum concilium cogere cur dicatur.

*Themida le-
gem diuinā
esse*

*Veterum de-
finitiones le-
gis diuine
seu naturalis*

fua se sponte prodens, in Themide
ius fas atque licitum esse intelligit.
Est autem Themis, vt breuiter di-
cam, ipsa lex æterna atque vniuer-
salis, quam velut edictum perpe-
tuum Deus mundo ac rerum naturę
præscripsit. Hanc legem Cicero de
rep. libro tertio definire volens, ra-
tionem rectam naturæ congruen-
tem appellauit, Chrysippus vim di-
uinam in ratione positam, Zeno
Stoicus vim quandam diuinam ef-
se censuit, recta imperantem pro-
hibentemque contraria; atque ali-
bi rationem quandam vocat ad om-
nium naturam rerum pertinentem,
per astra atque elementa corporaq;
omnia se motu quodam certo & or-
dinato diffundentem. Non igitur
mali causa Themis, quatenus lex di-
uina est. Atqui non nocebit altius
diligentiusque Deæ naturam condi-
tionem-

SEV DE LEGE DIVINA. 41
tionemque scrutari. Ipsa enim licet
Termini forma hic sit conclusa, ex
sefe tamen hoc habet, vt labore ac
studio perquiri inuestigarique velit.
Nec enim ipse Iupiter, quem animæ
mundi mentem esse intelligit Plato,
eam aliter assequi potuit: Nam vt
habent fabulæ, fugientem Themida
latentemque persequendo de-
prehendit in locis, quibus pedum
eius impressa erant vestigia, vnde ipsa
Ichnæa, & locus *κατ' Ἰχνας*, id est, se-
cundum vestigia, est appellatus, op-
pidumque loco vicinum Ichnæa di-
ctum, velut Stephanus Grammati-
cus de urbibus scribens ex Phileta &
Herodoto memoriæ prodidit. Stra-
bo item Geographiæ libro nono in
Phthiotica Thessaliæ plaga Phyllon
esse dicit, ibidemque Phyllæi Apolli-
nis fanum & oraculum, atque Ichnas,
quo in loco (inquit) & Ichnæa The-

*Iupiter mens
animæ mun-
di Platoni-
cis.*

*Fabula de
Ioue & The-
mide expli-
catur*

*Cur Ichnæa
Themis di-
cta*

mis colitur. Quidnam igitur hæc aliud significant? quàm studio vestigationeque, nobis opus esse diligenti, ut ad rectæ veræque, rationis cognitionem perueniamus? quæ non prima statim fronte imbecillo nostro ingenio occurrit. Idcirco & Themida Hesichius *ἰχνέμην* vult dici, ab *ἰχναίομαι* quod est *ἰχνοσκοπεῖν*, vel per vestigia scrutari. At Lycophron in Cassandra Ichnæam, ut alij, nominant, & Solis filiã esse dicit, cuius verba sunt hæc de Proteo iustissimo iudice:

Κεῖνός σε γουνεὺς ὡς περ ἐργάτης Δίκης,
 Τῆς δ' ἡλίου θυγατρὸς ἰχναίας βραβεὺς
 Ἐπεισβολίσας λυγρὰ νοσφιεῖ γάμων.

Quo loco commentator Ioannes Tzetzes Ichnæam vocari dicit, ab insequendo per vestigia & pedes Gygantum. Ioui enim bello Gyganteo viam ad hostes monstrasse Themis fingitur, eò quòd obscura & latitans

*Themis
ἰχμέμης*

*Vestigia Gy-
gantum de-
textit Ioui
Themis.*

titans per eam iniquitas recta ratione detegatur. Alij nutricē Iouis cum Amalthea nymp̄ha Them̄in faciūt, vt ex Orpheo Hyginus, quòd animę mundi mentem ipsam rectę rationis lege subsistere ac vegetari Deus voluerit. Rationes insuper adfert Tzetzes non ineptas cūm Solis filiã Them̄in esse dicat Lycophron: quòd videlicet Sol ipse nō solūm omnia videat, audiatq̄ue; verūm etiam obseruet, visitet, vegetet ac recenscat, obscura & occulta aperiat: quodq̄ue ipsa Them̄is in morem Solis splendat, seq̄; possidentes animos, quęadmodum Sol inferiora corpora, illustret. Mox Cardinalis, pulcherrimum sanē hunc locum nō meminime vidisse. Adfer librum Martine, vt eum nobis prælegas. Allato libro Morillonus locum indicauit, quem Martinus ita legit: ἡ Θέμις ἡλίου θυγάτηρ,

Nutrix Iouis Themis.

Cur Solis filia Themis.

τηρ, διότι κὴ αὐτὸς πάντα ἐφορᾷ, κὴ πάντων ἐπακούει. ὅθεν ἰχναία, διὰ τὸ κατ' ἰχνας, κὴ κατὰ πόδας τῶν γιγάντων ἐπεθεῖται, καὶ λάμπειν δίκην ἡλίου, ἢ διὰ τὸ λαμπρύνειν τοὺς αὐτὴν κεκτημένους, διότι εἰς γῆν ἀνεδόθησεν.

*Quid per so-
lem intelli-
gant Plato-
nici.*

T V M rursus Morillonus : Non lucidum illud corpus cæleste diem nobis promens & condens ; quod ferrum candens Anaxagoras , glebā auream Euripides appellarunt, commentator intelligit : sed secundum Platonem, illud Ens, Bonumque incomprehensibile Deum supremum mundi conditorem rectoremque.

Brachmanni

Quemadmodum & Brachmannorum philosophia Deum solem ac lumen esse dicebat rationis , quo occulta mysteria sapientibus videtur, ut ait Origenes . Quin & antiquos nostrę religionis interpretes frequētissimè Deum soli comparare constat. Nam Vnum, Bonum, ac lumen
animi

*Solem Deo
cur comparēt
Christiani.*

animi Deus est, sicut & Sol vnus, à
 solitudine scilicet dictus, & lumen
 corpora omnia illustrans, & bonus,
 vt cognoscitur ex effectibus, experi-
 mento quotidiano, cum omnia ca-
 lore suo producat in vitam, nutriat
 & conseruet. Quare nullum sole ma-
 gis congruū Dei ipsius hieroglyphi-
 cum inter mundana corpora reperi-
 tur, de quo multa diligētissimè Dio-
 nysius Areopagita, & alij plures dif-
 ferunt, quæ breuitatis causa præter-
 eo. Quinimmo & sæpè sacræ literæ
 Christum seruatorem nostrum Dei
 summi filium, qui vnus idem cum
 patre est, cum imaginantur, Solem
 nominant fulgentem in terris, hoc
 est, in nobis, quos visitat oriens ex
 alto, & illuminās in tenebris, atque
 in vmbra mortis sedētes, dirigensq;
 pedes nostros in viā pacis. Sic etiam
 Eucherius interpretatur, quæ repro-
 bos

*Christus sol
 fulgens in
 terris.*

-8500

Sol iustitie. bos dicturos legimus apud Salomone-
 nem; ergo sol iustitiæ non luxit no-
 bis. Huius verò sacrosanctâ legem,
 qua nobis vt Deum supra omnia co-
 lamus, diligamusque, proximûque
 etiam inimicum non minùs, quàm
 nosmetipfos præscribitur; quid ve-
 tat, quæso, nostram dicere Themis-
 da? veræ pietatis ac iustitię basem ab
 ipso positam velut Terminum vel
 scopum, in quem cogitationes &
 actus nostros dirigamus, demon-
 strantem nobis illud animæ saluti-
 ferum bonum, Dei quippe similitu-
 dinem, vt appellat Plato, quod Deo
 summo bono nos vicinos collocat.
 Ab hoc enim illud promanat, quæ-
 admodum lumen quoddam ab ipso
 luminis primi fonte defluens. An ne
 igitur hæc Themis nostra Christi ve-
 ri Solis filia patrem suû referre, seque
 possidentes illustrare videri poterit?
 quan-

*Christiana
 Themis lex
 Christi.*

quando hanc ipse nobis velut sui splendoris imaginē offerat, ad quam in mēte nostra ab ipso acceptam luminis scintillam foueamus excitemusq; . In eum quippe finem nobis hanc legem præscriptam, hunc Terminum scopúmve ab illo positum nemo negabit, ex ijs quibus clarum illud vel à longinquo videre datum fuerit. Quod non omnibus datum, vt Homerus etiam affirmat:

ὄν γὰρ πῶ πάντεσσι θεοὶ φαίνονται ἐναργεῖς.

NON enim cuiuis, inquit, manifesta numina diuūm, sed ijs duntaxat quibus ipse Sol pater radiis suis interpositis hanc Themida suam ostendere voluerit. magnum profectò bonum, sed ad æternæ felicitatis fastigium assequendū (animæ summum illud bonum dico) nec dum pollens potensq; satis: nisi ipse Sol noster Christus nobis per tot tenebricosos

Christi meritum ac diuinam gratiam nos beare

bricosos tramites tendentibus suæ
 diuinæ gratiæ lucidissimam facem
 assiduè præferat, viam ineffabili mi-
 sericordia sua non solum monstret;
 sed etiã cruce passionis suę per abru-
 pta imperuiaq; imbecillitati nostræ
 loca pontem præstruat, per quẽ im-
 mensę bonitatis suæ salutifera manu
 nos perducatur. Hæc autem de nostra,
 id est, Christiana Themide apud vos
 iam satis. Redeo igitur ad poëtarum
 philosophicam, cuius signũ præ ma-
 nibus est: quamq; Solis filiam Lyco-
 phron asserit esse, re ipsa nihil dissen-
 tiens ab Orpheo, qui ex Cælo &
 Tellure progeneratam fingit, Deum ac
 naturæ vim secretam intelligens, cui
 à Deo hanc legem impositam con-
 stat, atque per eam rebus creatis om-
 nibus inductã. Nam Platonici quo-
 que summum Deum appellant Cæ-
 lum: quia sicut istud sublime corpus
 omnia

*Themis Cali
 ac Telluris
 filia secun-
 dũ Orphea.*

*Cur Platoni
 ei Cælo Deũ
 summum cõ-
 parent.*

omnia corpora regit & continet: sic Deus omnes spiritus excedit, & gubernat. Nec dissentiunt Hesiodus, Apollodorus & alij, qui Vranū deū primum apud vetustissimos homines Atlantides iustitia & pietate celeberrimos regnasse, & Deorum genus omne procreasse fabulantur, velut longa historia declarat Diodorus Siculus libro IIII. bibliotheces rerū antiquarum. Rem eandem aperte nobis & pulchrè exponit Plato, vbi de regno disputat, olim quippe aureo illo Saturni sæculo regem vnum humani generis, quem Homericomore pastorem nominat, fuisse Deū: Atque ab hoc primo monarcha rerum omnium administrationem, secundum vnam quandam generalē regulam institutam esse. fieri enim aliter non posse, vt tam vasta rerum varietas, tam diuersæ gentes ad vnū

Vranus deus antiquissimus apud Atlantides.

Aureo Saturni sæculo Deus vnus monarcha legem primam vniuersalem instituit.

D omnium

omnium cōmunicm̄que finem perducantur, nisi ab vno, per vnā quādam legem communis boni causa latam, qua mundus tāto s̄culorum ambitu sit administratus. AT QV E hic cū Morillonus paullum respirando substitisset; Augustinus excepit. RECTA atque euidenti prorsus ratione hęc probat Plato, quem memini item asserere, nō tantum ab initio hanc legem mundo vniuerso, sed rebus etiam singulis impositam: immō simul cum rationis lumine à Deo infundi hominū animis, velut rectissimum veri falsiq̄, boni maliq̄ue examen, secundum quod actiones vitæ ad bonum dirigantur. A qua deinde lex scripta ducit originem, vt in exordio libri legum testatur, docens non ab homine, sed ab ipso Deo leges habuisse initium, vt etiam indicat in Protagora, cū dicit, Iouem

Lex nō mudo tantum vniuerso, sed rebus etiam singulis imposita.

A lege diuina lex scripta promanat.

SEV DE LEGE DIVINA. SI

Iouem per Mercurium, quem diuinae rationis cuncta percurrentis actum intelligunt esse veteres, condidisse legem, qua iubeatur omnes ciuilitatis esse participes; hoc est temperantiam & iustitiam colere: quæ solæ virtutes ciuitatem formant ac conseruat, harumq; omnino expertes eliminandos esse censet. Sed quãdoquidẽ hanc Themida legem esse illam primã diuinam Morillone putas, quam Orpheus peculiari hymno nobis decantat, cur alio mascula Dei persona νόμον ἐράνιον inuocans, etiam hanc legem plurimis pulcherrimisq; exornat epithetis? immortalium mortaliumque regem castum appellans, astrorum positorem, signaculum iustum maris & terræ, atq; inflexibile robur naturæ, seditione carentem, semper legibus obseruatum, quibus ipse supergreditur magnũ cælum ferens &

*Mercurius
quid Platonis.*

*Iouis prima
lex.*

*Nomus Uranus
deus apud Orpheum.*

*Legis diuinæ
epitheta &
proprietas.*

D 2 ini-

iniquam inuidiam sibilo ingenti ex-
 plodens. Quiq; mortalibus vitæ fi-
 nem bonum excitat: ipse enim solus,
 inquit, viuentium gubernaculū fir-
 mat, sententijs rectissimis agens, im-
 mutabilis semper: priscus, & multæ
 experientiæ, innocēter omnibus iu-
 stis cohabitans, iniustis ferens perni-
 ciam grauē. Quibus profectò verbis
 præclaras legis diuinę virtutes nobis
 exprimit Orpheus, atq; ita in cælum
 euehit, vt Arnobio teste, Zeno Cit-
 tius Deū ipsum hanc putauerit, &
 simul æthera, quam Themida tu esse
 dicis, atq; Orpheus etiam Nomum
 cælestem appellat. RESPONDIT
 illico Morillonus. Et hæc quidē dif-
 ficultas me quoque aliquandiu per-
 plexum tenuit: Sed vbi animaduer-
 terem Lunum Deū antiquos vocaf-
 se, & eandem Lunā Deam, maremq;
 & feminam diuerso tamē respectu
 ab

*Zenonis sen-
 tentia de lege
 diuina.*

*Lunus deus,
 et Luna dea.*

ab Orpheo & Ægyptijs existimatam, Veneremq; biformem appellare Iul. Firmicum, atque Platonicos insuper obseruasse nomina Deorum masculina significare in diuinis actum efficientē: feminina verò virtutem ipsam ac potentiam capientem numinis. Et rursus nomina, quę in diuinis significat statum, referri ad numinis substantiam: quę verò motū, ad eius actionē applicari: mox est exemptus ille mihi scrupulus. Nam lex diuina Themis à positione, vt mox dicam, nuncupata femininè, substantiã & potentiam capacem propriè signat, qua vim diuinam in se recipit: Eadē cum νόμος dicitur, παρὰ τὸ νέμειν, à distribuēdo: masculino nomine eius efficientia atque operatio in inferiora corpora notatur. Et quamuis poëtica illa libertas veterum istas differentias nō tam religiosè obseruet, apud

Venus biformis.

Nomina deorum masculina quid significant, et quid feminina.

Orpheum ramen has diuerſas eiufdē
 numinis naturas ac proprietates v-
 trunq; hymnū diligentius perpen-
 dentes haud difficulter perſpiciunt.
 Pulcherrimas enim legis cæleſtis &
 diuinæ virtutes, quibus totum hoc
 vniuerſum adminiſtratur, abunde
 nobis expreſſit Auguſtinus ex Nomi
 hymno: in Themidis autem cogno-
 ſcimus varijs epithetis potentiam &
 perfectionē legis, quam à Deo lato-
 re accepit, cum ex eadē honores bea-
 torum, atque religionis vaticinijs que
 myſteria pura prouenire canat, Cæ-
 li, hoc eſt Dei, caſtam filiam vocans,
 atque Telluris, ſeu primæ materiæ,
 nouū germen: dicensq; bonis paren-
 tibus ortam, beatam, præclaram, au-
 guſtam, atq; hominibus honoratam
 eſſe, gaudereq; dulci & læto cōſilio.
 Hanc igitur Themida, ex qua leges
 omnes bonæ promanant, à ſummo
 Deo

*Legis diuinæ
 perfectio.*

*Lex diuina à
 ſummo Deo
 præſcripta.*

Deo prognatã constat, siue hunc Solem appellare voluerit poëtica libertas, quòd vnus sit; siue Vranum, eo quòd omnia videat, finiat, & custodiat, siue Aethera, ἡ θεὸν, ἢ ἥλιον, à motu quo omnia creauit primũ, creataque iam gubernat. Zeno quidẽ Stoicus, vt Augustinus paulò antè ex Arnobio, & etiam apud Ciceronem libro de natura Deorum primo legimus, Deum Aethera nominauit. Et amplius Orpheus poëta diuinus incomprehensibilem quendã & omnium supremũ, ac natu maiorẽ, omniumq; opificem hunc supremũ dixit Aethera, ac Tellurem inuisibilem vocauit. Vnde Hyginum existimo Themida filiã Aetheris dixisse: quod nomen exponunt Plato & Aristoteles, quasi αἰὲρ θεῖρ quoniã semper currat moueaturq;. A qua motus natura τὸν θεὸν quoq; volũt appellari, καὶ ἥλιον

*Deus Aethera
dictus.*

Themis Aetheris filia.

*Dei & Solis
etymologia.*

*Cui ad mo-
zum nomina
referantur
diuina.*

*Vranus unde
dicitur.*

ex eo quod αἰεὶ εἰλεῖ id est semper re-
uoluatur. Nam, vt ibidem Plato tra-
dit in Cratylo, cūm prisci illi Cælum,
Solem, Lunam, Stellas, Ignem,
aërem, aquam, terram, & quæ ex his
generantur, in perpetuo esse motu vi-
derent, atq; per hunc maximè cōser-
uari: deos etiam ipsos creatarum re-
rum numina ac potestates eiusdē ef-
se naturæ putarunt; omnesquē θεοὺς,
hoc est, cursores, appellandos, moto-
riq; omnium supremo ab eodem ef-
fectu nomen dandū esse censuerunt;
non secus ac alia etiam nomina huic
à diuersis operationibus proprieta-
tibusq; attributa cognoscimus. Ita-
que & deorum antiquissimū & sum-
mum Atlantides, aliq;ue vetustiores
in orbe populi Vranum appellarunt
παρὰ τὸ ὄρῶ, τὸ βλέπω, quòd omnia
Deus consideret ac videat; ἢ παρὰ τὸ
ἰουρῶ, τὸ φυλάττω, quòd omnia custo-
diat,

diat, cōseruet & foueat. ἢ παρὰ τὸ ὀπίσσω
quòd omnia terminet ac definiat.

TVM ita Cardinalis. Atqui video
M. Tullium ex antiquorum opini-
one terminatorem extremum cæ-
lestem circulum Deum dixisse,

*Extremus
celestis circu-
lus deus di-
ctus.*

VERVM est, inquit Morillonus,
nam in somnio Scipionis vbi de no-
uem mundanis orbibus differit, ita
loquitur: Quorum vnus est cælestis
extimus, qui reliquos omnes com-
plectitur, summus ipse Deus, arcens
& continens ceteros. Quo loco Deū,
supremum motorem intelligit. Ve-

rùm D. Lactantius Vranum Latine
Cælestum interpretatur; à nobis au-

*Vranus Cele-
stus dictus.*

tem, an ne Cælus masculino voca-
bulo appellari posset? Quid ais Pi-
ghi? de ea namq; re nescio quid he-
ri adferebas. TVM ego. Adfere-
bam occasione, inquam, antiqui il-
lius tituli.

Cælus Deus.

D 5 OPTI-

OPTIMVS MAXIMVS CAE-
LVS AETERNVS IVPITER.

QVI legitur in aræ marmoreæ fra-
gmento nuper è ruinis castrorû pe-
regrinorû effosso, velut mihi retulit
vir eruditione varia & antiquitatis
peritia excellens Benedictus Ægius,
qui hoc tâquam accessorium quod-
dam testimonium nobis attulit, ra-
tionem reddens cur Apollodori sui
initium (quam Bibliothecam hacte-
nus prælo non editam, simul latini-
tate donatam, breui, vt spero, stu-
diosis publicabit) hoc modo trans-
”ferre voluerit. Cælus primus orbis
”totius imperio præfuit. In qua qui-
”dem voce imprimis Ennij auctori-
tatem se sequi affirmat, qui Deum
intelligens, Quem Cælus genuit, di-
xit. Atque ideo eundem hunc Ennij
locum Flavius Sosipater grammati-
cus probatissimus annotavit, indi-
cans

cans non malè pro Deo singulariter
 & masculinè hanc vocem pronun-
 ciari. DEINDE Morillonus. Sed
 hæc de Themidis patre, inquit, dicta
 sufficiant, quam meritò vocat *ἑυπατέ- ἑυπατέρεα*
πειαν Orpheus, velut à summo bono *Themis.*
 procreatam. eandemq; Telluri, id est
 vniuersi materiæ primæ, vel naturæ
 principijs infusam à Cælo fabulan-
 tur poëtæ : è qua deinde per omnes
 mundi partes omniaq; corpora pro-
 pagatur. Tellus namque Græcis *γῆ* *Tellus.*
 vel *γυῖα* dicitur à *γῶ*, τὸ χωρῶ ἡγή τῆτω,
 quòd omnia suscipiat & pariat lege
 quadam diuinitus imposita. vnde
γενήτειρα vocatur, & mater magna Ro-
 manis. Cuius filia Themis à Ioue cō- *Iouis coniunx*
Themis.
 iunx adsciscitur, eidemq; gignit Ho-
 ras. Non hic tamen est Iupiter ille
 optimus maximus, supremus Deus,
 quem nobis Orpheus apud Proclū
 describit, sed mens animæ mundi, *Iupiter mens*
anime mūdi.
 atque

atque vis illa benefica Dei prouidēs
rebus omnibus, vt volunt Platonici,
quem poëtarū deos diuerfos vnus
summi numinis plures esse potesta-
tes interpretantur. His enim Cælus

*Cæli dei va-
rie significa-
tiones apud
Platonicos.*

*Iouis varie
significatio-
nes apud eos-
dem.*

Deus prima simpliciq; nominis po-
sitione animam sphæræ stelliferæ si-
gnificat: secunda Deum ipsum: ter-
tia Dei fœcundã virtutē, qua omnia
procreauit: quarta Dei aspectum ad
superiora. Sic Iupiter his primo no-
minis intellectu anima est sphæræ ter-
tiæ, secunda mens animæ mūdi, ter-
tia voluntas benefica numinis om-
nibus prouidens, quarta numinis
aspectus ad inferiora. Igitur secunda
& tertia nominis impositione Cælū
vel Iouem intelligunt, cūm Themis
da hic coniugem habere dicitur, ille
procreasse. Ideoq; Orpheum puto
Iouem Horarum patrem appellare
non βασιλέα, sed ἀνακτα, cūm dicit, ὦραε

θυγα-

θυγατέρες Θέμιδος, καὶ Ζηνὸς ἀνακτος. Iso-
 crati enim alijsque Græcorum anti-
 quissimis probatissimisque ἀναξ mi-
 nus est quàm βασιλεύς, vnde Iouem
 supremū vocant βασιλέα, ceteros ve-
 rò minores deos ἀνακτες. Verūm hæc
 nimis prolixè; eas enim Cæli, Satur-
 ni, Iouis, aliorumque deorum potesta-
 tes & significantias ex Orpheo, Pla-
 tone, Trismegisto, Porphyrio, Pro-
 clo, & Iamblichō harum rerum stu-
 diosus colligere poterit. Nobis autē
 constitutus terminus hæc Themis
 nostra, cuius interpretationem qua-
 rimus, per quam, vt dixi, prudēs an-
 tiquitas nihil aliud mihi videtur in-
 tellexisse, quàm legem illam peren-
 nem à Deo naturæ impositam; at-
 que ita sanctè præscriptam, vt sine
 hac ipsa nihil possit. Quæ quidē lex
 εὐλογον illud in se continet, quod Græ-
 cis κατ' οὐσίαν λόγος, ἢ ὁριστικὸς, μόνιμος, καὶ
 ἀμεί-

*Lex diuina
 terminus à
 Deo nature
 præscriptus.*

ἀμετάπτοτος appellatur, hoc est, ipsius
essentiae definitiua vel terminatrix,
immobilis atque irrefutabilis ratio
eius rei cuius est interpret, quemque, ali-
ter esse non potest. Non mirum igitur
si Termini forma deam effinxe-
rint, quam à positione appellatam
esse ipsum eius nomen indicat. cuius
etymologiam ita deducunt veteres

*Themis unde
dicta.*

*θέμις ἢ θεσ-
μός idē fere.*

Grammatici. θέμις δηλοῖ ἢ τὸ πρέπον, ἢ
τὴν σωματικὴν θεάν. γίνεται δὲ παρὰ τὸ θεσ-
μὸν θεσμις, ἢ ἀποβολὴ τοῦ σ. θεμις. Τὸ δὲ
θεσμός ὄνομα, ἀπὸ τῆς θεσεως. ἕκαστος γὰρ νο-
μοθέτης ὡς ἐβούλετο, ἐτίθετο τοὺς νόμους. ἐκ τοῦ
θεσμός οὖν, ὃ σημαίνει τὸν νόμον, γίνεται θέμις,
ἐκ τοῦ τίθημι, θεμός καὶ θεσμός, καὶ θεμις καὶ
θέμις. Huius itaque legis nulla alia est
ratio quam quia legislatori Deo sic
visum: à quo tamen nihil nisi sum-
mè bonum atque εὐλογον constitui-
tur. Quapropter ipsum fas esse inter-
pretatur Sex. Pompeius: ἀξιόν, πρέπον,
ἀνάλογον, ἢ ἀρμόζον Hesychius, alijque
Græci.

*Themis ip-
sum fas.*

Græci. Ea enim omnia lex ista in se
continet, atque Themidis potestati
conueniunt; cuius esse inter nos pa-

*Themida pa-
cisci, πατῆράς;
custodire in-
ter homines.*

nutus scribit: *θέμις δὲ, ἡ τοῦ συν-
τίθεσθαι τι μεταξύ ἡμῶν & φυλάττεσθαι.* Cu-
ius item actus omnes ad Dei cogni-
tionem, hominum beatitudinem,
rerumque omnium procreationem,
ac naturæ conseruationem ten-
dunt. Quod idem docent Dæ di-

*Themidis va-
rie laudes va-
riæq; virtu-
tes.*

uerfa epitheta ab antiquis ei attribu-
ta, quibus insigniter adornatur, de-
pingiturque pulcherrimè. Orpheus
enim ipsam appellat *ἀγνήν, πανπιμόν, σε-
βάσμιον, ἀγλαόμορφον, καὶ χαλκώπιδα κούρην:*
nempe ab innocentia, maiestate, at-
que decore. Sic Hesiodus *αἰδέειν* vo-

*αἰδέεινς cur
dicta The-
mi.*

cat à pudore ingenuo ac temperantia.
Pindarus *σωτείραν καὶ ἔμβουλον*, à salute,
prouidentia, & bono consilio. Hæc
enim præbet dona verè se colētibus,
id est,

id est, fas ipsum obseruantibus. Hæc munera intelligit Catullus poëta ad Mallium scribens:

*Huc addent diui quàm plurima, quæ
Themis olim*

Antiquis solita est munera ferre pijs.

AT QV E hæc locutus, signū de-
nuò manibus apprehensum diligen-
tiùs considerat, tãquam ad alia per-
recturus. Tum ego summa disputa-
tionis huius amœnitate affectus, at-
que sciscitãdi cupiditate instinctus:
Atqui, inquam, eleganter admodū
mi Morillone, plures legis diuinæ
dotes, quibus animum perficit, no-
bis in Themide hac explicasti. Sed
quæso ne prætereas cur *σωματικὴν καὶ*
σωματόειδὴ θεῶν veteres appellarint,
istud item nobis explica. NEQVE
hoc, inquit, caret mysterio, *σῶμα* nã-
que sicut nouistis, Plato *παρὰ τὸ σῆμα*
vult deriuari, quod nō modò sepul-
chrum

*Cur Somati-
cam Themis
veteres ap-
pellarint.*

*In Cratylō.
Sepulchrum
animæ cor-
pui.*

chrum animæ sit corpus: sed etiã si-
 gnum monumentumúe, per quod
 σημάει id est significat, quæcunque
 significare potest. Itaque Somatica
 vocatur dea Themis, quia nobis
 velut signum ac nota voluntatis di-
 uinæ est, rerumque agendarum ter-
 minus à Deo constitutus; vel quòd
 seruet animam & corpus lex diuina:
 nam σῶμα vocant Orphici & Pytha-
 gorici, idcirco corpus, quòd anima
 in eo σῶνται, seruetur & custodiatur,
 vt ibidem Plato testatur in Cratylo.
 Quinetiam corporalis dea idcirco
 dici poterit, quòd procreationē re-
 rum promoueat, quæ legem à Deo
 statutam excedere nõ potest. Quod
 si contingat monstra portentaque
 nascuntur, quibus iram diuinam
 ostendi volūt, grauissimaq; reip. im-
 minere pericula ob legem hanc cæ-
 lestem spretam vel violatã. Non abs

E reigi-

re igitur Somaticam vocarūt Deam,
 quando ad eius proportionē iustam
 elementa rerū congregantur coacer-
 uanturque ad corporum generatio-
 nem. Est enim *σωματοῦθαι* concre-
 re, atque vt Quintilianus loquitur,
 in corpus ire. Cū autē duæ sint po-
 tissimum Themidis virtutes & tan-
 quam binæ leges à Deo positæ, qua-
 rum vna corpori est præscripta, vt
 iam dictum est, quam *σωματικὴν θεάν.*
 altera menti animeque, quam *νοητικὴν*
 appellarunt: Duas etiam Themides
 multi antiquorum putarunt esse, at-
 que imprimis Romani, Carmentas
 eas nominantes. Quarum bina sacra
 Carmétalia, pontificū vnum, ad ani-
 morum curam pertinens, matrona-
 rum alterum ad corporum sanitatē
 generationisq; felicitatem expeten-
 dam à Numa rege Ianuario mense
 instituta fuisse, memini te Pighi in
 tuo

*Themides seu
 Carmentis
 due.*

*Carméntalia
 bina.*

tuo fastorum seu Kalendarij antiqui
 cōmentario non malè exposuisse, at-
 que eandē esse cum Themide Car-
 mentam, & Dionysij antiquitatū li-
 bro primo, & Plutarchi Problemati-
 bus abunde probasse, vt qui aucto-
 res, atque etiam ipse Ouidius in suis
 fastis eā de re hanc narrent fabulam
 Arcadicam nympham Themida,
 quam & Nicostratam appellarunt
 Græci, velut vi rectæ rationis inui-
 ctam, ex Mercurio Euandrum pepe-
 risse, intelligentes *Ἐὐανδρίαν* id est, pul-
 chram vim, generosamque virtutem
 nasci ex naturæ lege, motu diuinæ
 rationis, qui Mercurius est. Deinde
 cum filio Euandro ex Arcadia ab
 improbis pulso, in Italiam nauigaf-
 se, sexaginta fermè annis ante bel-
 lum Troianum, atque eo loci vbi
 nunc Roma est, Palantium oppidum
 in colle Palatino post dicto cum suis

*Themis cum
 Carmenta
 eadem.*

*Carmentis
 fabula.*

E 2 extruxif-

extruxisse, ibidemque mansisse, & Aborigenes rudem incultamque Italiae gentem, deorum cultum, leges, mores bonos, atque litteras docuisse, rationisque gubernaculis subiecisse. Vnde propter diuinam sapientiam vaticinandique peritiam Latino nomine vocarunt pro Themide vel Nicostrata Carmentam seu Carmentem, à mentis scilicet raptu, vel priuatione, aut *διὰ τὰς θεοφορύσεις*, vt Plurarchi verbis dicam. Hinc enim metra, quibus oracula legesque edebat diuino afflata numine, nominarunt carmina. Vnde & Dionysius graece Carmentam *θεσπιώδης* ab oraculorum cantu dici existimat. Ceterum, vt antè dixi, pro duplici numinis potestate, duas etiam Carmentas poetæ finxerant. Vt enim D. Augustinus de ciuitate dei libro quarto ex Varrone, ni fallor, scribit, Ioui deas adesse

Carmenta
vnde.

Carmina
vnde.

θεσπιώδης.

adesse putarunt, quæ fata nascentibus canunt, & vocantur Carmentes. Quo loco fata intelligi debent, non necessitates illæ causarum primæ, sed naturæ leges à deo nascentibus rebus datæ. Alioquin & oracula, quæ item leges diuinæ sunt, appellantur fata quod à Deo fantur. Tales duas nobis Carmentes monstravit nuper noster Pighius in arca sepulchrali marmorea in historia Iudicij Paridis, vbi Iuppiter medius inter duas hæc deas sedens conspicitur, quo nobis signatur, diuinitatis aptissimas hæc esse comites, atque ab ipso Ioue tanquã summo bono prouenire, illique adhærere, sine eo nihil esse. Iam verò Carmentã cum Themide vel Nomo eandem esse, illudque numen aliquando fecerni, atque haberi duplex, satis constare ex iam dictis existimo. Cùm enim elementa, ex quibus

*Carmentes
Ioni adesse.*

*Fata naturæ
leges.*

*Oracula
fata.*

*Carmentes
in arca sepulchrali Romæ.*

*Carmentes
seu Themides
qua ratione
sunt duæ.*

bus corpora inferiora componuntur, recte disponit & æquè digerit, vna videtur; cùm mentes animosq; ad pietatis, æqui, bonique cognitionem ac regulam format, actusq; hominum ad hunc scopum dirigit, altera. Quapropter vti prior à matronis colitur ob causas iam dictas, ita hæc ad animi bona adipiscenda sacro pontificio propitiatur, tanquam nobilius & maiestate augustius numen, quãto mens animaquæ corpore est præstantior. Atq; hæc etiam splendidioribus ornatur titulis σωπείρα, βουλαία, εὐβουλος, αἰδέϊης ab auctoribus appellata. Nec non ab Orpheo decorata non minùs digno quàm proprio elogio, dum ad Musæum hymnos Deorù & sacra scripturus, eam inter alios inuocans θεμιντ' ἱερόσκοπον ἀνδρῶν, id est sacram obseruatricem hominũ appellat: quippe quæ hominum cogitatio-

*Que Carmo
ta matrona-
rum, & que
pontificum.*

*Themis ie-
ρόσκοπος.*

gitationes & acta inspiciere, & aruspici-
 cis in morem diuini numinis volun-
 tatē ipsis patefacere soleat. Hæc ita-
 que est illa *Θεσπιώδος* & fatidica Ro-
 manis Carmenta, quæ mētes agitat,
 cuiusq; arbitrio oracula nō solū om-
 nia subiicit Ammianus Marcellinus;
 verū etiam Deos ipsos, à quibus illa
 prouenire putabantur, quos substan-
 tiales vocat potestates. Immo & ra-
 tionē nostram ex elementorū peren-
 nium spiritu, vt autumat, vim suam
 habentem, omniaque alia media,
 per quæ futurorum aliquam noti-
 tiam assequi possumus, huic deę sub-
 esse dicit. Indicat insuper summum
 Iouis numen fas illud primum seu
 legem hanc suam in se complecti,
 nihilque contra illam facere, cum in
 cubili Iouis Themis manere scri-
 bat, nimirum Orpheo atque alijs af-
 sentiens, qui hanc secundā Iouis cō-

*Fatidica
Themis.*

*Ammiani
Marcellini
sententia de
Themido.*

*Themis in
cubili Iouis.*

*Themis Athlanti-
tidum vna
na atque Iouis
nutrix.*

iugem volunt esse. Cùm verò Athlanti-
tidum vnam Themis fingunt, at-
que cum Amalthæa nymp̄ha Iouem
nutricasse: mentem animæ mundi
cum Platone intelligētes, in lege illa
æterna subsistere, & foueri docent.

A D hæc ita Cardinalis: Haud sanè
vulgaria mihi videntur quæ memo-
ras, sed cognitione prorsus digna.
Quare ipsum Marcellinū lubenter
audirem. Deprome librum Martine,
vt nobis locum prælegas. Is cùm at-
tulisset librum, verba ipsa ex histo-
riarum X X I. sic recitauit. Elemen-
torum omniū spiritus, vtpote per-
ennium corporum, præsententi
motu semper & vbique vicens, ex
his quæ per disciplinas varias affe-
ctamus, participat nobiscum mune-
ra diuinandi, & substantiales pote-
states, ritu diuerso placatæ, velut
ex perpetuis fontium venis, vaticina
morta-

mortalitati suppeditant verba. Qui-
 bus numen præesse dicitur Themis.
 Quam ex eo quòd fixa fatali lege
 decreta præscire fas sit in posterum
 (quæ tethimema sermo Græcus ap-
 pellat) ita cognominatam in cubili
 foliòque Iouis vigoris viuifici Theo-
 logi veteres collocarunt. T V M Au-
 gustinus: An igitur existimas Moril-
 lone semper vnã eandemque hanc
 esse Themis legemve de qua hæc-
 nus es locutus? I M M O eandem,
 respondit Morillonus; nõ enim nisi
 vnã Themida, vnũ lumẽ, vnãque;
 legem intelligo: quam non malè Ci-
 cero, tam (vt dixi) de republica libro
 tertio, quàm de natura Deorum se-
 cundo, rationem rectam summi Iou-
 is appellat, perpetuam, atque vt alibi
 dicit à numine Deorum tractã, cum
 mũdo natam, vniuersitati, singulisque
 rebus conuenientem. Nec dissentire

*Themis, &
lex vna.*

*Themis, ratio
recta summi
Iouis.*

E 5 Plato-

*Mundū vna
lege governa-
ri secundum
Platonicos,
utq; per vni-
uersa propa-
getur lex di-
uina.*

Platonem nouistis, qui variis locis docet, non solum humanum genus, verum etiam mundum ipsum, atq; ea quæ in eo producuntur, ad vnum boni finem à Deo vna quadam lege dirigi atque perducī. Quæ ab ipso promanans, tanquam à primo summi boni fonte ac luminū patre, per inferiorum Deorum dæmonumque potestates, & corporum cælestium elementorumque species ideæsvē diuersis radiis diffunditur, variisq; riuis profluit, atq; inde etiam in mentes animasque & corpora inferiora singula: sed certo pulchroq; ordine & proportione iusta, vt vnūquodq; pro suæ conditionis, naturæ, & materiæ qualitate, plus minúsve accipiat à Themide muneris, quantum supremo rerum omnium gubernatori placuerit. Adeo vt videatur quidem multæ Themides, multæue leges, eò quòd

quòd diuersis gradibus distinctæ plus minúsve polleant; cùm tamen re ipsa non nisi sit vna. DEINDE rursus Augustin. Iam mihi in mentem, inquit, reuocasti, quod de legis diuinæ veræq; naturalis quatuor differentiis seu gradibus Platonici sentiunt, quasq; pulchrè Ficinus ex ipso philosopho collegit. Legem vnã quippe æternam esse, ac penitus immutabilem, apudq; omnes gentes eandem de rebus ijsdem. Nam quæ temporibus, locis, opinionibus permutatur, non legẽ sed constitutionẽ dici debere. Legis verò illius æternæ species quatuor Platonem ponere, quarum prima diuina, in summi Dei mente posita sit, quam prouidentiam, & ex Orpheo Saturni legem appellat. Secunda cælestis in superiore animæ mundi parte, quam fatum vocans Iouis legem dicit. Ter-

*Legis diuinæ
quatuor gra-
dus seu differe-
rentiæ.*

51H

tia

tia mouens in mouente inferioreq;
 illius potentia, quam primæ Vene-
 ris. Quarta in hominis mente ani-
 maq; rerum creatarum, quam secun-
 dæ Veneris legem nominat. Harum
 primam, ait, à summo bono, quod
 supra mentem est, profluere in vni-
 uersa: Secundam à mente & summo
 bono: Tertiam ab vniuersali anima,
 mente & summo itidē bono: Quar-
 tam ab eodem, mente & anima, om-
 nesq; ad ipsum bonum quoque re-
 flecti. Primam versari in Idæis circa
 summum bonum supra rationes:
 Secundam in rationibus circa Idæas
 supra semina: Tertiam in feminibus
 circa rationes supra formas: Quartā
 verò in notionibus ac formis circa
 rationes supra actus atque artes. Et
 hanc regiam appellat legem super-
 næ legis imitatricem, qua homines
 reliquaque animata gubernantur.

*Regia lex
 qua homines
 animataque
 gubernantur*

HIC

HIC denuo Morillonus: Non adeo quidem, inquit, hæc extra scopum; ad terminum enim nostrum quoque pertinent, quem quadrangulum nunc constituis; aperisq; illas specierum inter se conuersiones, utque ad vnum idemque principiū, à quo promanant, regrediantur. Sed hoc aduertendum, duas priores sapientiam illam diuinam in se complecti, hoc est, cognitionem earum rerum, de quibus vix à nobis haberi scientia potest: vt sunt summa rerū principia, & æternæ rationes, quas diuinas appellat Plato, qui diuinarū rerum scientiam asserit esse sapientiam absolutam. Ex his duabus itaq; prior virgo etiamnum Themis Cæli vel Solis filia, supremi boni contēplationē sacratissimam præstat, Saturni aureum sæculū menti repræsentans. Altera in rationibus circa Idęas verfatur,

*Noetica The-
mis seu duæ
priores legis
diuinae species
quid conti-
neant.*

*Themis vir-
go.*

*Themis Iouis
coniunx.*

*Somaticæ
Themidis, seu
legis diuinæ
posteriores
duæ species.*

*Quid ad legis
diuinæ verū
intellectum
requiratur.*

fatur, & oracula diuina pandit, & nunc Iouis coniunx esse Themis dicitur, atque in eius habitare cubili, Parcasq; producere vt tradit Hesiodus. Reliquæ duę species ad inferiora hæc pertinent: quarum prior Horas Ioui, atque Mercurio Euandrum protulit, circaq; rationis motum potens supra formas versatur, quam Plato primę Veneris appellat. Posterior in notionibus ac formis efficax, secundæ Veneris Platoni, poëtis Eurinome dicitur, atque Ioui Gratias gignit, generationi actibusque præfecta. Atque hæc duę non diuinarum rerum, sed humanarum scientiã docent, quam Plato prudentiam appellat. Harum quidem specierum quatuor legis diuinæ claram perceptionem atque intellectũ sine diuini numinis ope nemo poterit assequi, nemo Themidis huius nostræ virtutes rectè

rectè cognoscere nisi à vitiis purgatus, mentem animæ nobilissimam partem lumine cælitus demisso, illustratam habeat. Quamuis faculã rationis nobis Deus sit largitus, quæ cæteris animãtibus præstamus, quæ, vt Homerus ait, τὸ τῆς ψυχῆς κέαρ, hoc est, illud animæ cor non habet. Hæc sola nos aptiores reddit ad percipiendam Deæ virtutem, cui radius diuini luminis si accedat, magis etiã viget, causas consecutionesque rerum facilius videt, celerrimè multa simul agit, similitudines transfert, disiuncta coniungit, præteritis præsentia comparando, mox futura simul concipit. Hinc Romanis, vt Macrobius refert, Anteuorta & Postuorta, vel vt Ouidius, Porrima & Postueta Deæ, quæ fatidicæ illius Themidis seu Carmentæ sorores ne fuerint, an comites, poëta dubitat Fastorum libro primo

Ratio, cor anime Homero dicitur.

Rationis diuinitus illustrata vis.

Anteuorta & Postuorta Deæ, vel Porrima & Postueta.

primo canens ita :

Si quis amas veteres ritus, adsisse pre-
canti,

Nomina percipies non tibi nota prius.

Porrimum placatur Postuentaque, siue so-
rores,

Siue fuga comites Menali diua tua.

Altera, quod porro fuerat, cecinisse pu-
tatur;

Altera venturum post modo, quid-
quid erat.

A L I I autem existimant vnius
Deæ diuinatricis hæc esse cognomi-
na, quæ opinio mihi non displicet :
nam easdem puto esse Carmentas
duas, quarum Gellius libro & capite
x v i. meminit, & ex Varrone nomi-
nat Profam & Postuertam, à recti
peruersiq; partus & potestate & no-
mine, quibus aras Romæ difficilis
partus auertendi causa statutas fuisse
scribit, quæ *σωμεινής*, vel procreatri-
cis

Prosa & Po-
stuerta.

cis Themidis item videntur esse cognomina. Sed hæc Pighio declaranda relinquamus. Mox Augustinus. Antequam tamen (inquit) progrediare ulterius Morillone, velim explices latius, vnde Themidi oracula, quæ deinde ipsam Apollini tradidisse legimus. Hoc eò familiarius à te postulare audeo, quò Pighio feliciter cessisse video, quòd tuà orationem de Somatica Dea interrogando paulò antè tam audacter interpelaret. Ad hæc Morillonus. Quidlibet vobis pro vestra in me auctoritate ac iure in his licitū putate, quod iam dudū Pighius sibi licere pro nostra amicitia & mutua benevolentia nouit. Queris vnde Themidi oracula, rem certè quæsitū dignam: sed magis tibi Augustine (vt autumo) quàm mihi notam. Quia tamen pro ingenij tui elegãtia dissertatiunculis hisce

*Scientie fru-
ctus ac dele-
ctatio.*

te plurimum delectari scio, lubenter
ea quæ nunc occurrunt, in medium
adferam. Indagatio enim hæc rerum
cum maximarum, tum etiam occul-
tissimarum habet oblectationem suam.
Si verò quid occurrat prius non co-
gnitum, amœnissima completur a-
nimus voluptate; quæ quidem & me
mirificè ad horum studiorum amo-
rem trahit, omnemque laborem le-
niens fastidia procul abigit. Qua-
propter mea quoque causa interro-
gationibus hisce vestris lubenter re-
spondeo. Iam verò satis demonstra-
tum puto, Themida nostram nihil
aliud quam legem esse diuinam ab
ipso summo promanantem bono, na-
turæque vniuersitatis ita præscriptam,
vt sine hac consistere nequeat. Igitur
& oraculorum diuinationisq; fon-
tem purum continere arbitrantur Pla-
tonici; atque diuini nominis, (quod
ipsum

*Cur Themis
oraculis præ-
sit.*

*Lex diuina
fontem ora-
culorum, ac di-
uini nominis
interpretatio-
nem continet.*

ipsum bonum ac verum est) claram complecti scientiam, planamq; interpretationem. Cui scientiæ sapientes Hebræi tantam tribuerunt auctoritatem, vt eam non modò scientijs omnibus, verùm etiam legi diuinæ scriptæ præferant: affirmantes ipsam à Deo S. Patribus ac Mofi fuisse traditã: Mosen literis suæ legis imaginem quãdam eius expressisse: genuinam tamen ipsam mentibus sanctorum hominum, seu prophetarum à solo Deo infundi, quibus legem suam interpretandi dederit auctoritatem. Horum itaque effata atque interpretationes legitima oracula & vaticinia dici possunt, quippe cum mentem interpretum Deus suo lumine illustret, & Themis hæc gubernet. Cetera, quæcunq; aliunde proueniunt, malorum geniorũ præstigæ, fascinationes, ac meræ sunt

Lex nõ scripta legi scriptæ præcellit.

Legis nõ scriptæ interpretationem à solo Deo infundi mentibus sanctorũ hominum.

Oracula & vaticinia interpretationes esse legis non scriptæ.

Oraculum
unde dicatur

Fata, καὶ τὰ
λόγια unde.

χρησιμὸς
quid.

*ὃ τεθεσί-
μενον.

Legis scrip-
ta, ἢ oracu-
li vicinitas.

imposturae. Lex autem summi boni
regula, atque voluntatis diuinæ signū
est. Oraculum verò legis interpreta-
tio, adeo ut nihil à lege differat; ita
videlicet nuncupatum, quòd in eo
Dei contineatur oratio, quæ volun-
tatis est index. Hoc quidem Cicero
in Topicis affirmat. Oracula, inquit,
ex ipso appellata sunt, quòd est in
his Deorum oratio. Atque ab eodem
etymo ducuntur fata, καὶ τὰ λόγια, nem-
pe à fando, & oratione vel sermone.
χρησιμὸς autē oraculum vocatur, quasi
index voluntatis diuinæ, quodq; in-
digentiam seu necessitatem quandā
adferat vi rationis impellentem, ut
illud sequamur quod iubet. τὸ τεθεσί-
μενον verò (quo ipso & oraculum ap-
pellari testatur Marcellinus) ut eiu-
dem est significationis cum lege &
Themide: ita ab vna & eadem voce
deriuatur, qua θεμὸς, καὶ θεσμὸς, καὶ θέσ-
μις,

μίς, καὶ θεμίς, nempe à τίθημι, eo quòd
 terminum ponant ac præscribant,
 quem excedere nefas est. Hinc etiam
 est, quòd θεμιστεύειν tam significet va-
 ticipinari, & responsa dare, quàm leges
 ferre, & iura reddere. Atq; ex his ma-
 nifestum opinor, cur Themis oracu-
 lis præesse dicant poëtæ, cùm ab ea
 provenire, legisq; diuinæ oracula ef-
 se interpretationes docuerimus. Vt
 autem his applicemus fabulas, Ovi-
 dius canit diluuij tempore Themis
 in Beotica iuxta Cephisum habuisse
 templum, & responsa ibidem dedisse
 Deucalioni & Pyrrhæ consulenti-
 bus post diluuium de reparatione
 generis humani. Orpheus autem in
 Themidis hymno eam hominibus
 primam vaticinium purum decla-
 rasse dicit, ac Delphico in specu re-
 sponsa dantem in Pythijs regnasse,
 Phœbumq; regem æquè recta con-

*Themidis ora-
 culum in Beo-
 tica diluuij
 tempore.*

*Oraculum
 Delphicum
 Themida ob-
 tinuisse, &
 postea Apola-
 linem.*

filia seu oracula docuisse, quæ pulchrius & breuius poëta sic cecinit.

ἡ πρώτη κατέδειξε βροτοῖς μαντήιον ἄγνον
 Δελφικῶν ἐν κευθμῶνι θεμισέουσα θεοῖσι
 πυθίῳ ἐν δαπέδῳ ὅθι πυθοῖ ἔμβασίλευεν,
 ἡ καὶ φοῖβον ἀνακτα θεμισοσύνας ἐδίδαξε.

*Python draco
 Delphicus.*

*Apollinis exi-
 lium.*

VETVSTISSIMUM autem atque olim toto orbe celeberrimū illud Delphicum antrum fabulantur primum à dracone belua dira obsesum diu desertum, hominibusq; interclusum fuisse. Quem natum ibi volunt ex terræ putredine post Deucalionis diluuium, & postea Apollinis occisum sagittis ibidem computruisse, inde & ipsi nomen Python, cū prius Delphines appellaretur, mansisse, vt refert Suidas. Apollinē deinde tam hac quàm Cyclosum, qui Ioui fulmen fabricauerat, cæde pollutum, Olympo depulsum, diuinaque potestate spoliatum, nouem annos

annos in Thessalia exulasse ad Tempe, atque Admeti regis boues pavisse. Cuius fabulæ interpretationem, quia ad nostrum scopum non adeò pertinet, nunc quærere superfedebimus. Alij nõ exilium illud fuisse volunt, sed eum huius orbis solum alio orbe mutasse, & illic (vt refert Plutarchus de oraculorum defectu) novem magnorum annorum anfractibus purgatum, vereque Phœbum, id est, mundum rediisse, atq; oraculum apud Delphos à Themide accepisse. Vt autè iam libro dicto Plutarchus asserit, Apollo præstat idem menti, quod sol corpori; cùm eam foueat, illuminet, temperet, & expurget. Pura itaque & nitida mens esse debet ab affectuũ passionumq; tabe, priusquam diuinorum cõsiliorum veram interpretationem assequi possit. Et illa ipsa supremi luminis à Deo pro-

*Apollo cur
Phœbus di-
ctus.*

*Apollinis &
Solis compæ-
ratio.*

*Apollo quid
in mente.*

*Per Themidis
sinus lumen
ingens in Parnassum
transparere.*

*Themis Apollini
nectar & ambrosiam
propinat.*

manantis agitatio ignea mentes commouens expurgando, quam Apollinem vocant, in illa putri inferiorum corporum corruptione diu plerumque laborat ac luctatur: sed tandem exuperans diuinę legis cognitionem amplexa, veritatis ingens lumē adipiscitur. Hinc est quod Plutarchus idem de fera numinis vindicta scribat, ex tripode Delphico splendidissimum lumen per Themidis sinus in Parnassum transparere, quo significat per diuinam legem totum illud Musarum domicilium vera diuinarum humanarumq; rerum cognitione illustrari. Inde etiam Homerus Themis immortalibus manibus Apollini nectar & amabilem ambrosiam propinare dicit in Apollinis hymno.

Ἀλλὰ Θέμις νέκταρ τε καὶ ἀμβροσίην
ἔρατεινὴν
Ἀθανάτησιν χερσὶν ἐπήρξατο.

ET

ET quidem scitissimè . Sed quid intelligit quæso per nectar & ambrosiam? non aliud (vt autumo) quàm ipsas Deæ seu legis diuinæ virtutes, innocentiam atq; immortalitatem.

Nectar & Ambrosia quid significant.

Deducūt enim νέκταρ παρὰ τὸ νεσερητικὸν, καὶ τὸ κτώ, τὸ ἀναιρώ, ἢ φονέω quasi mini-

Nectar unde dicatur.

mè destruens vel occidens. Et ἀμβροσία, vt aiunt etymologici, σημαίνει τὴν ἀθανασίαν. ἀμβροσία δ' ἐστὶ ὄντως σοφία τοῦ θεοῦ.

Ambrosia unde dicatur.

ἀμβροσία, θεία τροφή, ἧς βροτῶν οὐ μετέχουσιν. ἢ ἧς οὐχ οἶοντε βροτῶν ἀψαθαι. ἔστι οὖν βρόσις, καὶ βροσία, καὶ κατὰ σέρησιν καὶ πλεονασμῶν τοῦ μ̄. ἀμβροσία. Tria verò significare

Tria significare ambrosiam apud veteres.

videmus apud Græcos veteres ambrosiæ vocabulum, nempe immortalitatem, sapientiam Dei, & diuinū nutrimentum, cuius mortales non participant, aut cuius vsus immortalitatem præstat. Itaque Plato de pulchritudine in Phædro nec nō in Philebo de summo bono, vbi de cælesti

*Anima bonū
esse diuini
luminis con-
secutionem.*

*Furor poeti-
cus quid sit.*

& vera differit vita, animę bonū esse probat integram diuini luminis cōsecutionem. Id lumen in mente primò, in voluntatem deinde descēdere dicit. In mente veritatem esse, vocarique poëtico inuolucro ambrosiam: in volūtate gaudium, & appellari nect̄ar. Gaudiū verò illud in Ioue de vaticinio differens à Deo provenire, mentemque supra hominis naturam erigere, ac velut in Deum transferre docet, furoremque esse quēdam diuinum ac poëticum, appellatque illustrationem rationalis animæ, per quam Deus eandem ex alto delapsam ad infera, ex imo retrahit ad supera, sibi que vicinam collocat. Motus autem igneus ille diuini luminis calore suo mentes exagitans, quem Apollinem nominarunt, eas illustrat per Themidis sinus, hoc est, per legis diuinæ rationes atque præcepta,

cepta, in Deum supra omnia mortalia vertit atque erigit, ibidemq; veritatis æternæ cognitione tanquam ambrosia pascit, eiusdemq; cognitiæ gaudio vel nectare voluntatem inebriat, atque in furorem quendam diuinum vertit, animunq; totum felicem ac beatum & immortalem reddit. Igitur cum Apollini ambrosiam & nectar Themis infundere dicitur legis diuinæ virtute, mentem æternæ sapientiæ participē fieri intelligunt; qua quidem sapientia non solū præteritorum ac præsentium, verum etiā futurorum certa continetur notitia. Quapropter mihi quidem est dubiū, an vlla salubrior vel auspiciator reperiri possit salutationis formula, quàm illa Græcorū, χαῖρε. Hac enim vna voce accedentes abeuntesue simul valere, sapere, & gaudere iubemus, omnigenæ felicitatis ambrosiā
atque

χαῖρε, Græcorum saluatio.

atque nectar imprecantes. Sed hæc de vaticinatrice Themide, quam *ῥηθην* appellari diximus, eiusq; oraculis iam satis multa. Somaticam verò, quam Pighio nostro monente obiter attigimus, eidem relinquemus alio loco exactius examinandam. Nō malè etenim hoc tēpore me nauasse operā arbitror, si priorem illam, quæ regit animos, vtcunque explicarim. Neq; enim quicquam obstat, quin plurima quæ de hac disseruimus, atque dicemus deinde, etiam de altera possint intelligi. Vnam namq; Themini vnamq; legem probauimus esse, eamque non aliter plures videri, quàm diuerso respectu, in quantum eadem est rebus diuersis præscripta. Cur autem Termini quadrati forma hanc nobis representarit antiquitas, haud obscuras etiam rationes quasdam suis locis pro argumenti occasione

*Cur Themis
Termini forma.*

sione adduximus. Neq; verò legi diuinae conuenientior figura reperiri posse videtur, quàm illa quadrata, recta, alta, plana, simplex, virtutibus eius congruens, humanam quidem exprimens proportionem altitudine sua septem pedum, vel quatuor cubitorum; sed imaginem reliqua corporis forma minimè, præterquam capite, in quo rationem cum virtute Platonici tanquam in arce collocat. Ideoq; mentis animæque rationalis sedem appellat Galenus. Quam in vertice præsidere dicit Xenocrates, in cerebro cubare Hippocrates, vel circa cerebri fundamentum Erasistratus. Non ineptè igitur Homerus & Democritus in Physiologumenis caput Ioui sacrum esse dixerunt, quando is anima mundi mens esse putatur. Sanè caput præcipuum ac maximè diuinum corporis membrum æstimarunt

*Caput mentis
ac anime ra-
tionalis sedes*

*Caput Ioui
sacrum.*

*Caput præci-
puum mem-
brum.*

marunt veterum philosophorū doctissimi quique, quod ad mundani orbis similitudinē compactū videatur. In eoque duos animę diuinę circulos positos Plato tradat, rationis scilicet atque memorię. Quodq; reliquorum omnino membrorū, velut princeps, ministerio vtatur, significatq; id ipsum quoque diadema regni insigne, seu fascia quę caput Themidis cingit, indicans legem diuinā, rectamue rationem mundo rebusq; in eo creatis omnibus imperare.

*Diadema
Themidis
quid signet.*

*Lex Diuina
domina ac
regina om-
nium.*

Quam idcirco Tullius aptissimè Tusculanarum quęstionū secundo, dominam atq; reginam omnium appellat. Neque ab hac sententia discrepāt nostrę religionis antistites antiqui, vt D. Augustinus de Ciuitate Dei libro primo cap. xvi. affirmans virtutem qua rectè viuitur ab animi sede membris corporis imperare, san-
ctum-

Etumq; corpus vsu fieri sanctæ volū-
 tatis. Caput item docet Hesichius <sup>Caput mentē
significare.</sup>
 Hierosolymitanus allegoricè vniuf-
 cuiusque animalis ratione pollentis
 mentem dici, cuius (inquit) sedes ce-
 rebrum, vnde caput & cuncta, quæ
 adhærent iecori, super altare in holo-
 caustum ponere iubemur. Nam &
 cor & iecur concupiscentiæ nostræ
 impetum motumq; continent. Qua
 propter (vt ad Terminū nostrum re- <sup>Terminales
statue hono-
ratissima.</sup>
 deamus) honoratissimæ apud Athe-
 nenses olim, aliosq; Græcos fuerunt
 statuæ illæ terminales; effigiem tan-
 tum capite, sine manibus, sine pedi-
 bus, & humanam altitudinem recta
 quadrangula columna ab humeris
 deorsum exprimentes, vt quæ men-
 tis ingenijq; vim quandam diuinam
 significant, cui nec manibus nec pe-
 dibus est opus, vt quod facere desti-
 narit, efficiat. Nec minus firmam ac
 constan-

Forma quadrata quid notet.

Heroum statuae terminales.

Quinam heroes dicantur.

constantem designat iustitiam recta & æqualis illa forma quadrata, proportionem vndiq; iustam, & immotam stabilitatem retinēs. Quare nec his statuis donabantur nisi heroēs virtutis ergo, nempè ingenio, prudentia, doctrina, rebusue præclare gestis conspicui, quorum vita ad legis diuinæ vel virtutis regulam probè facta erat, quos Pláto passim sapientes ac diuinos appellat. Homerus verò θεοεικέλους, καὶ θεοτιδέεις. Inter quos etiam referendos censet apud Tullium Africanus, qui præstantibus ingenijs in vita humana diuina studia colūt. HIC denuo Cardinalis. Profecto verum dicis mi Morillone, plures enim eius generis statuas & illustriū ducum, & doctorum hominum adhuc videmus, quas partim è Græcia allatas, partim ad imitationem Græcarū factas arbitror. Multæ enim nomina

mina sua pectori inscripta præ se fe-
 runt, vt Miltiadis, Socratis, Platonis,
 Theophrasti, P. Valerij Poblecolæ, a-
 liorumq; . Reperitur & Numæ Pom-
 pilij effigies terminali forma in de-
 narijs argenteis , qui Numa Termini-
 num Deum Romæ primus consecra-
 uit. T v m ego, Cardinalis verba
 comprobans: Rectè, inquam; vidi e-
 nim denariû illum his diebus apud
 humanissimum eruditissimumq; vi-
 rum Achillem Massæum , qui cusus
 à M. Varrone fuerat cùm legatus ef-
 set, proquestore Cn. Pompeij Magni
 bello Piratico & Mithridatico. Cete-
 rum plurimas eius generis statuas è
 Græcia in villam suam Tiburtinam
 transtulisse Hadrianum Imperatorè
 colligo ex fragmētis, quæ nuper ibi-
 dem vidi cum titulis adhuc suis , vt
 potè Themistoclis, Cimonis, Alci-
 biadis, Heracliti, Andocidis, Isocra-

*Heroum sta-
 tue que Ro-
 mæ videntur*

G tis,

tis, Aeschinis, Aristotelis, Carneadis, Aristogitonis, & Aristophanis: Sed capita (quod dolendum) ferè omnia temporis iniuria perierunt: Tituli Græci quadratis litteris elegatissimè insculpti permanent. Hic iterùm Morillonus. O miram antiquorùm in obseruando decore, atque in exprimèda ratione diligentiam, qui quadraturam illam æquitatis & iustitiæ non solùm in æquilatero termino, sed etiã in litterarùm figura retinere voluerunt! Hanc enim vel in corpore vel in plano vel in numeris mathematici inter rectilineas figuras perfectissimã existimant: ideoq; vt veteres Fortunam in volubili globo solent pingere, propter inconstantiam: ita Sapientiam in quadrato statuebant, cuius sedes firma atq; inconcussa est, nempe ipsa lex diuina, quæ vitijs omnibus resectis excisisq;, quadratũ vitæ iustioris

*Quadratae
litteræ in he-
roum termi-
nis.*

*Fortuna in
globo.
Sapientia in
quadrato.*

iustioris tenorem, & ex omni parte
 libratum demonstrat. Quapropter
 apud Arcades nõ Mercurij tantum,
 verumetiam Iouis aliorumq; Deorũ, Deorum sta-
 tue quadra-
 te apud Ar-
 cades.
 vt Pausanias auctor est, statuæ qua-
 dratæ fiebant, rectam, iustam, & cõ-
 stantem numinis potentiã designan-
 tes. Nam & Poëta quidam cecinit.

*Iupiter ipse manens stabilis facile om-
 nia voluit.*

QVADRATVM insuper homi-
 nem antiquo proverbio virum om-
 nibus numeris absolutum, probum, Homo qua-
 dratus qui
 dicatur.
 ac iustum appellarunt, veram felici-
 tatem atque gloriam in animi bonis
 & lege diuina collocantem: qui assi-
 duè faciet, cogitabitq; omnino, quæ
 sunt virtutis, & fortunæ casus opti-
 mè feret, vbiq; moderatus & rectus,
 ὅγ' ὡς (inquit Aristoteles Ethicorũ pri-
 mo) ἀληθῶς ἀγαθός, καὶ τετράγωνος ἀνευ ψό-
 γου, hoc est, is verè bonus & quadrã-

gulus sine nota vel vitio. Rhetoricorum quoque libro tertio ad Theodecten perfectum virum metaphoricè quadrágulum vocari dicit. Sed raram semper fuisse hanc in terris a-
 uem, Sopatri verba demōstrant, quæ apud Stobæum sermone XLIIII. hæc legimus. τίς οὖν οὕτω, κατὰ τὸν Σιμωνίδου λόγον, τεξάγωνος, ὅς κατὰ πᾶσαν τύχην, καὶ παραγμάτων μεταβάσει ἀσφαλῶς ἐσῆξεται; σωαρμόζων μὲν ἑαυτὸν τοῖσ τε ἀρχουσι, καὶ ἀρχομένοις, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἀρμόζων ἅπαντας, πᾶσαν δὲ πάντων διαφορὰν πρὸς ἓνα τὸν τοῦ καλοῦ συμφαινῶν λόγον. Dubitat enim vehementer quisnā adeò iuxta Simonidis poëtę dictū, quadratus reperiri possit, qui per omnē fortunam rerumq; mutationem firmiter consistat, accommodās se principibus, simul & subditis; & sibi ipsi concilians cunctos, atque omne rerum omnium diffidiū ad vnam recti rationem componēs. Igitur cūm lex diuina sit optima at-
 que

Rarus vir
quadratus.

que perfectissima, Themis Deam
 aptissimè veteres quadrangulã quo-
 que formarunt, quæ verè se colentes
 reddit bonos, perfectos, atque qua-
 dratos, Eademq; figura quaternarij
 numeri vim atque perfectionem cõ-
 plectitur, æqualibus quatuor lateri-
 bus semper recta, & quatuor lineis
 totidemq; angulis vndequaq; con-
 spicua, & sibi vbique similis. Adde
 quòd Themis ipsa cum tribus filia-
 bus quaternarium expleat, atque ita
 vt super tria imponatur ipsum vnũ,
 principium scilicet omnium, aucto-
 re Pythagora. Cui vni quidam ex ve-
 teribus adeò fauere visi sunt, vt deũ
 supremũ illud esse dixerint, qui vnus
 simplex, & immobilis omnia ternario
 conficit, quem & ipsum in se cõ-
 plectitur. Trias namq; princeps im-
 pariũ perfectus numerus ipsum om-
 ne significat, principio, medio & fi-

*Themida vnũ
 num ac tria
 complecti.*

Vnum.

Trias.

ne cōtentum. vt Aristoteles in libro de Cælo differit. Itaque Pythagorici rerum omnium mensurã esse dixerūt Triada, ob eam opinior causam, quòd Deus per legem suam ternario mundum gubernet. Vnde est & Maronis illud: *Numero Deus impare gaudet.* id est, bono, iusto, & pulchro. Bono, vbi creat: iusto, vbi disponit: pulchro, vbi singula perficit. Huic igitur Triadi si monada ipsam adiungas, cōficitur insignis quaternio, seu *τετρακτύς* illa Deum opificem cum toto vniuerso suo opificio representans, sacerrimum Pythagoreis olim iusiurandum: quam perennis naturæ fontem in se complecti dicebant. Illud autem iusiurandum tale fuisse Plutarchus nobis prodidit de Philosophorum placitis libro primo.

τετρακτύς
Pythagorica.

Οὐ μὰ

Οὐ μὰ τὸν ἀμετέρα ψυχᾶ παραδόντε τε-
 ξακτιωὶ
 παρὰ τὴν αἰωνίου φύσεως ριζώματ' ἔχουσαν.

PORRÒ quaternarium cunctas
 tum numerandi, tum canendi pro-
 portiones continere, ex Pythagori-
 corum sententia tradit Athenago-
 ras. Quem idcirco numerum omnē
 vocabant, quod denarij numeri ab
 ipsis τέλειος appellati, atq; mundo cō-
 secrati, vim plenitudinemque cōti-
 neat, velut cardo numerorū omniū.
 Nā vnū, duo, tria, quatuor si iungan-
 tur, summā decadis cō-
 stituūt. quam quadratu-
 ram primā appellāt, tri-
 gono æquilatero confi-
 stentem, cuius principiū monas est.
 Idem triāgulus per de-
 cades iteratus centena-
 rij summā explebit: at-
 que deinde per cente-

Quaternius
 numerus om-
 nis, mundo
 sacer apud
 Pythagori-
 cos.

G 4 narios

narios millenarij. Deniq; per millenarios myriada conficiet. Cùm igitur

Tetras quater variata.

tur quater variata te-

C

tras perfectissimã ubi-

C C

que summã cõstituat,

C C C

perfectò & ipsa sum-

C C C C

mæ debet esse perfe-

ctionis, & quæ habeatur

M

in precio dignissima.

M M

Omnia namque

M M M

quæ sunt, quaternarius

M M M M

numerus conficere colligareque

videtur. Elementa namq; rerum ferè

omnium quatuor esse constat: Atq;

etiam consensu quodam tacito gen-

tes plerasque omnes præcipuum Dei

nomen quatuor litterarum elemētis

scribere nouistis; quod perfectò for-

tuitum censi nō debet; nam absq;

diuinæ potestatis ordine non vide-

tur euenisse. Appellatur igitur rectif-

simè tetras solidi perfectio; nam om-

nia

*Quaternarij
numeri vis
eadem que
legis diuine.*

*Tetras solidi
perfectio.*

SEV DE LEGE DIVINA. 105
nia quæ cōsistunt, pūctum, lineam,
superficiem & corpus habēt. Appel-
latur & harmonia; nam epitritus est
ad ternariū, ad binarium diplasius,
ad vnitatē tetraplasius. Adijcere hic
nō fuerit fortassis absurdum symbo-
lorum Themidis quaternionē my-
sticum, quem Græci olim religiosissi-
mè inter arcana seruabant; videlicet
origanum, lucernam, ensem, & pecti-
nem muliebrem, quibus deæ virtu-
tes designabantur. Per origanū enim
notabant mentem eleuatam atque
contemplantem summum bonum,
quæ legis diuinæ vim nobis decla-
rat: origanum namq; montibus atq;
alto gaudere, & visum illustrare, no-
men ipsum indicat. Summos autem
montes, vt Olympum, cælo compa-
rarunt veteres, atq; ab Indis Cauca-
sum summum vocatur deorum domici-
lium, vt Philostratus in Apollonij

*Tetras har-
monia.*

*Quaternio
mysticus sym-
bolorum The-
midis.*

*Origanum
quid notet.*

*Origani na-
tura.*

*Montes altos
cælo compa-
rari.*

vita libro secundo testatur. Sic Han-

Deorum ve-
hiculum.

no θεῶν ὄχημα rupem altam appella-
uit, hoc est, deorum vehiculū. Quin

Deorū simu-
lachra in fo-
ro transitorio

etiam nunc temporis in Fori transi-
torij vetustis illis sculpturis Deos ex
rupium cacuminibus se monstrātes
videmus. Hos fingit & Homerus ex

Ida mons.

Ida monte prælia Græcorum Troia-
norumq; spectare. Sed hæc de mon-

Origani vis

tibus fatis. Valet insuper origanum
mirificè contra venena & serpentes,
vt Aristotelem & Pliniū auctores ha-
bemus. Quare sanitatis atque salutis
quoq; mysterium est, quæ cælestē il-
lam contemplationem sequitur. Lu-

Lucerne si-
gnificatio.

cerna autem antiquis vitam animū-
que signat, vnde illud Euripidis, χαῖρε
φίλον φῶς, quod morituri dicere solēt.

Lampadum
ludus.

Hinc lápadū quoq; ludus antiquis-
simus vitæ propagationē significat,
cūm per vices alter alteri succedunt.

Et quasi cursores vitæi lápada tradūt.

vt Lucretij verbis dicam.

N E C ineptè Plutarchus lucernæ hominem comparat rationis lumine præditū, quo obscura & incognita nobis illustrantur. Cedunt enim tenebræ, vbi veræ scientiæ lumen effulserit, quod legis diuinæ imprimis studio adipiscimur, quam ipsam lucernam nobis esse dicit magnus propheta: Lucerna pedibus meis lex tua & lumē semitis meis. Mentem enim atque intellectum illustrat hæc sola, & veri vaticinij fontem detegit. Atque hæc duo Noëticae Themidis sunt symbola. Sequentia ad Somaticam pertinere videntur. Per ensē namq; malorum depulsionem, iustitiam, atq; recti executionem intelligunt: potestatis enim publicæ indicium est gladius, quē à Deo non sine causa magistratui traditum affirmat Apostolus. Vindex enim legis diuinæ is

Ensis significatio.

næ is esse debet, atq; eos punire qui contra eam malè operantur. Quinetiam Origenes Esaię verba exponēs, quibus fertur Dominus intentatos gladio visitare, per gladiũ intelligit dissectionē, vt ait, spiritus à carne, quam facit legis diuinę studium, virtutis amorem producens. Is enim rectæ rationis gladius affectuũ, passionum, aliorumq; vitiorum superflua ac fœda impedimēta ab animo abscindit ac aufert. Pecten denique muliebris generationis signum est, quam propagare Themida diximus. Nam & pudendum muliebri κτενὰ vocant Græci, atque hoc occultè per pectinem intelligi testatur Clemens Alexandrinus in Protreptico ad Gentes, vbi nobis hæc symbola sic prodidit: και προσέειπεν τῆς Θέμιδος τὰ ἀπόρρητα σύμβολα, ὀρίγανον, λύχνος, ξίφος, κτεὶς γυναικεῖος: ὃ ἐστὶν εὐφήμως, και μουσικῶς εἰπεῖν, μόριον γυναικεῖον.

Pectinis significatio.

ζυγανέϊον. Itaque Veneri facer pecten Pecten Veneri sacer.
 est, quem idcirco Cytheriacum ap-
 pellat Naso poeta de Salmaci canes.

Sæpe Cytheriaco deducit pectine crines.

VERVM hæc de Themidis sym-
 bolis hætenus; breuitati enim vt de-
 mus operam, nunc tempus suadet.
 Videmus igitur vt nihil ociosum in
 hoc simulachro, vt formarum excel-
 lentia, numerorumq; sacerrimorum
 proportione legis illius primariæ vir-
 tutes atque ipsam diuinitatē demō-
 stret, vt Themidis antiquissimæ Ho-
 rarumq; pulcherrimarum potesta-
 tes exprimat; quarum illius quidem
 contemplatio sapientes, harum verò
 cognitio prudentes, deniq; omnium
 plena τετρακτύς percepta, prorsus di-
 uinos facit. De numeris hæc dicta
 sufficiant; iam enim tempus est, vt ad
 Horas descendamus, Themidis tres Horæ Themidis ac Iouis
 filias καὶ τινὸς ἀνακτοῦς, quemadmodum Regis filia.
 Orpheus

Orpheus

Orpheus cecinit, & nos antè declarauimus ex Hesiodo atq; alijs. Neque verò ineptas eas esse fabulas nūc docebo. Mundum, vt nouimus omnes, Deus omnipotēs sibi similem, atque omnibus numeris absolutū creauit, tribusq; dotibus à se proueniētibus insignē Themide procreata, seu lege sua diuina imposta reddidit: nempe bono, iusto, atque pulchro. Quæ primum, vt Platonici volūt, menti atq; animæ vniuersali mūdānæ à Deo infusæ, ab eadem deinde in potentias cælestes lege illa cælesti propagātur, & hinc in rerū ideas, naturā, ac materiā, corporaq; vniuersa, vt his creata singula perfectionem suam declarēt: scilicet vtilitate bonū, ordine iustum, ornamento pulchrum. Atq; his dotibus ternæ Iouis ex Themide filia præsidere putantur, & quicquid in mundo commodorū felicitatisq; pro-

Mundus absolutus, & tribus dotibus insignis.

prouenit, diuino quodā nutu suppe-
ditare atque administrare. Quas id- Hore celi
ianivices.
circo celi portas obseruare fabulatur
Homerus, & ex eodem Lucianus &
Pausanias: Apud Ouidiū quoq; Fa-
storum primo Ianus sic loquitur;

Præsideo celi portis cum mitibus Horis.

A cælo namque virtutes omnes
suggerentibus Horis atq; dispen-
santibus profluere, opinione receptum
fuit. Quapropter Horatius poëta
Lyricus Iouem patrem rerum om-
nium cōditorem varijs Horis mun-
dum moderari pulcherrimè cecinit.

*Qui res hominum, deorum,
Qui mare ac terras varijsq; mundum
Temperat Horis.*

V A R I A S autē videtur appellare Hore varie.
poëta à multiplici ac diuersa deorum
potestate, quæ cū omnia ad bo-
num iustumq; ac pulchrum dirigāt,
varia subeunt officia, omnigenæque
sunt

funt felicitatis largitrices, & vbiq̄
benefaciunt. Nam ab Orpheo pro-
pterea splendidis admodum laudan-
tur epithetis à virtutum pulchritu-
dine atque munerum gratitudine
multiplici, quibus tã animos quàm
corpora commodè exornant, atque
afficiunt. Inuocantur enim in hym-
no eius his verbis.

*Horarum
multe virtu-
tes.*

Ειαριναί, λειμωνιάδες, πολυάνθεμοι, ἀγναί
παντάχθοι, πολύοδοι, ἐν ἀνθεμοείδεσι
πνοιαῖς,
Ωραι αἰθάλας, περικυκλάδες, ἡδυπαεῖ
σωποι,
πέπλους εὐνόμηναι δροσερούς ἀνθῶν πολυ-
τέρπων.

Q V I B V S allegoricè significat
virtutes earum perpetuò in ambitū
ire, & florere, atque in vsu, gratia, ho-
nore & oblectatione deorum homi-
numq̄; semper esse. Quin diuersa ea-
rum potestas atque administratio e-
tiam vnius & simplicis nominis di-
uersa

uerfa etymologia significatur. Appellatur enim ὥραι, παρὰ τὸ ὠρεῖν, τὸ φυλάττειν. Credebantur enim nō modò Iouis aulæ custodes esse cæliue portis præsidere, atque elementorū supernos spiritus, influentiasue (vt vocant) cælestes ad legis diuinæ regulā dirigere, sed & hominum acta obseruare, inferioraq; omnia in bono statu continere, quemadmodū Hesiodi scholiastes tradidit. Sunt item ab ὀρίζειν ὄραι nominatæ, vt quidā volūt, inter quos Plato magnus auctor est, veteri Attica lingua sic scribi per ὀ. solere nomen affirmans, propterea quòd limitibus suis omnia iustè circumscribant, statum anni, ventos, & fructus æqua temporum proportione terminent, bonum à malo fecernant, ad sua quæq; redigendo, concordiam ac pacem concilient, generationem propagent. Has nobis

Horæ à custodiendo dictæ

Horæ à terminando dictæ.

H saltan-

Horæ quadruplices.

faltantes, atq; annū confertis manibus circunagentes graphicè depingit Philostratus Lemnius, quadruplices eas faciens, vernas, æstivas, autumnales, & hybernas, ternario quater iterato tam diei quàm anni partes æquas pulcherrimè referentes.

Horæ Solis æfectæ.

T V M ego: Benè quidem hæc, inquã, ad numerorum, quæ antè dixisti, sacra mysteria quoq; pertinent. Atque hinc etiam Horas Solis æfectas dici existimo, quemadmodum legimus apud Ovidium Metamorphoseos libro secundo, vbi Solis currum describit.

*A dextra læuaque Dies, & Mensis,
& Annus,
Sæculaque, & posita spacijs æqualibus Horæ.*

Horarum sacrificium apud Athenienses.

S E D cur quæso Athenienses Horis carnes lixas sacrificabant, vt Philochorus memoriæ prodidit?

R E S P O N -

SEV DE LEGE DIVINA. II §

RESPONDIT mox Morillonus.
Quo scilicet caloris humorisq; iusta
temperie æstus siccitatesq; nimias
deæ auerteret. Quarum erat fructuū
omnis generis maturitatem atq; a-
bundantiā suggerere, elementa tem-
peratè distribuendo. Erant autem A-
theniēsis antiquissima sacra Pya-
nephia & Thargelia Soli & Horis pri-
mum instituta, sicut quidam Aristo-
phanis commentatores tradidere, in
ijsq; pueri oleaginos ramos lana
coronatos gestare solēt: quos idcirco
εἰρεσιώνας appellabant, omnis generis
fructibus ex ijs dependētibus atque
etiam ipsis Horis, eosq; deinde pro-
foribus ædium consecratos suspen-
debant, cantantes hos versus:

εἰρεσιώνη σὺ καὶ φέρει, καὶ πώονα ἀρτους,
καὶ μέλι ἐν κοτύλῃ, καὶ ἔλαιον ἀνεψήσασθαι,
καὶ κυλικὸν ἔϋζωρον, ὡς ἂν μεθύσῃ καὶ θεύδη.

C R A T E S autem in suo cōmen-

H 2   tario

*Pyaneψia et
Thargelia
sacra.*

*εἰρεσιώνας
καὶ πώονα*

tario de sacrificijs Atheniensium refert hunc ritum ex oraculo Apollinis institutum esse, cum olim magna fames & fructuum sterilitas urbem premeret. Alij ad Thesei votum referunt, cum is in Cretam nauigaret, ac tempestate actus ad Delum Apollini noua hæc sacra voueret, si interfecto Minotauro saluus redisset. Sed multa de his Aristophanis commentatores scribunt, item Plutarchus in Thesei vita, & Suidas. Nos verò ad Horas nostras redeamus, quæ tertio nominis etymo dicuntur ab ὠραῖσιν, id est ab ornando; nam ὠρα pulchritudinem, formam atq; decorem significat. Vnde & ὠραῖος dicitur pulcher, maturus, semper flores, atq; in vigore constitutus. Hinc Floræ Deæ comites facit Ouidius Fastorū libro v.

Horæ ab ornando dictæ.

Conueniunt pietis incinctæ vestibus

Horæ:

Inque

*Inque leues calathos munera nostra
legunt.*

SATIſ itaq; nunc demonstraui-
mus, quàm sub vno nomine triplex
Dearum potestas atque virtus con-
tineatur, quæ ab vno supremi numi-
nis fonte profluens, in ipsa lege di-
uina triplicatur. Ex qua deinde tres
illæ florentissimæ filia, quibus cæle-
stia terrestriaq; omnia beantur, atq;
perficiuntur, proueniunt. Has verò
Iouem, vel mentem diuinitus mun-
do infusam fingunt ex Themide seu
rectæ rationis meditullio procreasse.
Quarû Eunomia æquitas est ex bo-
ni ratione procedens, vtilitatem ac
bonam rebus qualitatem adducens,
sefeque (vt asserit Plato) per omnia
diffundens, cunctaque boni virtute
conseruans. Dice iustitia est, ex iusti
ratione omnia distribuens, quæ re-
ctum rebus ordinem cõstituit. Quo-

H 3   circa

circa diuinam mētem ordinatricem omnium eam appellat Anaxagoras. Plato atque Orpheus diuinā voluntatem omnia penetrantem existimāt esse. Tertia Irene, pax, concordia, atque dilectio dicitur à ratione pulchri proueniens, rebus perfectionem atque ornāmētum adiiciens. Mentem, visum, auditum allicit pulchritudo, cui semper adsunt amor, pax atque concordia. Potestatis igitur prorsus diuinę sunt hęc tres Iouis filię, in quibus mundi naturæq; vniuersę consistit perfectio, nec minus initium ac fundamētum. Elementa enim æquitate, ordine, atque concordia cōgregantur, generatio & vita promouetur, rerum omniū societas coalescit ac fouetur. Hinc Orpheus deas inuocans, generationes fęcundas, atque irreprehensibiles operationibus suis inducere dicit.

Irene.

Pulchritudinis vis.

Horas generationem promouere.

E'νάρι-

Ευκάρπους χειρῶν γενέσεις ἐπάγουσαι
ἀμεμφῶς.

OELENVS poëta vetustissimus
Iunonem ab Horis educatam cecini-
nit in hymno, quo Deam exornauit,
vt Pausanias in Corinthiaca memi-
nit. In Polycleti insuper eximiæ ma-
gnitudinis signo eiusdem Deæ cele-
berrimoque, quod Mycenis in fano
ex auro & ebore fabricatum extitit,
in Iunonis corona Horas & Gratias
exsculptas fuisse scribit idem Pausa-
nias. Nec temerè ista; Iunonis enim
numé Physiologi volunt nature, ge-
nerationi, ac vitæ præesse. Quinim-
mo mundanæ animæ vim illam ap-
pellant, quæ auram vitalem promo-
uet, vnde & Iouis sororem & coniu-
gem atque etiam ἥραν id est, aëra vo-
carunt. Iunoné ergo, spiritumúe vi-
talem corpori infusum ab Horis æ-
qua & matura cōstitutione materiæ,

*Horæ nutri-
ces Iunonis.*

*Horæ et Gra-
tiæ in corona
Iunonis.*

Iuno quid.

H 4 quæ

quæ Eunomia dicitur, iustaque pro-
 portione atque ordine debito, quæ
 Dice est; deniq; amica elementorum
 concordia, quæ Irene putatur, nutri-
 cari foueriq; intellexerunt: nec non
 accedentibus simul Gratijs summi
 decoris corona cingi & exornari.
 Magna quidem; vt apparet, naturæ
 affinitas est, magnaq; virtutum simi-
 litudo inter Horas, Parcas & Gra-
 tias; quæ ter terne Iouis filia sacrum
 Musarum illum chorum cōstituunt
 nouenario in numero, ex dissimili-
 bus scilicet quibusdam, quæ tamen
 ad vnum aliquod optimum, cōmu-
 nem vtilitatem, vniuersiq; & singu-
 lorum conseruationem mirabili cō-
 centu legis diuinæ vigore referūtur.
 Nam cū ordinem in rebus iustum
 ferè Parcæ, Gratiæ decorem admini-
 strent; cognoscimus Horas hæc om-
 nia eadem, simulq; bonam qualita-
 tem,

*Horarū, Par-
 carū, & Gra-
 tiarum con-
 iunctio.*

tem, vtilemque, maturitatem suppeditare. Quapropter Horas in Apollinis hymno Homerus cum Gratijs choreas ducere, id est, vna operari coram Ioue canit. Et ex ijs tertiam Irenem pulchram Veneris & Charitum sociam vocat Aristophanes in Acharn. Quam recte apteque, igitur Orpheus in Horarum hymno cecinit, Proserpinam Deam has comitari cum Parcis & Gratijs, quando illam circularibus choris ad lucem reducunt Ioui gratificantes, & Cereri matri fructuum largitrici:

Horæ cū Gratijs choreas ducunt corā Ioue.

Irene, Veneris & Charitum sociam.

Proserpine comites Horæ, Gratiæ, Parcæ.

Περσεφόνη συμπάικτορες, ἠνίκα μοῖραι ταύτην
 καὶ χάριτες κυκλίουσι χοροῖς πρὸς φῶς ἀνάγωσι,
 Ζηνὶ χαρίζομεναι, καὶ μητέρι καρποδοτρεΐη.

VBI Proserpinam hic intelligit diuinus poëta, atque ex eodem Platonici, non virtutem seminum, sicut Eusebius de preparatione Evangelicali libro tertio dicit, sed vim naturæ

Proserpina quid.

H s concep-

conceptiuã à sphaeris caelestibus pro-
manantem in elementa , atque per-
meantem corpora inferiora omnia:
quæ deinde Iuppiter mentis mûda-
næ vigor facundat, vis terræ genera-
tiua Pluto amplectitur. Hanc enim
precatur idem poëta in hymno Per-
sephones, vt fructum è terra Hora-
rum fauore remittat.

Pluto.

Κλυθι μακαίρα θεὰ καρπῶν δ' ἀναπέμπ'
ἀπὸ γαίης.

Εἰρήνη θάλλουσα, καὶ ἠπιόχειρ ὑγεία,
καὶ βίῳ εὐόλβω λιπαρὸν γῆρας κατάρχοντι.

Irene vivens. VERVM hic Deas à suis effecti-
bus describit, & nominat Irenen vi-
rentem, eò quòd viuere, crescere, &
gaudere faciat: Dicen verò, quòd af-
Dice Sanitas pera, iniqua & noxia depellat, Sani-
tatem vocat dulces & lenes manus
habentem. Cōsistit enim hæc virtus
Sanitatē in in iusta elementorum complexione,
iusta tempera atque in recta qualitatum primarū
tura cōsistere. distri-

distributione, vel temperatura. Quapropter eleganter admodum Plato de republica libro quarto, iustitiæ germanam dicit esse temperantiam, iisdemque rationibus Iustitiæ harmoniam docet esse sanitatem, probatque multis ibidem, tam animo quam corpori sanitatem à iustitia conciliari, cum omnia ad diuinam naturæ legem disponat ac digerat. Eadem denique cessante ab officio, succedere morbum, adeo ut virtus ipsa per se tam animi quam corporis sit sanitas; prauitas seu iniustitia, morbus. Hæc est illa Epicuri isonomia, cuius vim summam atque infinitam Tullius de natura Deorum libro primo dicit esse, ut per eam omnibus omnia, paribus paria respondeant. Quæ æquabilis dispensatio ubicunque fuerit, adesse profecto illi corpori debet ipsa sanitas. Apertissime igitur iustitiam Orpheus ab effectu

Iustitia harmonia sanitas.

Epicuri isonomia.

*Eunomia, vi-
ta beata.*

*Eunomie
etymologia.*

effectu suo vocat sanitatem, nō secus
atque tertiam Horarum Eunomiam
(quæ bona est qualitas, & recta mate-
riæ constitutio) vitam beatam & pru-
dentem appellat, quæ maturam vege-
tamq; adfert rebus senectutem. Nec
posset profectò melius Eunomiæ vir-
tutes exprimere poëta, siue mentem
animumue, siue corpus respicias. Nā
ἐυνομῶμαι bonis legibus regi, & bene
lauteq; viuere nutritiue significat: Ita
νομὸς nutrimentum & legem significat;
νομῶς pastorem & regem. Adeoq; non
temere principale illud regendi atq;
pascendi munus vnum idemq; esse
existimarunt Homerus & Plato, pro
ea quæ est inter animū & corpus con-
nexionem, gubernaculo & pastu sem-
per indigente. Et in vtroq; sicut The-
midis diuinam illam potestatem assi-
duè operari, iam antè diximus: ita &
Horarum virtutes omnino quoque
requi-

requiruntur in vnum commune, singulorumq; bonum cum matre contentientes. Nec requiruntur solum in quouis genere mortalium singulatum, verum etiam in conuictu familiari ac dispensatione domestica non minus, quam in omni administratione publica. Is igitur verè vir prudens dici poterit, qui harum plenam cognitionem, rectumq; vsum possidet. *Vir prudens.* Easque meritò felices domos, familias atque respublicas appellabimus, in quibus ij vel patres vel principes potiuntur rerum, quorum cogitationes & studia hæ gubernant. Nam omnia quæ ad humanæ vitæ cultum commoditatemq; pertinet, istas procurare veteres crediderunt, vt Diodorus Siculus ex Cretensium antiqua philosophia libro Bibliothecæ sexto memoriæ prodidit. Nescio igitur an quis vnquam magis dignè

*Corynthum
quomodo laus
det Pindarus*

*Horæ dispen-
satrices diui-
tiarum.*

*Contumelia
Saturitatis
filia.*

dignè Corynthū laudarit, quàm Pindarus poëtarum extra cōtrouersiam in suo genere summus. Non potuisset enim in cælum altiùs haud dubiò euehere felicem eius reipublicæ statum, quàm canendo in eadem versari tres aureas diuitiarum dispensatrices Themidis bene consulentis filias coætaneas, urbium fundatrices, Eunomiam, Dicenq; cautam, & cōcordem Irenen: quæ Saturitatis temerariæ & gloriose loquentis filiam Cōtumeliam semper profligare student. Sed ipsum quæso audiatis poëtam, cuius verba hæc recensenti mihi in labris versantur. leguntur autē ode Olympiorum XIII. quam Xenephonti Corynthio scripsit, eius patriam imprimis commendans.

Ἐν ταῦδε δ' Εὐνομία ναίει κασίγνη-
ταίτε βάθρον πολίων.
Ἄσφαλὴς Δίκη, καὶ ὁμό-

τροπος

τροπος Ειράνα, Τεμίαι
 Ἀνδράσι πλούτου, χεύσεται
 Παῖδες εὐβούλου θέμιτος.
 Ἐθέλοντο δ' ἀλέξειν ὕβριν κόρου
 θυγατέρα Δρασύμυθον.

EASDEM deinde mox Horas pul-
 chrè florentes sæpe cordibus homi-
 num veterem sapientiam, hoc est, ex
 cogitatas primùm artes immittere
 dicit.

πολλά δ' ἐν
 καρδίαις ἀνδρῶν ἔβαλον
 ὄραι πολυάνθεμοι ἀρ-
 χαῖα σοφισμάτα.

MERITO itaque beatam atque *Que felice*
 florentem dicemus illam civitatem, *civitas.*
 in qua ea politia est, vt in ipsa hæc deæ
 tres virgunculæ reperiantur, omnis
 boni, cunctarumq; quas natura dare
 potest, opum largitrices. Nihil enim,
 vt dixi, naturæ magis amicum, nihil
 ad omnium rerum procreationē &
 conseruationem est aptius, magisue
 neces-

necessarium; quàm bona cōstitutio, iusta distributio, & amica rerum cōciliatio. Quæ tria dearum trium officia sunt, imò singulæ hæc simul omnia, atque omnes simul singula administrant. Itaque manibus inter se connexæ, conformes, vnoque vestitu similes conspiciuntur, stolatæ, breuibuscq; pallis amictæ, vittis vel tenijs capita cinctæ, & pectora zonis. Qui habitus virgineum pudorem, continentiam, atq; honestatem ingenuam designat. Castitas autem atque honestas vt D. Cyprianus moris antiqui non imperitus asserit, nō in sola carnis integritate consistit, sed etiam in cultus & ornatus decore pariter ac pudore. Quocirca cuiuscq; sexus, ætatis, conditionis, atque ordinis honestas in habitu semper obseruata & expressa fuit, tam apud Romanos, quàm apud Græcos. Quod ipsum

vno

*Cur manibus
connexis Ho-
re visantur.*

*Earum descri-
ptio.*

vno alteróue hic exemplo, pro vt argumenti nostri ratio requirit, probare conabor. Valerius Maximus libro VII. cap. III. stolam verecundiæ vocat: & Poëta Martialis inter indecora & insueta recenset, meretricem stola vestitam,

*Stola pudoris
& verecundie.*

*Quis, inquit, Floralia vestit? et stolatū
Permittit meretriculis pudorem?*

TAENIAS, vittas, & zonas signare temperantiã continentiamúe, Phylostratum in vita Apollonij auctorem habemus, idemque ostendit ipsa vocum Etymologia, atque eorū vinculorū vsus, cum tæniæ vel vittæ crines, zonæ mamillas cõtineant, & compescant, ἀπὸ τοῦ ταινίω, namq; ταινία dicitur, quod coronare, cingere, vel ligare significat; & vittæ à vinciendo nominatæ sunt. Iam dictas ob causas igitur Ovidius amandi præcepta daturus, è schola sua tales ha-

*Tæniæ, vittæ,
& zonæ
quid significent.*

I bitus

130 THEMIS DEA,
bitus abigit, cùm admoneant casti-
tatis & continentia.

*Este procul vitæ tenues insigne pudoris,
Quæq; tegis medias instita longa pedes.*

Instita quid. ET quamvis instita propriè extre-
mam stolæ fasciam significet: hoc ta-
men loco eam poëta pro stola ipsa
posuit, partē eius pro toto accipiens.

*Zona quid
notet.*

Zonam verò pectoris, quo fluxæ ani-
morum cupiditates fouetur, vincu-
lum constat virginalem notare pudi-
ciam, quam idcirco sponsus Virgi-
nienfi Deæ, siue Dianæ virginis in
honore, antequam nouæ nuptæ con-
iungeretur, soluere solebat. Vnde &

*Virginienfis
deæ.*

*Lysizone Dia-
na.*

Lysizonæ, Dianæ nomen Theocri-
to, Orpheo, & Hesychio. Zonam
igitur soluere, virginitatem eripere
est, quo modo debet intelligi illud
Poëtæ:

λύσατο δὲ παρθένῳ ζώνην.

Quod

Quod Catullus iisdem pene verbis
sic latinè est imitatus.

Quod zonam soluit diu ligatam.

Eò etiam spectat Ouidij illud:

Castaq; fallaci zona recincta manu.

VERVM hæc nimis forsan curiosè
nunc persequimur, apud vos præfer-
tim, quibus grauiora sunt curæ, con-
ueniuntq;. Sed elatus differendi qua-
dam cupiditate sistere cursum, retra-
hereque habenas, in curriculo præ-
fertim tam latè patenti, ac mihi pror-
sus infueto, facile nõ possum; ideoq;
non ægrè ferendum, si aliquando à
metis aberrem. IMO perplacet, in-
quit Cardinalis, hæc tam varia, tam
iucūda tua disputatio, quæ plena est
omnigenæ eruditionis. Ideoq; & hoc
amplius à te velim intelligere, cum
manibus inter se connexis Horas
dixeris, cur videam tertiam chlamy-
de circumuoluta manibus demissis

*Cur Irene cir-
cum uoluta
chlamyde.*

I 2   atque

atque tectis seorsim stantē? IRENE
 est, respondit Morillonus. Pax enim
 tranquillè per summam quietem o-
 peratur: & cùm nihil agere videatur;
 omnia tamen commoda, in quibus
 vitæ consistit felicitas, tacitè produ-
 cit. Non, vt apparet, tamen ab alijs
 planè disiuncta est, nam chlamyde
 apprehensam eam tenet media Dice,
 nec inuitam vt videmus, non enim
 refragatur, aut contranitur. Iustitiã
 enim haud illibenter pax ipsa plerũ-
 que comitatur, immo velut præmiũ
 operationes & acta duarum sororum
 vsque sequitur. Bonarũ enim legum
 atque iustitiæ, quæ lites & bella di-
 rimit, vnicus est finis pax, amicitia, &
 quies. Cur autè priores duæ brachijs
 effictæ sint nudis, vt rectè intelliga-
 mus, altius aliquatò repetendũ erit:
 Themidis seu legis diuinæ contem-
 plationem à Platone perfectamiatq;
 abso-

*Cur chlamy-
 de eam te-
 neat Dice.*

*Iustitiã pax
 sequitur.*

*Cur brachijs
 nudis Euno-
 mia & Dice.*

*Cur Themis
 sit
 abso-*

supra

I

abso-

absolutam appellari sapientiam superius diximus. Ex eadem nasci alteram in Theage multis probat, conditionalem quippe, omnibus artibus communem, quam prudentiam vocat, ac rerum humanarum inferiorumque omnium cognitionem. Hanc tunc principalem prudentiam, ac regiam scientiam esse dicit, quando caeteris artibus, ut ministris utitur, nempe cum res civiles atque humanas regit. Tum autem duo imprimis eius sunt officia, leges aequas & iustas condere, & haec Eunomia est, & conditas exequi, legitimum & iustum cuique tribuendo, atque ea Dice vel iustitia est. Dextera igitur Eunomia Dicen apprehensam tenet, quia sine hac ipsa manca atque imperfecta est, nam una operentur necesse est. Quarum duarum actiones, ut legitimae & iustae, quia omnibus perspectae & cognitae esse

*Sapientia.**Prudentia.**Regia prudentia.**Cur Eunomia Dicen dextera teneat.*

I 3 debent,

debent, brachia visuntur nuda, atq;
 manus detectæ sunt. SED cur, ait
 Cardinalis, Eunomia sinistram tam
 latè expandit? AD hæc Morillo-
 nus: Quia olim Ægyptij docuere, si-
 nistræ manus porrectæ palmã disca-
 pedinatam (vt Appulei vocabulo di-
 cam) innocentie atq; æquitatis, quas
 maximè colit hæc Dea virtutes, sym-
 bolum esse: eò quòd sinistra plerun-
 que manus debilior sit, & ad rapien-
 dum ineptior. Ceterũ quia sæpè fur-
 ta celare, clamúe operari solet, eadem
 occultata furacitatem, atque acta fur-
 tiua tenebrionum aliquando signa-
 ri, plerique auctores satis indicant:
 quemadmodũ Plautus in Perfa, vbi
 Lena, cùm Pechnij pueri manum de-
 posceret, & ille dextram porrexif-
 set, ait:

Vbi illa altera est furtifica laua?

ATQVE ita etiam increpat fura-
 cem

Cur sinistra
 expandat
 Eunomia.

Sinistræ signi-
 ficatio.

SEV DE LEGE DIVINA. 135
cem sinistram Asinij Marrucini Ca-
tullus poëta.

*Marrucine Asini, manu sinistra
Non bellè vteris in ioco, atque vino:
Tollis lintea negligentiorum,
Hoc falsum esse putas?*

IGITUR Dearum nulla tegit si-
nistram, cùm innocentia atq; æqui- Irene cur
dextram
occulet.
tatis sint cultrices omnes. Sola Irene
dextram sub palla occultat, quam
tacitè & occultè quidem; sed bene
atque honestè semper operari dixi-
mus. Accedit & alia ratio dextræ oc-
cultatæ non indigna relatu. Eò enim
spectare Pythagoricum illud symbo-
lum autumo, quod Plutarchus in li-
bello de multorum amicitia refert,

μη παντὶ ἐμβάλλειν δεξιάν, non unicuique
dextram porrigendam, hoc est, non
temerè quemuis in amicitiaæ foedus
admittendum esse. Quandoquidem
hoc ipsum sanctè semper religioseq;

Dextera fi-
dei atq; ami-
citie symbo-
lum.

Solonis præ-
ceptum.

fit colédum viro bono: Idque etiam ex Solonis præcepto, suadentis amicos non citò comparandos; comparatos autem nunquam abdicandos esse. φίλους μὴ, (inquit) ταχὺ κτῶ, οὐδ' ἀνκτῆση μὴ ἀποδοκίμαζε. Itaque fœderis ac fidei symbolum celeberrimũ est dextra, vt palàm indicat Virgiliana Dido, dum in Æneæ Troiani religione ac pietate famosi perfidiam decepta stomachatur.

En dextra fidesque,

Quæ secũ patrios aiunt portare penates.

VT etiam Anchises, cùm sit ait:

Dat dextram, atque animum præsentipignore firmat.

MILLE sunt alia exempla, quæ hoc loco referre superuacaneũ esset. Nam & hoc etiam tẽpore fidei, pacis, auxiliij, atq; amicitia signũ dextra data solet esse, idque ex more antiquissimo, & à multis ante sæculis obser-

observato. Quid aliud enim ex Terentij poëtae verbis colligimus? qui sic in Andria:

*Quod ego per hanc te dextram oro, et
Genium tuum,
Per tuam fidem, per huius solitudinem
Te obtestor.*

Vbi cōmentator Donatus ait, fœderis ac fidei membrum erat dextra. Quapropter ad hanc velut ad aram sacram confugere solent afflicti. Occurrit enim nunc Iuliani Cæsaris dictum, quod apud Ammianum Marcellinum legimus libro historiarum xxi. ad cuius dextram cū Nebri- dius præfectus non admodum amicus, qui vnus contra Constantium Augustū iurare noluerat, in summo vitæ periculo confugisset, atque vt eam porrigeret, suppliciter orasset:

Ecquid, inquit, præcipuū amicis servabitur, si tu dexterā attigeris meā?

I 5 Non

Dexterā amici servandā esse, nec temere cuius dandam.

Non mirum igitur, si Pax ipsa, quæ sine fœdere, fide, atque amicitia diu in statu suo permanere non potest, dextram velut charissimum fidei pignus sanctè tutetur, religiosè conseruet, atque obtegat: nec cuiuis temerè violādam exponat, simul nos omnes docens, fidē sanctissimè, ac summa cum cura custodiendam esse:

*Qua sine non tellus pacem, non æquora
norunt.*

*Numæ regis
institutum.*

*Fidei sacrifi-
cabant dex-
tera obuelata*

QVEM AD MODUM Silius Punicorum secundo cecinit. Quod ipsum antiquissimo ritu Numa Pompilius rex Fidei sacra instituens Romanis suis, eodem ferè modo demonstravit, iubens huic deæ sacrificare dextra panno obuoluta albo, sicut apud Seruium Virgilij commentatorem legimus. Et hæc quidem de dextera pacis obuelata satis; restat vt ad pedes dearum nos demittamus, vt,
(quod

(quod vobis placere video) nihil
omittatur, atque ita finem sermoni
huic imponamus. Socculis indutas
esse Deas videmus, quòd modeste,
lenes, nec non faciles sint: non iracū-
dæ, superbæ, vel intractabiles. Hoc
enim genus calciamenti, apud anti-
quos modestiæ, facilitatis, atque hu-
militatis erat indicium, ideoq; Co-
micis personis proprium solet esse, vt
econtra cothurnus calciamentum su-
blime atq; altum Tragicis, quod id-
circo superbiam significabat frequē-
ter. Hinc Quintilianus libro x. cap.
11. Nec Comœdia, inquit, in cothur-
nos assurgit, nec contrà Tragœdia
socco ingreditur. Iam vt Tragœdiæ
argumētum grande, altum, ac subli-
me est; ita plerunq; in amœnū & tri-
ste, cū interim Comœdia non nisi
humilia ac læta tractet. Itaque Am-
mianus Marcellinus, cuius iam pau-
lo an-

*Socculorum
significatio.*

*Soccus Comœ-
diæ proprius
modestiam
signans.*

*Cothurnus
Tragœdiæ, su-
perbiam non
tans.*

lo antè memini , libro XXVII. non
 „ ineptè probi præfecti prætorio mores
 „ describens, ait. Erat tamen interdum
 „ timidus in audaces , contra timidos
 „ celsior, vt videretur, cùm sibi fideret,
 „ de cothurno strepere Tragico; & vbi
 „ paueret , omni humilior focco . Et
 „ rursus libro XXVIII. eadem vsus
 est metaphora, additque ex Ennio &
 Terentio personas Comicas & Tragi-
 cas aptissimas. Cùm mutuū, inquit,
 illi quid petunt , foccos & Mitiones
 „ videbis & Lachetas ; cùm adigun-
 „ tur vt reddāt, ita cothurnatos & tur-
 „ gidos, vt Heraclidas illos Cresphon-
 „ tem & Themenum putes. Superbiā
 igitur designat cothurnus , velut ex
 antedictis patet: nec minus incōstan-
 tiam & lubricam fidem, prorsus alie-
 na à moribus dearū vitia. Nam am-
 bidexter erat cothurnus , & vtrilibet
 cōueniens pedi ; vt etiam prouerbio
 vetusto

*Vide rhetori-
 cam ad He-
 rennium se-
 cundo, &
 Non. Mar-
 cell.*

*Cothurnus
 ambidexter.*

vetusto occasionem dederit, quo co-
 thurnos, vel cothurno versatiliores *Cothurno*
 appellarunt olim inconstantes: Soc- *versatilior.*
 culorum contraria est significatio,
 de quibus nihil addā præterea; nam
 huic tēpori & loco sufficiunt ea, quæ
 diximus. Quinimmo videmur, Ru- *Epilogus cū*
 dolfe Cardinalis amplissime, iam *excusatione.*
 abūdē simulachri tui significata ex-
 posuisse, nisi proluxa nimis disputa-
 tione magis fatigauerimus, quàm
 oblectauerimus. Vergit enim in no-
 ctem dies, adferuntq; iam candelas
 pueri, adeoq; partem eius pomeri-
 dianam totam dicendo extraximus.
 Verùm aurea illa virtutum catena,
 quam deæ tuæ connectunt, peram-
 plam disserēdi materiam nobis præ-
 stitit. T v m Cardinalis: Profectò
 aduētus Morillone cum Pighio tuus
 hodie mihi meritò gratissimus fuit,
 ideoq; kalēdas anni noui primas no-
 bis

impensa hoc habebis, nam plastes
 domi mihi est, qui probè curabit.
 Dabo suum quoque signum Moril-
 lono nostro, cuius ingenio & erudi-
 tioni debemus hoc lumē, quod ho-
 die velut ex ipsius Themidis Deæ
 sinu, atque Delphico Tripode nobis
 clarissimum effulsit. Nec prætermi-
 tendus mihi Pighius est, cuius curæ
 & consilio nobis hæc tam oportuna
 iucundæ disputationis occasio est
 suggesta. Has igitur anni noui stre-
 nas à nobis expectate, & quid vestris
 virtutibus magis dignum rependi
 possit, post hac cogitabo. DVM
 nos hic reuerenter, vt decet, Cardina-
 li gratias agimus ob summam eius
 humanitatem atq; beneuolentiam,
 leniter arridens Augustinus, ait:
 STRENAM nullam Morillone pu-
 ta Cardinali vnquam fuisse gratiore,
 quàm hodierna tua de Themide hac
 disser-

differtatio ei accidit; nam virtutem verā rectè nouit æstimare, cuius limp-
pidissimum fontem has Deas disertè
pro tuo ingenio dum explicas, nobis
aperuisti: quæ cū adeò charæ fue-
rint ipsi necdum cognitæ, nunc mul-
to magis eas pectore atque oculis est
obseruaturus, elegorum Theognidis
poëtæ memor, qui nos cum bonis af-
fiduè conuersari, comedere, bibe-
re, atque vnà sedere iubet. Ab his
enim quorum magna potestas est,
nos bona perdiscere posse. Si verò
malis adhæserimus, eam mentem,
quam habemus, nos esse perdituros.
versus apud Platonē extāt in Meno-
ne & apud Xenophontem de dictis
& factis Socratis.

*Cum bonis
uiuendum.*

καὶ παρὰ τοῖσι πῖνε, καὶ ἔσθιε, καὶ μετὰ τοῖσι

ἴξε καὶ ἀνδανε τοῖς ὧν μεγάλη δύναμις.

ἑσθλῶν μὲν γὰρ ἀπ' ἐσθλα διδάξεται. ἢ δὲ

κακοῖσι

Συμμιγῆς, ἀπολείς καὶ τὸν ἑόντα νόον.

OPTI-

OPTIME dicis Augustine, Cardinalis inquit, virtutem namque legis diuinæ auxiliante Deo consequamur studio, vsu assiduo, atque industria necesse est, quam hæ Deæ pulcherrimè nobis demōstrant: in quarum familiaritate domestica si verserimur assiduè, non possumus tam honesto conuictu, tam sancta cōsuetudine non fieri meliores. Vtinam verò sæpè detur occasio huiusmodi conuentus celebrandi, quo possimus in tam frugifera meditatione frequenter mentē animumq; exercere. Quin vt hoc faciamus, res ipsa postulat, si perfectæ legis diuinæ cognitionem plenius assequi velimus. Morillonus enim apertè satis nobis indicauit, ad hanc disputationem nostram pertinere etiam Parcas & Gratias, easque cum Horis, vt nouenarij numeri plenitudinem constituere, ita & legis

*Nouenarij
numeri plenitudo.*

K diuinæ

diuinæ plenam perfectionem absol-
uere. Qui numerus perfectissimus ab
impari primo quadratus, & impari-
ter impar, in tres triadas, & earū que-
libet in totidē vnitates diuisus, Mu-

Musarū dies.

farum dies est Heliconiadū, vt He-
fiodus cecinit, summamq; perfectio-
nem demonstrat, vtque Græci in-
quiūt ἡσάμις ἡσος ἔστι.

Quis igitur explica-
bit nobis Parcas? quis deinde Gra-
tias? vt cyclopædiam illam præclarā
aliquādo perficiamus? Te verò nunc
rogarem Augustine, vt cū primum
dabitur conueniendi oportunitas,

Parce.

Parcarum, quæ ex iusto illo primo in-
comprehensibili procedunt, & ad tuā
imprimis professionem spectant, in-
terpretationem tibi sumeres, nisi te
prius tam anxie & accuratè excusaf-
ses, & nisi sciremus omnes negotia
publica talium studiorū verum fru-
ctum in tui similibus intercipere, at-
que

que impedire, quæ quia animos hominum distractos particularibus rebus tenent, eos exurgere ad sublimes illas meditationes ægrè patiuntur.

Laborem itaq; geminare Augustino, & aliorum incòmodo à negotijs ipsum suis auertere non decet. T V M

Morillonus. Non labor hic futurus est Augustino, sed laxamētum & recreatio.

Nam tanta facilitas ingenij, tantaque eruditionis copia est, ut facile possit ex tempore de his copiosè differere, atque ex synthesi litteraria elegantissima sua splèdidè hanc spartam adornare. Excuset se tamen ipse licet à dicèdi munere, sed adesse omninò debet, atque Thesea suum adducere Io. Metellum Sequanum, qui vices eius in hac palæstra subeat.

Antonij Augustini laus.

Q V O D cùm approbaret admodum Cardinalis: BENE (inquit Augustinus) si vobis ita videtur, Metello

Io. Metellus Sequanus.

K 2 hanc

*Parcarum
penfas.*

hanc sarcinam imponere potero, atque hortari eundem, ut Parcarum penfas diligenter euoluat examinetque, ne male instructus vobiscum in arenam descendat. Scio lubenter cum mea causa suscepturum hanc provinciam, tum quia hisce studiis mirifice est deditus. Et dolebit procul dubio vehementer, cum intelliget à me insignem hanc Morilloni nostri dissertationem, quod huic sermoni non interfuerit. Tu verò mi Pighi focculos interim tibi novos etiam pares necesse est, præfultor enim Gratiarum esse debes, atque eas deas concinnè in chorum ducere. Hic ego cum verecundia suffusus erubuissem: Male (inquam) mecum agitur, qui in foueam, quam Morillono meo paravi, nunc ipse etiam incido. Nam vestro imperio refragari non possum, quavis intelligam, quam mihi curta sit domi
mi

mi supellex, & quàm ridiculus sum
futurus orchestes. Hic Morillo-
nus non sine cachinno. Eia quàm re-
cte, inquit, hic tua Dice rem suam a-
git Augustine, nam vt vetusto pro-
uerbio fertur, turdus ipse sibi malum
cacauit. **SUBSECUTVS** est alio-
rum risus: nos accepta ab vtrisque
patronis licentia, domum simul inde
concessimus.

*Dice Nemo
sis.*

F I N I S.

Faint bleed-through text from the reverse side of the page, including names like Hippocrates, Galenus, and others.

AVCTORVM CATALOGVS

QVORVM TESTIMONIIS IN
hoc Dialogo vsi sumus.

	A		Eustathius
	Arnobius.		Euripides.
	Aristobulus Iudaeus.		Eucherius.
	Apollodorus Atheniensis.		Ennius.
	Anaxagoras.		Erasistratus.
	Aristoteles.		F
	D. Augustinus.		Flavius Sospater.
	Ammianus Marcellinus.		Ficinus.
	Athenagoras.		G
	Aristophanes.		A. Gellius.
	Apuleius.		Galenus.
	C		H
	M. Cicero.		Hesiodus.
	Cyrillus Alexandrinus.		Homerus.
	Chrysippus.		Hyginus.
	Catullus.		Hyppias sophista.
	Clemens Alexandrinus.		Herodotus.
	Crates.		Hesichius.
	D. Cyprianus.		Hippocrates.
	D		Hesichius Hierosolymitanus.
	Diodorus Siculus.		Horatius.
	Dionysius Areopagita.		I
	Democritus.		Iamblichus.
	E		Ioannes Tzetzes.
	Eumelius Corinthius.		Iustinus Martyr.
	Ephorus.		Iulius Firmicus.
	Eusebius.		Isocrates.

Lucilius

7 S
N

L

Lucilius.
Lycophron.
D. Lactantius.
Lucretius.
Lucianus.

M

Metopus Metapontius.
Macrobius.
Marcellinus.
Martialis.

O

Orpheus.
Origines.
Ovidius.
Oelen.

P

Pausanias.
Plautus.
Philostratus Lemnius.
Plinius.
Pindarus.
Plato.
Sex. Pompeius.
Phauorinus.
Philetas.
Proclus.
Porphyrius.
Phurnutus.
Pythagoras.
Plutarchus.

Philochorus.

Quintilianus.

S

Suidas.
Solon.
Stephanus Grammaticus.
Strabo.
Salomon.
Sopater.
Stobæus.
Simonides poëta.
Silius.
Seruius.

T

Trisgemistus.
Theophrastus.
Theodectes.
Theocritus.
Terentius.
Theognides.

V

Varro.
P. Virgilius Maro.
Valerius Maximus.

X

Xenophon.

Z

Zeno Stoicus.
Zeno Cittieus.
Zenocrates.

DOMINICI LAMPRO
M. A. I. N.
T. A. R. T. I. C. U. S.
M. Y. T. H. O. L. O. G. I. A

EIS TΑΣ ΩΡΑΣ,

vel

ANNI PARTES.

*Ex symbolis antiqui cuiusdam To-
reumatis argentei, quod extat
apud Reuerendissimum Epis-
copum Atrebatensem.*

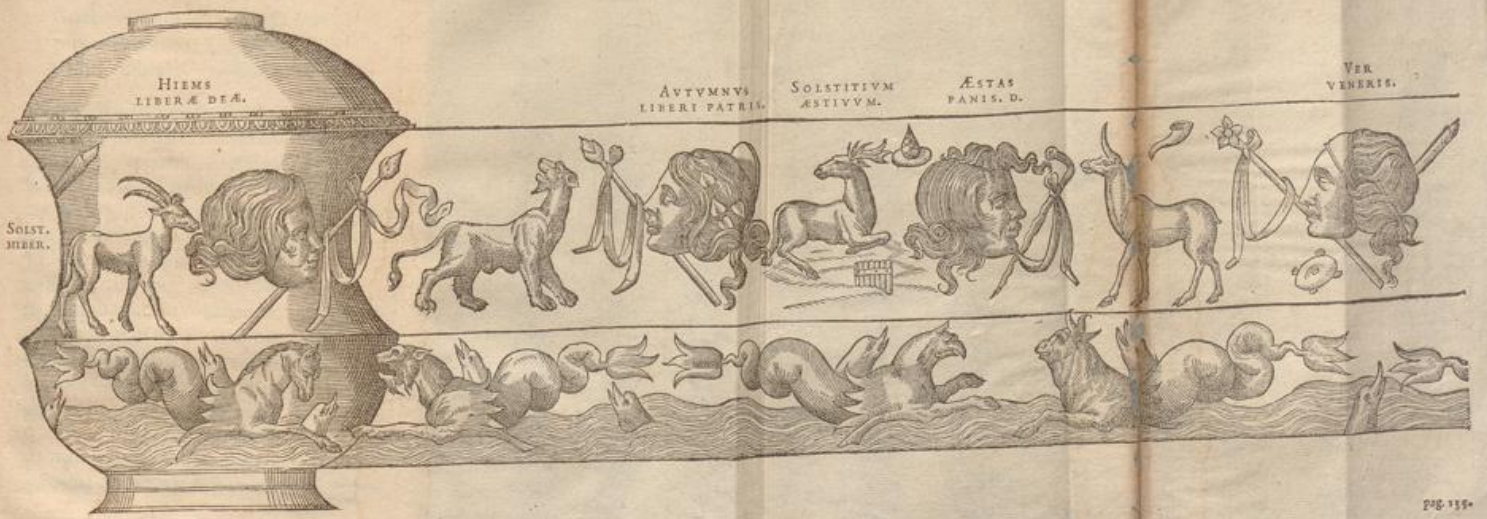
EVGIL

REVVE

DOMINICI LAMPSO-
NII EPIGRAMMA IN
Toreuma Antonij Perenotti argenteū
antiquissimum.

Quod tibi in Atrebatum campis, Perenotte, repertū
Nobile Mentoreæ Sors dedit artis opus,
Tempora perpetuò labentis quattuor anni
Arcanis signans irrequieta notis,
Ceu prius, obscura tectum tellure iaceret,
Nilq; videretur Diua de disse tibi:
Pighius antiqui nisi consultissimus æui,
Ut vixisse virum plurima secla putes,
Sculpta retexisset diuinis symbola chartis
Non tibi, non aliis sat bene nota prius.
Scilicet huic debes, dulce hoc, atque vtile donum
Ut Cræsi anteferas diuitiisque Midæ.
Dulce, quia ars melius facit intellecta, vel auro,
Vel gemma vt sprete suauius inde bibas:
Vtile, purgatam tacita quia voce bibenti
Personat auriculâ: DVM BIBIS, HORA
FUGIT.

REVE-

REVERENDISSIMO

ET ILLUSTRISSIMO

Atrebatensium Episcopo, D. Antonio Perrenoto, Stephanus Vinādus Pighius, Campensis, S. D.

POCULUM illud argenteum in Atrebatum agro repertum, Præsul amplissime, antiquissimū esse, tam forma, quàm artificis non imperita, sed planè secura manus indicat. Videtur autem ex eo poculorum genere esse, quæ apud veteres ob cælaturæ argumentum vocabantur Dionysiaca, tam in mensis quàm in sacrificijs usu cognita, & à Græcis ob formam κότυλοι, vel si minora erāt κοτυλίσκοι vocabulo proprio appellata. De quorū formā & usu hîc adijcere quædam, non absurdum videtur.

Forma cotylis erat orbiculata, profun-

*Dionysiaca
poculum.*

Cotyliscus.

*Cotylorum
forma.*

funda, & sine marginis latitudine ampliore. Apollodorus poculi genus altum & profundum esse vult. nam
Cotyle quid. omne concavum antiqui *κοτύλλω* (inquit) appellarunt: vt manuum & etiã coxendicum concavitatem. Sic Æschylus cymbala, vocavit cotylas, vt apud Athenæum legimus. Et in polyphi flagellis extremi caliculi quibus forbent, & adhærent, deriuatiuè cotyledonas dixêre Græci, acetabula vocât Latini, à simili vasculo, quo in mensis acetum apponi solebat, quod Græcis item cotyledō, vel oxybaphū nuncupatur. Variasse sæpius cotyli formam veteres, ex Athenæo facilè colligitur: apud quem Alcæus aurem aliquoties vnam habuisse prodidit. Diodorus aures nō habere, & labello profundo simile esse contendit, adeò vt quandoque ansatum, quandoque verò sine ansa fuisse, fiat verisimile.

Polyporum caliculi.

Cotyledon.

simile. Vino autem potando cōmo-
dū fuisse, & vsitatū docet Ion. Chius,
Cotylum vino plenum dicens. Pro- *Cotyli vsus.*
bat hoc itidē vulgatissimū antiqui-
tus prouerbiū, quod ex Clitarcho
& Zenodoto ita citat Athenæus.

πολλὰ μεταξὺ πίνει κοτύλης, ἢ χείλεος
ἀκρα.

Quod paulò apud Gellium aliter re-
citat Sulpicius Apollinaris gramma-
ticus, pro cotylacalitem ponens: iam
verò vt in sacrificijs etiam vsui fuerit,
ex Platone, Eubulo, Aristophane, &
Polemone latiùs explicat idem Athe-
næus libro x i. adijcitq; ex Pamphi-
lo propriū Dionysio esse poculum, *Cotylus Dio-
nysio pro-
prius.*
cui sententię suffragatur etiam Iulius
Pollux libro v i i. ἔστι δὲ πὶ κοτύλος (in-
quit) Διονυσιακὸν ἔκπωμα. De cotylisco
idem sentit Athenæus libro supra-
memorato, κοτυλίσκος δὲ καλεῖται, ὃ ἱερὸς τῷ *Cotyliscus.*
Διονύσει κρατηρίσκος. Et vas ex quo Bacchi
mystæ

myſtæ effundunt, etiã cotylifcus appellatur, vti Nicander ait Thyatirenus illud ex Ariſtophanis Nebulis apponēs, μὴ δὲ σέψω κοτυλίσκον. Nō igitur mirū quod Bacchici argumēti cęlatura videamus plerunque ornata Dionyſio ſacra hæc pocula, qualia extant duo magnitudine, & artificio cōſpicua. Alterū Neapoli in S. Reſtitutæ templo ex baſalte marmore duriffimo, anſas habens duplicatas, hederaceis obuinctas coronis, laruas in ſuper thyrfos, & elemētorū ſymbola cōtinens: Alterū Caietæ ſine anſis ex marmore Pario candidiſſimo, exprimēs Bacchi infāris educationē, ſculptura peritiſſimi artificis, qui nomē ſuū operi præclaro adſcribere nō erubuit, legitur enim ita eius titulus.

Cotylus Neapolitanus.

Cotylus Caietanus.

Salpion Athenienſis ſculptor.

ΣΑΛΠΙΩΝ ΑΘΗΝΑΙΟΣ
ΕΠΟΙΗΣΕ.

Tantæ autem ſunt capacitatis hæc
vaſa,

vasa, vt nunc in templis pro sacri
 baptismatis lauacris commodè ser-
 uiant, qualia plerumque heroibus
 solis dicari, & *πότα* appellari ob am- *πότα.*
 plitudinem & pondus, auctor est
 Athenæus, licet alibi rhyta inter ca-
 pacia quoque vasa enumeret, quæ
 refrigerando erant accommoda.

Sed hæc de cotylorum forma at-
 que vsu satis multa, si illud vnum
 adiecerim, tuum illud Toreuma mi-
 hi videri nobilis alicuius & percha-
 ri adolescentuli aliquando cinera- *Cinerarium.*
 rium fuisse. Nam aureis argenteisue
 vasis Principum ac nobilium cine-
 res condi solere quis nescit? Cæterū
 à paucis forsan animaduersum est,
 Romanos symbola, fabulas, & hi- *Mos effingē-
 di imagines
 in sepulchris.*
 storias, quibus monumenta, aras se-
 pulchrales & loculos ornabant, plæ-
 rumque ætati vitæ, & conditioni in
 ijs conditorū accommodare cōsueuis-
 se, id

se, id quod nos diligēti obseruatione didicimus. Imò & deorum personas ad eius effigiem sapius effictas vidimus, cuius in gratiam opus illud elaboratum erat neq; secus in hoc tuo argenteo cotylo. Panis larua imberbis, ac planè iuuenilis (Panisci dices magis propriè) cornibus pusillis, ac primùm enascentibus, ætatem indicare videtur immaturam, morte subrepti præpropera, cuius cineres in eo clausos fuisse suspicamur. Eò tendunt etiam cerui & bouis cornua tenella, ex quibus facilè animalium anni colliguntur. Animalia quatuor insuper perniciosissimi cursus, in hoc electa apparent, vt vitæ breuis spatiū citissimè præterlapsum exprimerent.

*Argumentū
Toreumatij.*

Sed vt argumentum operis breuiter aperiamus, illud nō videtur ex indocti sculptoris arbitrio confictū, verūm (vt prisca moris erat) omnino est

est eruditū: nō magis oculos intuen-
tium pascens, quā animos antiquę
religionis, vel potius philosophię
fundamētis imbuens. Complectitur
enim larvas deorū, qui quatuor an-
ni partibus præfident, intermixtis &
adiectis non temerē symbolis alijs,
quibus cęli annuam circumuolutio-
nem, elementorū cōiunctiones, So-
lis ac lunę in rebus omnibus procre-
andis socias vires, & effectus demon-
strat. Naturę igitur speculum hoc
tuum Toreuma rectē ne nuncupa-
bimus? si Theopompus Thericleum
calicem suum affabrē factum & vi-
no plenum laudans, ita alloquitur
aptissimē:

*Naturę spē-
culum.*

*Theopompi
calix.
Thericleus.*

Χώρει σὺ δεῦρο θηρικλέες πινόν τέκνον

Γενναῖον εἶδος, ὄνομά σοι τιθώμεθα

Ἀπεικάζεττον φύσεως, ἣν πλήρες δοθῆς.

Imò litterata non minus videri
possunt huius generis pocula, quā

*Litterata po-
cula.*

L quæ

quæ ob litteras insculptas à Græcis
γραμματικὰ ποτήρια vocari prodidit A-
 thenæus, quale fuit illud Enalli au-
 reum, quod è mari extractum Me-
 thymnæsis attulit, cuius in circulo
 vndecim litteræ ΔΙΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ
 conspiciebantur, veluti refert Anti-
 clides Atheniensis libro xvi. de re-
 ditibus: & illud argenteū quod Ca-
 puæ quondam Artemidi depositum
 fuisse scribit idem Athenæus, Home-
 ricis carminibus insignitum.

Porro morem ornandi Toreuma-
 ta & quæuis etiam vasa, Bacchi, A-
 pollinis, Herculis aliorumq; deorū
 fabulis, atque ijs etiam philosophiæ
 symbolis, quibus æquè nobis mun-
 di imaginem, & naturæ ordinem ta-
 citè demonstravit vetustas, multis an-
 tè sæculis, quàm Romanum floruit
 imperiū, apud Græcos in usu fuisse,
 atque ab his ad Romanos defluxisse
 existi-

existimo, à quibus philosophiæ, religionis, & artium bonarum omnium ingens habuerunt augmentum. Docent hoc Græcorum commenta & fabulæ, quæ occasionem & materiam amplissimã artificibus ingenijs primũ dedere, vt potuerint diuersimodè in hisce picturæ atque sculpturæ delitijs etiam seriò ludere.

Sed quare in poculis cursum Solis frequenter notis varijs expresserint, dicendũ erit, in causa esse videtur: quod vt Baccho, & Herculi, ita Soli cognato numini pocula sacrarit capacia Græcorum religio. Habere enim Solem aureũ poculum à Vulcanò fabrefactum fingunt Stesichorus, Antimachus, & Æschylus poetarum vetustissimi, in quo Oceanũ ab occasu Orientem versus nauigare solet. Theoclytus autem ἐν δευτέρῳ ᾠπῶν, lebetem vocat Solis hoc nauigium,

Solis aureum poculum.

Lebes nauigium Solis.

L 2   veluti

veluti & ille, qui multo prior Titanomachiam conscripsit. Plutarchus verò *περὶ σαμιοφωγίας* oratione prima ex poëta forsitan aliquo vetusto, calycem appellare videtur, quasi receptaculū in se continens florum & fructuum omnium semina. Dicit enim mundi atque aurei illius sæculi primordio Solem curru suo incertū tenuisse tramitem, & vix auroram ab occasu separasse, neque ut nunc conuersas anni partes frugiferis calycis coronis circunduxisse. Extant Mimermi poëtæ versus pulcherrimi apud Athenæū, quibus Solem fingit in aureo lecto dormientem, in hunc usum sibi à Vulcano factō, ab Hesperidum terris per summa Oceani ad Æthiopes trajcere: per ænigma tale poculi profunditatem significans, ut ait Athenæus.

Eius itaque generis fabulas, occasionem

Solis calyx.

Solis lectus.

sionem dedisse veteribus arbitror, ut
 voluerint cæli & astrorum rationes,
 Solis atque Lunæ meatus per fabu- *Cur fabule*
 losa ænigmata in ipsis etiam poculis *in poculis.*
 repræsentare, & aptè compositis fi-
 guris rerum causas, tanquam muta
 quadam poësi exprimere: ut non so-
 lum inani spectaculo delectarēt ocu-
 los, sed animos etiam tacitis religio-
 nis, & philosophiæ præceptis instrue-
 rent, & vitam humanam ad bonos
 mores pellicerēt. Multa enim in hoc *Fabularum*
 videntur efficta, ut templis, aris, atq; *rationes di-*
 sepulchris conuenirent, plurima etiã *uerse.*
 reperta cognoscimus, quæ cœnacu-
 lis, balneis, triclinijs, & vasculis etiã
 omnis generis sunt accommodata. Nō-
 nulla quoque ob argumenti fæcun-
 ditatem & præstantiam, tam sacris
 quàm profanis locis sunt apta. Sic
 quatuor anni tēpestates, quæ à Græ-
 cis vnico vocabulo *ἄρται* vocantur, in

Bacchi, Apollinis & Herculis tēplis,
 Solis & Lunæ operationes, effectuf-
 que demōstrant. In sepulchris vitam
 mortalium terminis circumscribūt,
 & omnia in lucem exorta, ad mortē
 & tenebras necessariò recidere do-
 cent. Auferunt vitę præsentis deside-
 rium, & ad immortalitatis studium
 animos accendunt: In profanis autē
 locis, nempe cœnaculis, balneis &
 conuiujs oblate & *ωρῶν* picturæ, tem-
 poris præterlabentis, & vitæ fugacis
 memoria, ab ocio & ludicris ad seria
 & res agendas, à luxu ad frugem sol-
 licitant, vel saltem (quod corruptissi-
 mo illo sæculo non rarò interuenisse
 puto) mortis necessitate persuasa, ex-
 plosis curis, animos ad lætitiā exci-
 tant, illud poëtæ auribus hominum
 tacitè occinentes:

*Quid cineri ingrato seruas bene olentia
 ferta?*

An

An ne coronato vis lapide ista tegi?
 Pone merum, & talos, peneat qui crasti-
 na curat.

Mors aurē vellens, viuite ait, venio.
 Adeo nihil tam præclarè inuentum,
 quod non tādem in abufum trahant
 humana vitia. Sed in meliorem pro-
 fectò finē, clariffime Antiftes, magnā
 veteris picturæ partem excogitatam
 videmus luce clarius. Monftrat idem
 tui Foreumatis calatura. Namq; eos
 typos, nō Gryllos eſſe (vī Plinius ap. ^{Grylli.}
 pellat varias & ridiculas picturas) fed
 ferij quid omnino cōtinere viſo opa-
 re ipſemet primo ſtatim aſpectu a-
 gnouiſti. Igitur me accerſito, pocu-
 loq; tradito, vt viderem omnino vo-
 luiſti, nunquid abſtruſi poſſem ex ijs
 quæ cōplectitur, è tenebris in lucem
 eruere. Parui tuis iuſſis ex animo lu-
 bens. Et licet ab ea philoſophiæ par-
 te me non parum alienarit hiftoriæ

studium, quod me iam quadrienniū
ferè tenuit, nihilominus pro mei in-
genioli modulo, symbolorum om-
nium contextum ordine interpreta-
ri, & quam potui breuissimè eorum
rationes veterum auctorum testimo-
nijs probare conatus sum. In quo la-
bore, si vel ex parte aliqua tuæ expe-
ctationi me satisfecisse intelligam,
nihil est quod cerebrosa morer am-
plius quorundam iudicia, animusq;
ad maiora in huiusmodi argumento
tentandum tuis auspicijs mihi pluri-
mum augebitur. Sed interim vt in-
stituimus, ad rem ipsam pergamus.

VER.

*Ordinis sym-
bolorū ratio.*

ET in primis, vt ordinē sequamur
naturæ (quæ artifex ex vetustissimo
scribendi vsu in dirigendis per vasis
ambitū symbolis, cursum Solis diur-
num imitando obseruauit) à notis
Verni

Verni temporis, nobis etiam aptissi-
 mè incipiendum erit. Veri enim ad-
 scribunt philosophorum probatissi-
 mi quique, nō solum anni, sed etiam
 mundi & sæculi initium. Eius autem
 est symbolū Veneris larua, quæ Dea
 præsidet verno tempori, & in eius pe-
 culiari tutela est mensis Aprilis, ani-
 malium generationi accommodus:
 Cùm enim omnia per eam veniant,
 id est orientur, rectè Venus est dicta,
 vt testatur Cicero de natura Deorū
 libro secundo.

*Ver mundi
initium.*

*Ver Veneri
sacer.*

*Venus vnde
dicta.*

Pulchrè igitur operis sui exordio
 Lucretius, vbi Venerem inuocat:

*Per te quoniã genus omne animantum
 Concipitur, visitq; exortū lumina solis.*

Et iterum.

*Nam simul ac species patefacta est ver-
 na diei;*

Aëria primū volucres te diua, tuumq;

Significant initū perculse corda tui vi.

houp

L 5

Et

Et postea.

*Quæ quoniã rerũ naturam sola gubernas,
Nex sine te quicquã dias in luminis oras
Exoritur.*

Sic alia multa ibidem canit, quibus vernam illam temperiem, & animantum omnium procreationem Veneri attribuit. Rationes plurimas enarrare latissimè ex Ouidio, Macrobio, & alijs multis auctoribus, nisi propositum esset obiter tantum causas rerum attingere, quæ ad præsens spectant argumentum: alioqui nimis longa rexenda mihi esset historia.

De hastarum religione & significatione varia, quas summa superstitione colebant veteres, nos multa in sacris Quirinalibus. In hac autem cælatura singulas singulis Deorum larvis adiunctas videmus cuspidum varietate differentes, sed vittis obligatas omnes: ut dijs sacratas esse constet: quod

Hastæ Deorum sacre.

quod signum etiam victimis addere solent ad aram ducendis. Alioquin & propriam hoc loco habent interpretationem hastæ tenijs obuinctæ. Solis enim & Lunæ consensum in rebus procreandis indicant. Nam hastam Osiridi vel Soli, tenias verò seu vittas Isidi (quæ Luna est) tribuere solent Ægyptij. Isidis ideo statuas multicoloribus fascijs vestiebant, Lunæ varias in elementorum coaugmētatione operationes & effectus his representantes: Licet Heliodorus ad varias Lunæ *φάσεις* id est facies, vel aspectus hanc teniarum diuersitatem referat. In tabula tua hieroglyphica, quam ex ahenea Bembi antiquissima depingi tibi curauit vir omnigena eruditione præclarus Antonius Morillonius (vt haberes etiam typū eius philosophiæ, cuius in gratiā philosophorum omnium præstantissimi qui-

Haste Osiridis.

Vittæ Isidis.

Tabula ahenea Bembi.

quiq; sunt peregrinati) videmus Isidem alibi candidis, alibi versicoloribus toto corpore vittis obuolutam.

*Pomum ac
rosæ quid
notent.*

*Pomum Ve-
neris.*

*Venus vi-
ctrix.*

*Diademata
Venus.*

Sed quod ad Veneris hastam at-
tinet, in eius cuspide vides pomum
rosæ folijs cinctum, quod florum &
fructuum primitias signare videtur
aduenientis æstatis. Poma autē Ve-
neris in tutela esse, maximè *ἑαρινὰ καὶ
γλυκέα*, auctor est Artemidorus: & li-
cet pomorū inuentorem Dionysium
velit Theocritus, Veneri tamē ea tri-
buunt Antiphanes, & alij quidam.
Romani ob victoriam formæ, quam
Paridis iudicio est adeptæ, Victtricem
Venerem cum pomo, & palmæ ramo
depingunt, qua specie frequenter vi-
demus in antiquis statuis & nu-
misinatis.

Addunt fronti diadema, vt in lar-
ua eius vides, victoriæ & Imperij in-
signe, quod simul cum triumpho in-
uenit

uenit primū Dionysius deuiētis Indis, vt apud Plinium legimus.

Rosis autē gaudere Venerem poētæ fabulantur omnes, quod odorum suauitate, & aspectus lepōre & gratia excitetur Venus. Ob pulchritudinis sanè opinionē Veneri rosam esse sacram & propriam testatur Pausanias in Eliacis. Quā ipsa primum inuenit odoris gratitudine ducta, cū in formæ cōtrouersia à Iunone, & Pallade cestum amoris fasciā deponere cogere- retur, veluti diserta ludit fabella Libanius Sophista. Cū igitur pulchritudinis augmentū & victoriæ adminiculū fuerit Veneri rosa, nō mirum in delitijs illi esse poētas canere, vt Martialis ad rosam libro VII.

*Felix rosa, mollibusque sertis
Nostris cinge comas Apollinaris,
Quas tu neētere candidas, sed olim;
Sic te semper amet Venus, memento.*

Eandem

Rosa Veneri
cur sacra.

Rosa rubra
refacta sit.

Eandem quoq; fingunt suo sanguine ex alba rubram fecisse, pede in rosarum spinis vulnerato, cum Adonidi sub apro periclitati vellet succurrere. Fabulam lepidissime recitat Aphthonius in progymnasmatibus. Attingit etiam Claudianus de raptu Proserpine libro secundo de Venere in campis Siculis rosas colligente, ita canens:

Sic fata, cruoris

Carpit signa sui.

Quam lectionem sequitur Politianus. In multis tamen exemplaribus, *doloris*, non *cruoris* habetur, quod neque potest improbari, ut de Adonio etiam flore locus intelligatur. Tam enim in rosa, quam in Adonio flore signa doloris sui reliquit Venus, sanguinem amasij in hunc mutando, & illam proprio cruore tingendo. In rosae autem elegidio, quod quidam Virgilij, quidam

Flos Adonidis.

dam verò Aufonij esse volunt, aurorę
rosa comparatur aptissimè, & in Ve-
neris tutela esse sic canitur.

Ambigeres raperet ne rosis aurora ruborē,

An daret, & flores tingeret orta dies.

Ros vnus, color vnus, et vnū mane duorū,

Sideris, et floris est domina vna Venus.

*Forsan & vnus odor, sed celsior ille per
auras*

*Diffatur, spirat proximus iste magis.
Cōmunis Paphiæ dea sideris, et dea floris*

Præcipit vnus muricis esse habitum.

Fax ardens, & erecta vt orientis & af- Facis symbo-
lum.

cendentis est Solis; ita etiam amoris,
ac vitę nota creditur: hinc Veneri nō
tantum, & Cupidini tribuitur, sed e-
tiam Ilithyæ quæ parientibus adest, Ilithyia.
& Lucina vocabatur, id quod Ho-
merus testatur aliquoties, neq; præ-
terit Pausanias.

Quin etiam Matrem magnā, quā Mater Magna
terram credebant, cum face erecta, &

tympano

tympano pingebāt: cuius sacra quot annis Megalesia principio mensis Aprilis summo cultu celebrabant Romani.

Tympanum.

Per tympanum verò quale etiam Veneris laruæ subiacet, terræ superficiem intelligebant aëri contiguam, quæ magis fertilis & germinabūda, animantibus vitam & alimenta supeditat. Hæc de Verni tēporis symbolis hoc loco satis.

AESTAS.

Panislarua.

SEquitur Panis larua, Solis æstiuū hoc loco symbolum, quando cooperante cæli & astrorum virtute vim genitalem per orbem vniuersum distribuit, omnia prognata vegetat, & calore suo matura reddit: Semina enim mundi propellere, & diffundere credebatur Pan Deus (qui sol est) vt multis probat Macrobius, vimq; genitalem

nitalem illi curæ esse dicebāt. Quam ob causam *ξαγορόσωπον* Pana fingunt *Hircus Pan.* Ægyptij, & *μένδω* eodem quo hircū nomine vocabant. Hoc enim animal natura libidinofissimū Pani sacrum est, & maxima religione colunt Mendesij apud Ægyptios. Auctores sunt Herodotus, Diodorus, Suidas, & alij.

Porro ad vegetandi augmentādi- que potentiam Solis pertinet, quod *αδρός και αυξητής* Pan appellatur à Græcis, quo etiam respiciunt principes poëte, cūm Orpheus de Pane Deo in hymnis ita canens:

Βόσκων ανθρώπων γενεῶν κατ' ἀπείρονα κόσμον,
tum Homerus qui Deum pastorale appellat dicens,

Παν' ἀνακειλόμεθα νόμον θεὸν ἀγλαέθειρον.

Sic pedum pastorale datur illi pro hasta, baculus scilicet incuruus, & impolitus, qui res quascunque è terra natas, pro cursu temporis rursūm

M in

in terram redire significat.

*Cornua &
iubæ.*

Cæterū cornua, & iubæ in Panis fronte, item capilli setarum in modū obdurati, filuas ac segetes, æstiuo solis calore adultas, & maturas signare volunt quidā, sed radios solis intensos interpretantur Macrobius, Placides, D. Augustinus, Eusebius, Valerius Probus, & alij multi. Neque dissentiunt Græcorum vetustissimi quique, qui aurea illi cornua & rutilam splendentemq; comam tribuūt. Ex quibus Homerus in superiore versu ἀγλαέθειρον, & alius quidam apud Hephestionem χρυσόκρειον Pana inuocant, radiorum Solis splendorem intelligentes.

*Fistula Pa-
nis.*

Laruæ adiacet Panis fistula ex septem cannis cōpacta, quam eius inuentionē esse testatur Virgilius: ait enim;

*Pan primus calamos cera coniungere
plures Instituit.*

In

In septemplici hac fistula licet aliqui spirantium in orbe toto ventorū imitationē esse velint: plures tamen harmoniam cælestē, hoc est, mundi, septem planetarum, aliorumq; siderum consensum interpretantur. Quibus accedit Orphei auctoritas, qui Panæ deum *ἁρμονίαν κόσμου κρέκειν* scribit, & amplissimis nominibus *κοσμοκράτορα καὶ ἀστροδίατον* appellat, insinuās quòd mundi & astrorū concors virtus Solis vigori viuificè subseruiat, & materiam feminum suppeditet per corpora inferiora distribuendam.

Adest larvæ pini vel piceæ conus *Pini conus* in patella, sacrificijs frequentissimus fructus, flammis adhibitus gratissimi odoris. Cæterùm non solum Matri Magnæ, sed & Patri Deo sacra pinus est, Solis ac naturæ imaginē quandā referens, vertice videlicet globato altissimè crescens, folijs radios solares

imitantibus, quæ prætenuia, longa, & acuta nunquam decidunt, & semper virent. Ipsa etiam nux pinea flammæ ascendentis speciem præbet, lacunatis reticulatim toris, & in turbinem ascendentibus. Sed qua ratione Matri Magnæ tribuatur, & naturæ terreve symbola contineat, exponere huius loci non est. Etenim nostro argumento subseruisse sufficiet. Adijcimus tantum ob alimenti præstantiâ, & vbertatē pastorali deo hanc arborem quoq; sacrari, quam ἀπὸ τῆς πίνας πίνας appellari posse existimo, licet à πίνας quidam deducant: Eius enim πίνας, id est, nuclei, vel strobili plurimum (vt auctor est Diphilus) præbent nutrimenti. Mnasitheus verò pinguefacere corpora scribit, & ad bene digerendū conferre plurimum, urinam ciere, & ventrem bene disponere. Rectè igitur Pani Deo quem se-

mina

*Pani sacra
pinus.*

mina vniuersi propellere, ac omnia vegetare diximus, pinum sacrasse veteres videntur. De Pityde verò Nympha, ob amorem Panos in arbore pinum conuersa Boreæ riualis inuidia, pulchram fabellam ex Pausania cecinit Achilles Bochius, Symbolicarū quæstionum libro vltimo. Ob quam causam pinum volunt Pani Deo in delitijs esse.

Pitys nympha.

AUTVMNVS.

Tertia est Bacchi larua, qui Romanis Liber Pater dicitur, & Græcis Dionysius, quasi *Διδοίνυσος*, quia sit vini dator, vt apud Hesiodi interpretē legimus. Autumno autē præesse constat, ideoque ab Orpheo *βοξυφόρος*, & Homero *πολυδάφυλος* nuncupatur.

Bacchi larua.

Nam Solis tertiam anni stationē peragentis, vel declinantis in hiemem, symbolū est Bacchus, qui *ῥιζονος* inde

*Trigonus.
Bacchus.*

M 3 ab

*Lycus &
Liber.*

ab Orpheo quasi tertiæ geniture, vel ætatis: quam Sol autumnali conuersione peragit. Porrò Lyfiū, vel Alyfium & Lyeum à Græcis à soluendo vocari constat, & Liberū Romanis à liberamēto, vti Varro auctor est, non solūm quòd animū à curis liberet vinum, sed etiam quòd Sol Autumnalis femina & fructus maturos à stirpibus suis dissoluat, & separet.

*Corona hederacea.
Thyrus &
scutum.*

Insignia laruæ sunt Bacchicæ corona hederacea, quam primus portauit, auctore Plinio, Thyrsus & scutū, victoriæ atq; triumphu Indici argumenta, ob cuius rei memoriam in solennibus Bacchi sacris Thyrsos, galeas, & scuta hederæ folijs adornata ferre solent Thraces, de quo nos latius alibi.

*Hedera cur
Baccho sacra.*

Hedera verò Bacchū gaudere ab omnibus decātatum est, quam ideo Dionysium vocant Græcorū aliqui, &

& ipse Deus *κισσοφόρος καὶ κισσόβριος* à poëtis frequenter appellatur. Causam nonnulli ad fabulã referunt. Bacchũ videlicet infantẽ à nutricibus nymphis hedera occultatum fuisse atque seruatum, cum à Iunone nouerca quæreretur. Plutarchus autem in problematibus Baccho sacram dicit, quòd sit quædam hederæ species, quæ comesta absque vino ebrios reddat, & mentes ad furorem incitet. Atq; hinc etiam poëtarũ corona est hedera, vt apud Persium in prologo:

Quorum imagines lambunt, hederæ sequaces. Et apud alios frequenter. Poëtis enim facilius est *κατ' ἐνδοξασμόν καὶ μετ' ὀνομασίαν* carmina cõdere. Sed quod scopo nostro conuenit, Baccho hederam sacram ob id etiam esse volunt, quòd plantas omnes (veluti Sol autumnalis) quibus adhæret, in senium cogat, alimẽta subtra-

M 4 hendo:

hendo: Testatur hoc non solum Plinius, sed extant etiam Laberij carmina, in quibus pulchrè hederam senio comparat dicens:

*Vt hedera serpens arborũ vires necat:
Ita vetustas ambitu annorum necat.*

HIE MS.

Liberæ larua

Restat vltima Liberæ deæ larua, extremi temporis symbolũ. Cognoscitur ex Thyrso; nam Romani eam cum Cerere & Libero consecraverunt. Ex Cerere autem natos Liberũ & Liberã affirmat Cicero, & in Verri-
Proserpina. narum sexta Liberam Proserpinã esse dicit, quã terræ vim genitalem esse, qua fruges & herbas producit, ex Mythologorum sententia docet D. Augustinus. Vnde Proserpinam dictam volũt Latinis à proserpendo, vt
Hecate. & Hecaten Græcis, ob fecunditatẽ, quòd in centuplum plerumque propaget

paget accepta femina; qui numerus
frequentè à Græcis pro multitudine
incerta solet accipi. Rectè igitur ca-
nitur in Orphicis Persephone *κερποῖσι* *Proserpine*
raptus.

βρίουσα : & iterum *λειμωνιάσιν χείρουσα*
πνοήσιν. Eam enim in Ennensium ne-
more (qui locus, cùm quòd in media
insula est, tum quòd perpetuò floreat
& fertilissimus sit, Umbilicus Siciliae
nuncupatur) à Plutone raptam fin-
gunt poete, quod per hiemem vis il-
la genitalis ob solis absentiam & cir-
cunstantia frigora deficiat, & terræ
visceribus abscondatur. Sic inferorū
reginam vocant Proserpinā, & Plu-
tonis coniugem fabulantur, cui Deo
terrena vis omnis est sacra, Cicerone
auctore.

Adferemus & aliam rationem ex
Macrobio, huic loco non inconue-
nientem, quæ Proserpinā vel Liberā *Liberæ syme-*
bolum.
hibernū tēpus referre docebit. Astro-

M 5 nomi

*Veneris domi-
ciliū in Zo-
diaco.*

*Proserpine
domiciliū.*

*Adonidis
fabula.*

nomi Zodiacum in duo hemisphæria
secare solēt, superius videlicet, & in-
ferius. Superius autē ascendens est
Solis, lucemq; adaugentis & vitam,
quod Venerem inhabitare tradunt,
cuius terminos ponunt ab Arietis si-
gno ad Libram. Inferius verò quod à
Libra per vltimos pisces extenditur,
qua Solis declinantis est via, vt tene-
brarum & mortis, ita Proserpine do-
miciū appellant. Eadem ratione
Physici terram ipsam partiuntur, su-
perius eius hemisphæriū, cuius par-
tem incolimus, Venerem appellātes:
Inferius verò aliqui Plutona, aliqui
Proserpinam vocauerunt. Adonim
igitur Veneris delicias (quem Solem
esse volunt) Assyrij summa religione
coluerunt, & sex mensibus esse apud
Proserpinam dixerunt, id est in infe-
riori hemisphærio, quod lucem &
calorem eius minuit, & sex apud Ve-
nerem

nerem, cum incipit alterum ascendere cum incremento caloris, & luminis. Sacra verò quæ Adonia ab eius nomine vocabantur, quotannis per omnem Syriam celebrari solent, per flebiles ululatus, & lugubres sonitus mense Iulio, quem D. Hieronymus ideo Adonium appellat, quo ut in venatione ab apro occisum plangebant, ijs ritibus sacris discessum Solis ad inferius hemisphærium prosequentes.

Fingebatur & Venus plangens a-
Venus plangens.
 masij ad Proserpinam abitum, cuius simulachrum visebatur in Libano monte (quod ipsius Adonidis quidam volunt esse) capite obnupto, specie tristi, faciem manu læua intra amictum sustinens, lachrymæ, ut testatur Macrobius, vberes visione conspicientium destillare ex oculis credebantur. Quæ omnia speciem no-
 bis

bis hiemis describunt, quo tempore terra languens & tristis Solis calore destituta est, atque is ipse nubibus obtectus rarum ac breuem sui dat conspectum, aër verò pluuiosus fontium ac fluminū alueos exturgescere cogens, omnia passim lachrymis suis madefacere videtur.

QUATVOR FERARUM Significationes.

Dicendum nunc erit de quatuor feris, quas laruis intermixtas videmus. Sunt autem ex quadrupedū siluestrium genere pedum, ac corporis naturali pernicitate notissimæ, atque in hoc argumentum selectæ, vt properantis anni fugacitatem exprimerent. Sunt etiam Dianæ ob venerationem sacra, quam Lunam esse auctorum vtriusque linguæ consensu re-

*Ferarū per-
nitas.*

Luna.

fu receptum est. Rectè autem Solis annum cõficientis adijciuntur symbolis, quod in generatione propaganda Solis adiutricem esse Lunam Phisici tradant. Vitalem enim spiritum & sentiendi vim à Sole: alimentum verò, & augmentationem à Lunari globo fortiri animata, humore denique vnius, & calore alterius inferiorum corporum substantias omnes subsistere volunt.

Hebræorum autem arcana quæ vulgo Cabalistica vocantur, continent siderum atque Idearum cælestium virtutes omnes ad inferiora manantes Lunari globo primùm excipi, atque inde tanquam ex Amaltheæ quodam cornu per subiecta elementa, vt genitale semen diffundi atque erogari. Itaque Lunam elementorum temperamentis, & inferiorum corporum coaugmentationi
&

*Virtutū cele-
stium fluxus.*

& dissolutioni non leue momentum adferre constat.

Cornu.

Sed animalium laruis quibusque additorum rationes indagandæ sunt aliquantò diligentius, si prius illud cornu vnicum inter Veris symbola locatum quidnam sibi velit explicauerimus. Quod etiam ad Lunæ significationem referendum videtur, quam Solis in generâdo adiutricem diximus. Eius enim primam *φάσιν* vt Græci vocant, cùm exoritur emergitque à Sole, corniculationem appellant: qua specie cùm visitur *μιννοειδής* dicitur, hoc est falcata, si Martiano Capellæ, & Firmico credimus. Scarabeorum quoq; secundum genus quod bicornis est, Lunæ ab Ægyptijs simili ratione consecratur, vt auctor est Orus, quæ *ταυροκέρας* etiam nuncupatur in Orphicis, & Lunæ altitudinem Taurum esse tradunt Astrolo-

Luna Ταυροκέρας.

astrologi. Item Isis cum cornibus ab *Isis cornuta;*
 Ægyptijs colitur, quæ eadem Luna
 est, vt Diana apud Græcos, cuius nu-
 mini cornua sacrauit antiquitas, non
 radios tantum solares significantia
 (vt supra retulimus) sed etiam sum-
 mam rerum abundantiam & fertili-
 tatem, cum ex humoris ac alimenti
 superfluitate nascantur in corpori-
 bus animantium. Igitur Lunę aquis,
 & humoribus omnibus dominanti
 τῷ φερικάρῳ (vt Orpheus ait) atque
 Dianæ quam *καλοῦς καρπῶν ἀπὸ γαίης*
ἀγῆν dicit idem, non ineptè cornua
 dedicarunt. Aequè etiam fluuios pas- *Fluuiorum*
 sim *ταυροκράνους*, cornigeros, vel bicor- *cornua.*
 nes nominant poëtæ, ob vbertatem
 & rerum omnium abundantiam,
 commoditatemque quas vicinis re-
 gionibus subministrant. Qua forma
 Acheloum atque alios fluuios ali-
 quādo pingere solent Romani, apud
 quos

quos etiam fuit vſitatiffimū fluuijs
cornu omniū fructuū copia & varie-
tate conſpicuum adiungere, Veluti
etiam Felicitati, Liberalitati, Copiæ,
Annonæ, & Fecunditati, quorum
omnium ſymbolis plena ſunt vete-
rum numiſmata, vt & aliorum nu-
minum quę beneficijs ſuis egeſtatem
& rerum inopiam ab humano ge-
nere arcere credebantur. Eò reſpicere
videtur Horatius de Italiæ felicitate
ad Iccium ſcribens,

Aurea fruges

Italia pleno diffudit Copia cornu.

Quid igitur mirum, ſi Lunæ ac fe-
cunditati proprium cornu, feraciſſi-
mi veris ſymbolis adiungatur.

Vt ordinem a nobis propoſitum
ſeruemus, ex quatuor animalibus
occurrit imprimis Veneris laruæ ad-
ditus Hinnulus, anni noui, Solis
crescentis, vel Verni temporis argu-
men-

*Hinnuli
ſymbolum.*

mentum adiuvans. Est enim ceruorū
 fætura à Græcis *νεβρός* appellata, quasi
νεωσι βορὰν ἐνδεχόμενος, id est, nunc re-
 cens alimentum admittens, vt pul-
 chrè Anacreon insinuat *νεβρόν*, *νεοθήλεα*
γαλακτινὸν nuncupans, id est nuper vi-
 rescentem & lactantem. Attici, & Io-
 nes indifferèter tam fœminas, quàm
 mares *νεβρούς* nomināt. Primogenios
 etiam ceruos procas vocari veluti re-
 pentè, ac nuper natos obseruauit ex
 Græcis auctoribus Cœlius Rhodigi-
 nus, *περὶ ἐλάφου γέννημα* aiunt Suidas
 & Varinus. Licet Gaza damas velit
 esse procas, & Plinius capreas ita vi-
 deatur appellare. Sanè diuersitas hæc
 nominum & animalium similitudo
 non parū adfert obscuritatis, vt dor-
 cadis, damæ, capreæ, certui, nomina
 plerumq; confundant auctores, vt-
 que omnes cerui appellatione com-
 prehendere Aristotelem dicat Au-

ἀνακρέων
 νεοθήλεα
 Procæ

boz N gusti

gustinus Nyphus. Sed parum aut nihil huic nostro argumento illud adfert difficultatis, siue enim nebrum dicamus esse hoc tui Toreumatis symbolum, siue ceruam: semper nascentium cum anno exurgente rerum nobis erit nota. Eiusdem namq; generis sunt animalia, ætate tantum differentia. Cerua etiam huic loco non malè cōueniet, ob Telephi fabulam, quem à cerua nutritum fingunt poëta, Solem orientem nobis describentes, *τήλεφος* enim quasi *τηλεφῶς* procul radians lumen est. licet sint qui rationem nominis ad historiam ipsam referant, vt *διὰ τὸ Φηλάσαι αὐτὸν ἔλαφον* Telephus sit nominatus. Auges fertur filius, *αὐγή* splendorem significat & aurorã. Cerua quæ eum lactauit, principium motus esse vult, & temporis. *ἔλαφος* enim quasi *ἑλαφρός* agilis, leuis, & velox.

*Telephus à
cerua nutri-
tus.*

Auges.

Sed

Sed nos ad ceruum transeamus, qui alto iugo apud Panis laruam insidens solstitij æstivi nobis imaginem præbet, quando Sol Cancrī Tropicum occupans, toto die quiescere videtur, viæ reliquum sibi decliue respiciens. Habet enim hoc ex natura ceruus, vt in ipsa perniciosissima fuga stationem faciat, & requiem interponat, donec qui sequitur appropinquet, tum fugam rursus arripit. Esse autem nondum ætatis perfectæ, curta, & nõ valde ramosa cornua indicant, vt iuniori larue Panicæ aptius accommodaretur, quod cur ita factum fuerit, superius declarauimus. Cermadem igitur potius appellabimus, quæ proxima adultis species est. Nominant & Dorcades τὰ τὸ ἐλάφου γεννήματα ob acutiem visus. ὄξυδερπες γὰρ τὸ ζῷον ἐστὶ καὶ εὐόμματον, inquit Varinus. Quapropter non ineptè Soli, quem

Cerui sicut
bolum.

Cermadem
est ad
Cermades.

Dorcades.

*Sol mundi
oculus.*

mundi oculum & luminis fontem nuncupant philosophi, potest attribui. Nocte etiam videre, & oculis apertis dormire Dorcades, auctores asserunt: denique non solum perspicere acerrimè, sed etiam humorem quendam habere intra viscera, qui caliginem depellit oculorù tradunt: vt apud Origenem legimus in vna ex Homelijs quæ extant in Cantica Canticorum. Porrò Solis æstiuo calori rectè ceruum comparasse veteres, ex varijs quas habet huic fideri conuenientes proprietates, animalis naturam indagati facilè patebit. Viuacissimum in primis est, ob idque Soli vitæ principia excitanti sacrum, vt coruus Apollini, qui Sol est exoriens. Mutat annuatim semel cornua, & ijs amissis semet abscondit, quoad altera renasci cœperint, veluti Sol hieme à nobis refugere videtur,

radio-

*Cerui pro-
prietates Soli
conuenientes.*

ibidem

VI

radiorum vigore destitutus. Seriatim tranant maria, ac flumina porrecto ordine, & capita cornibus pōderosa præcedentiū imponunt clunibus, & primus defatigatus postremum se in locū recipit, requiem capiti quærēs, atq; ita in orbem redeūtes Solis reuolutionē seriatim dies cōnectētis imitari vidētur. Deniq; quod Panicæ libidini vel Solis vigori viuificæ cōuenit, cūm coitum appetit ceruus (post Arcturi illud sidus mense Augusto cōtingere scribunt Aristoteles & Plinius) calore exasperatur, & fit ferocior, neq; vna tantū cōtentus est, sed mutat sēpius, & discurrens aliam atq; aliam subito supergreditur, subigitq; nō stando, sed currendo, atq; implet vnus multas breui tēpore. Veluti Sol in cōtinuo motu passim & vbiq; generationē propagat, diuersissimisq; plagis rerū naturæ satisfacit. Hæc ex

N 3 Oppia-

Oppiano, Plinio, Solino, atq; etiam Aristotele, qui item simos natura libidinosos esse conijcit, ex ceruorum similitudine, de quibus nunc satis multa diximus.

*Panthera
Symbolum.*

Panthera Indiae atque Orienti notissimum animal Bacchi laruae tertio loco adiunctum est, quod ex mammaru ordine cognoscimus. Auctores enim habemus Aristotelem & Plinium, quatuor mammas medio ventre gerere Pantheram. Difficile alioquin est in picturis vel sculpturis antiquis Leopardos, Lynces, Tigrides & Pantheras cognata & similia ferè animalia ab inuicem discernere, quæ Baccho (in cuius tutela Autumnum esse diximus) ob similes ferè causas sacrarunt veteres. Sed de pardali siue panthera, ne nimis longi simus, quaedam solummodo adferemus, quæ Baccho dedicatam esse ex varijs auctoribus

*Baccho sacra
Panthera.*

etoribus facile probabimus. Refert Philostratus libro secundo de vita Apollonij, Pantheram captam fuisse in Pamphilia, magnitudine, & aurea torque insignem, in qua scriptum erat Armenijs litteris, Regem Arfacem Armeniæ Nisæo deo sacrasse feram, quam ex eo tractu styracis odore illectam per Caucasii iuga in Pamphiliam penetrasse volunt. Gaudet enim mirum in modum aromatibus hoc animal. Vidimus Venetijs apud Æneam Vicum Parmesem, antiquitatis studiosissimum virum, numos Galieni Imperatoris quamplures, & inter eos unum cum Panthera, & hoc titulo:

LIBERO P. CONS. AVG.

Rectè ait Varinus, Lyæus, à Lycophrone & alijs, tauro atque pardali comparatur, cuius causam referunt Plato de legibus, & Athenæus libro secundo: nos eam brevitatis causa

N 4 omit.

omitemus, cum huic nostro argu-
 mento parum seruiat. Baccho impri-
 mis Pantheras sacrarunt veteres, quod
 vino delectentur, & inebriatae faci-
 lius capiantur. Hinc *φιλάκρητος* ab Op-
 piano nuncupantur, qui Bacchi nu-
 trices in Pantheras fuisse mutatas, &
 Penthea dilaniasse scribit libro tertio
 De venatione. Ob macularum quo-
 que varietate Bacchus Autumnus pre-
 ses habet hoc peculiare sibi animal:
 nam autumnalis temporis incōstan-
 tiam naturæ perfidia, & colorum di-
 uersitate refert. Porro moribus variū
 hominem pardalea vestitum dicunt
 Græci, atque etiam *παρδαλωτόν* appel-
 lant, teste Varino. Pantheræ item hic-
 roglyphico hominem dolosum, &
 fraudulentum signant Aegyptij, si
 Oro Apollini credendum est. Itaque
 per somnium visam Pardalim ab in-
 fidis & maleficis periculum porten-
 dere

*Bacchi nutri-
 ces in pan-
 theras muta-
 tate.*

dere docent Onirocriti, ob varietatē animalis. Significat etiam morbos, vt Artemidorus auctor est, quorum Autumnus est ferax.

Ex caprarum siluestriū genere est quartum animal hiemali Libere deæ simbolo additū, *ἀιγαγρίονα* Græci vocant, parum aut nihil discrepans ab Ibice. neque enim adeo superstitionem hoc loco differentiā requirimus. Idem est fortè Homero animal *ἀιγίξαιαλος*: summos autem vertices alpiū incolit, vbi perpetuæ niues, vbi glacies nūquam soluitur. *Ibici natura* Natura enim sua frigus requirit Ibex, quòd per calorem cæcutiat, & visum omnino perdat, vt nonnulli scribunt, qui eius animalis naturam diligentius sunt perscrutati. Ceruum cruribus, capite, & corpore exprimit, sed color masculino subfuscus est, caput oneratum vastis cornibus in ceruicem leniter

N 5 recli.

reclinantibus, ad quorum magnitudinem respicit Homerus, qui Pandari arcum sedecim palmarum ex feræ capræ cornu fuisse concinnatum fabulatur Iliados lib. quarto: femellæ autem minus fuscæ masculis sunt, & capris villaticis aliquâto maiores. Ex quarum imagine Capricorni signum traxere Astronomi: quod parti Zodiaci attribuerunt, in qua sol stationem hiemalem facit, dies perbreues, & tenebras longissimas terris distribuens. Tropas Chymærinas appellarunt antiqui solstitium illud, ut vetus Kalendarium rusticum monstrat, *χιμαίρα* enim capra est hieme nata. Hesy chius capram feram exponit, & *χιμαῖροι* torrètes vel riui, qui ex niuibus liquefactis præcipitantur montibus. Ex hieme autem deducta sunt hæc vocabula Græcis, quibus *χιμῶν* hiems est, eodem Hesy chio, & Vari-

*Solstitium
hibernum.*

no auctoꝝ. Quàm pulchrè igitur hibernæ tempeſtati caprarum omne genus adſignarunt antiqui, facilè patebit, non oſcitanter, ſed cum iudicio auctoꝝ ſcripta perlegentibus: αἶξ ^{αἶξ} autem apud Græcos commune vocabulum eſt caprigeno pecori (liceat poëtæ verbis uti) ut ἐλαφος cervis, ἵππος equis. Magnos item fluctus caprarum vocabulo αἶγας vocari, ex Homero docet Artemidorus, qui λάβρος ἐπαγίζων dixit, hoc eſt, fortis caprifans, vel undofus; αἶγας, καὶ καταιγίς ventus eſt, turbo, vel procella: αἶγίζω deniq; capras paſcere, & inſuper vehementius flare ſignificat. Et idem Artemidorus ait, mare omnium tempeſtuofiffimum, ideo vocari Aegæum, quòd fluctibus & nauigandi periculo fit terribile, ^{Aegæum mare.} cuius etiam Dionyſius poëta, & Suidas meminere. Sed iam de caprarum ſignificatione ſatis multa, ſi vnũ hoc de

Caprarum
filuestriu per
nicitas.

de feris adiecerimus, quo Solis in
hiemem euntis præcipitem lapsum
imitantur. Stupendæ enim sunt per-
nicitatis, itaq; venationibus actæ al-
tissima montium petunt, quo etiam
si venator euadat, ex præruptissimis
scopulis leniter semet præcipitantes
cornibus illæsa suspiciuntur. Tangit
hanc eorum naturam Virgilius Ae-
neidos quarto:

Ecce fera saxi deiecta vertice capra

Decurrere iugis.

Refert Varro ex Catonis Origini-
bus in Soracti monte Fiscelio capras
feras reperiri solere, quæ saliant è saxo
pedes plus sexagenos, ab his capras
quas pascimus ortas esse.

FVNDI TOREVMATIS

explicatio.

Reliquū est vt ad vasis ὑποδεκτὸν,
vel fundū capax liquoris descē-
damus,

damus, quod vndis marinis (me Hercle) circumluitur aptissimè. Eas secant blandi delphines, Bacchi & Veneris delitiæ. Continet insuper quatuor animalia terrestria in pisces desinentia, superiori argumèto haud incongrua. Representant enim nobis elementa cum quatuor anni partibus, quibus quæque dominantur. Sed quia alterius nobis commentarij sufficientem materiam cōmodiore occasione præbere poterunt, leuiter saltem & quasi per transfennam hoc loco monstrare proposui. Terrestria sunt quidem, sed in pisces desinūt: vt terram & aquam coniuncta elementa exprimerent, quæ generationi sedem præstāt, & animata omnia in lucem proferunt. Ex his aquam facilius in materiam genitalem transformari, philosophorū quorundam opinione receptū est, rerum principia ex aqua cōstituentium. Nā,

Terra & aqua generationi sedem præstant.

chaos

Chaos.

chaos illud primum ex quo omnia
 nata fingit Hesiodus fluidum atque
 aqueum valde fuisse volunt, qui ἀπὸ
 τοῦ χύσιος illud nomē deriuat, χυτὸν γὰρ,
 καὶ πῦτόν τὸ ὕδωρ, vt inquit ille. Suā opi-
 nionem hausisse videtur ex eodem
 fonte Thales Milesius, qui rerū na-
 turas penitus indagauit, Deū men-
 tem cuncta ex aqua formasse adse-
 rens. Virgilius etiam ex Cleantis, &
 Anaximenis sententia Deum æthera
 appellans, eum fecundis aquis terrā
 impregnasse scribit, canens pulcher-
 rimè.

*Tum pater omnipotens fecundis imbri-
 bus æther,*

*Coniugis in gremium læta descendit, &
 omneis*

*Magnus alit magno permistus corpore
 fetus.*

*Veneris ex
 aqua.*

Neq; aberrat Græcorum theolo-
 gia, quæ Venerē ex aqua progeneram
 fingit,

fingit, & aquam illi sacrauit. Nasci-
 tur enim ex pluuia hoc piscis genus,
 & apud ignem soluitur rursus in a-
 quã. Nõ igitur mirum, quòd tanto-
 pere aquã laudauerit Pindarus, cùm
 generationis primordia ex ea pro-
 dijsse credere videatur, vt etiam qui
 hæc quatuor animalia solis circum- *Cur in aquis*
 uagi, atque anni quadrifidi, tum ele- *quatuor ani-*
 mentorũ generationisq; symbola in *malia visan-*
 aquis exponere nobis voluit. Quæ *tur.*
 quid singula sibi velint, quã breuissi-
 mē potero (vt commentariolo finem
 imponam) percurrere visum est.

Bos terram & Vernal tempus si- *Bos.*
 gnificat, Telluri enim Cererique &
 Lunæ sacer est, cùm ob agriculturã,
 tum quòd fecunditatē naturæ multis
 proprietatibus demõstret. Quam ob
 causam Verni temporis mediũ men-
 sem Tauro designarunt Astronomi,
 sub Veneris almæ quasi productorũ
 omniũ

omnium matris tutela existētem, quā sub bouis effigie à Phrygibus cultam fuisse legimus.

Gryphus.

Gryphus, ignis & æstatis symbolū est, quē Soli vel Apollini sacrarūt. Inter Galieni nūmos Venetijs vidimus etiam cum Grypho, & hoc titulo
A P O L L I N I C O N S. A V G.

Eius autem currū trahere fingit Claudianus. Ab Indis Soli Gryphos dedicari auctor est Philostratus, quos in Aethiopia, atque Hyperboreis mōtibus reperiri scribit Plinius. Nihilominus fictitium animal esse constat, Romanis in Hieroglyphicis frequēs, & variè depictum, plerumque tamē ex aquila & leone compositum. Sed addunt aures, ob Apollinem, qui à Lacedæmonijs τετραώτος colebatur.

*Leonum &
aquilarum
natura.*

Ignita autē prorsus est Leonum, atque Aquilarum natura: huius enim pennæ cæterarū auium plumis com-
mixtæ,

mixtæ, Plutarcho tradente, eas calore suo consumunt; ex illius verò offibus inter se collisis ignem excitari scribit Aelianus.

De Páthera quæ aërem & autumnum hoc loco notat, superius nōnulla, sed alibi plura dicemus.

Superest equus, aquam, & hiemē ^{Equus.} nobis signans. Neptuno enim sacer est, qui in equum mutatus cum Cere concubuit, & suo tridente ex vndis illud animal primus excitavit, vt habent fabulæ. Extat etiam Galieni nummus inter alios quos Venetijs vidimus cum equo in piscem desinente, & his litteris, NEPTVNO CONS. AVG. Coluerunt autē Neptunum equestrem Romani, & in eius Dei tutela dicebant esse mensem Februarium, quando Sol gelidum & vdum occupat Aquariū, quem prodigum vrnæ dicit Poëta. Parthi igi-

o tur

tur & Thraces equum fluminibus
mactabant, vt Lacedæmonij ventis,
Lunam quoque, quæ aquis domina-
tur, *φίλιππον* cognominat Orpheus.
Sed horum omnium rationes alibi
cōmodiore occasione declarabimus
latiùs.

Hæc sunt Patrone dignissime,
quæ huc reuersus, & studiorũ ocium
nactus, in tui Toreumatis symbola
commentatus sum. In quibus si quæ
offendant delicatiora forsan ingenia,
excusabit me spero vix exiguum tem-
poris spatium, quod huic operi im-
pendere licuit, cum me aliò vocarent
occupaciones. Grauis insuper atque
perplexa est materia, quæ summam
philosophiæ cognitionem & omni-
genam veterum auctorum lectionẽ
omnino requirit, quam in me (nisi
planè sim perfrictæ frontis) nullo
modo possum agnoscere. Alio igitur
opus

opus esset Oedipo, imò Morillono quodam, qui hoc argumentum ex plena litterariæ supellectilis suæ synthesi dignè potuisset excolere, nisi eum virum, prò dolor, fata nobis invidissent. Ego autem tibi satisfaciendi studio *παρέρχως* hæc effudi: ex ijs si vel paucula tuo iudicio probari sentiam, non omnino me oleum atque operam perdidisse putabo. Bene vale studiosorum Mæcenas optime.

FINIS.

O 3 AVCTO-

AVCTORVM NOMINA
 QVI IN HOC OPVSCVLO
 CITANTVR.

<i>Aelianus.</i>	<i>Dionysius Afer.</i>
<i>Aeschylus.</i>	<i>Diphilus.</i>
<i>Achilles Bocchius.</i>	<i>Eubulus.</i>
<i>Alcaeus.</i>	<i>Eusebius.</i>
<i>D. Ambrosius.</i>	<i>Fulgentius Placiades.</i>
<i>Anacreon.</i>	<i>Gellius.</i>
<i>Atimachus.</i>	<i>D. Hieronymus.</i>
<i>Antiphanes.</i>	<i>Heliodorus.</i>
<i>Anticledes Atheniēsis.</i>	<i>Herodotus.</i>
<i>Aphthonius.</i>	<i>Hephestion.</i>
<i>Aristoteles.</i>	<i>Hesiodus.</i>
<i>Aristophanes.</i>	<i>Hesychius.</i>
<i>Artemidorus.</i>	<i>Homerus.</i>
<i>Athenaeus.</i>	<i>Horatius.</i>
<i>D. Augustinus.</i>	<i>Ion Chius.</i>
<i>Augustinus Nyphus.</i>	<i>Iulius Pollux.</i>
<i>Ausonius poeta.</i>	<i>Iunius Firmicus.</i>
<i>Celius Rhodiginus.</i>	<i>Laberius.</i>
<i>Cicero.</i>	<i>Lucretius.</i>
<i>Claudianus poeta.</i>	<i>Lycophron.</i>
<i>Clitarchus.</i>	<i>Macrobius.</i>
<i>Diodorus.</i>	<i>Martialis poeta.</i>
<i>Diodorus Siculus.</i>	<i>Martianus Capella.</i>
	<i>Mnime-</i>

Mnimerinus.

Mnasitheus.

Nicander Thyatirenus.

Oppianus.

Origenes.

Orpheus.

Orus Apollo.

Ovidius.

Pamphilus.

Pausanias.

Persius.

Philostratus.

Plato.

Plinius.

Plutarchus.

Polemon.

Solinus.

Stesichorus.

Suidas.

Sulpitius Apollinaris.

Theoclytus.

Theocritus.

Theodorus Gaza.

Valerius Probus.

Varinus.

Varro.

Virgilius.

Zenodotus.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

SVMMA PRIVILEGIORVM.

CAVTVM est Regio priuilegio, ne quis alius
præter Christophorum Plantinum librū, cui
titulus est, *Themis dea, seu De lege diuina*, imprimat,
vel alibi impressum vendat hinc ad sexennium, sub
pœna confiscationis librorum, vt latiùs patet in
litteris datis Bruxellæ 2. Decembris. M. D. LXVII.

Subsignat.

De Langhe.

Idem cautum est in Consilio Brabantie ad toti-
dem annos, & sub pœnis ijsdem, vt in superiori
Priuilegio: quemadmodum latiùs patet in litteris
datiis Bruxellæ 3. Decembris eiusdem anni.

Subsignat. ab eodem

De Langhe.

SYNOPSIS PRIVILEGIORVM.

CAVVM est Regio privilegio, ne quis illas
propter Christophorum Plantinum libris cui
titulus est, Thomae seu De lege divina, in primis,
vel alibi impetratum vendat hinc ad sexcentum, sub
pena confiscationis librorum, et tanti pretii in
lucris datus Bruxelles. Decemb. M. D. LXXI.

Subsequat.

De Langhe.

Idem tantum est in Confilio Hispanie ad ter-
dem annos, sed sub penis illis, et in superiori
Privilegio: quemadmodum tantum pretii in lucris
datus Bruxelles. Decemb. M. D. LXXI.

Subsequat. ad eodem

De Langhe.

NICOLAUS FLORENTIVS

STEPHANO PIGHIO

SVO S. D.

CVM NVPER AD ME SCRIPSIS-
ses mi Pighi, vt certiozem te facerem, si
quid in tua Themide esset, quod lectorem
offenderet; respondi, vt nouisti, eam valde
placuisse doctissimo nostro Fulvio Visino;
verum me eam nondum legisse. Accidit
inde dum Illustrissimus Cardinalis Gran-
uellanus existimaret me eam vidisse, vt se-
rius ad eius lectionem peruenerim, quam
tu forte expectabas. Ceterum vbi postea
eandem ipse Illustrissimus per occasionem
summis laudibus extulisset: ac ex me præ-
sente agnouisset, visam à me non esse, con-
festim qua est in omnes studiosos humani-
tate ac benignitate propensus, eam ad cu-
biculum meum transferri curauit, quam
tū quidem statim legi, posteraque die ite-
rum summa cum admiratione ideo relegi,
quòd non modò singularem in ea inuen-
tionem, rerumque applicationem, verum
etiam conciliationem tot diuersorum au-
ctorum in re tam perplexa, adeò felicem
suspicerem, vt nihil simile à multis annis
legisse me fatear. Quare ingenti perfusus
lætitia, & quasi prurigne inflammatus, vix
me cōtinere potui, quin tertio eam aggre-
derer. Sed quia alia quædam me detine-
bant, tum etiam quòd me parum instru-
ctum

P

ctum

ctum esse sentirem, ad intelligentiam eorum præcipuè, quæ sub Morilloni persona à te referuntur: consultius esse statui, dies aliquot intermittere, ac minus inidoneū ad intermissam redire. Hinc accidit, vt nūc tandem eam absoluerim, retulerimque non minus fructus quàm voluptatis, ita tamen vt tuam præsentiam valde desiderarem, qui cum conferre possem, nescio quid scrupuli; quod etsi ego per me extricare nequeam, non despero tamen, immò nihil dubito, quin vt alia non minus difficilia, felicissimè dissoluisti, sic id quoque planū extricatumque reddes, mihi que hūc scrupulum aut litteris, aut in ipsa operis editione eximes. Id (vt iam absens agā, quod præsens mallet) ex duobus locis maximè dependet, & primum ex his tuis verbis, quibus in subsequenter modum ita agis:

Quam Veneris esse nonnulli coniciunt propter tres imagunculas, quæ deam consertis manibus circundant, quas Grantias autumāt: Sed dubitat Augustinus admodum, quòd non nudas sed stolas videri dicant, atq; alio quàm Gratia modo dispositas. Ad hæc ita mox ille: De Veneris termino quicquam me legisse profecto non memini; cuperem itaque videre simulachrum illud, &c. Ac aliquanto post hisce sequentibus, quibus Card. Carpensem ita loquentem inducis.

Tu quæso mi Augustine dicas primum, qui his doctis antiquorum symbolis, argumentisq; mirificè delectari soles, an tibi hæc Venus, an quicquam de eius termino apud veteres quos plurimos te diligenter peruoluisse scio, legeris. Tum ille, Nihil equidem expresse me legisse memini, vt neque

que de Gratiarum hoc habitu atque positura: plurima tamen in similibus antiquorum reliquiis, reperiri non diffiteor, de quibus maiorum scripta, quæ ad nostra peruenerunt tempora, memoria nihil prodiderunt.

Quæ verba ita videntur accipi posse, ut ideo videaris negare imaginem hanc Veneris esse, quod Veneris statuam aut signum à nemine sub Termini forma descriptam esse legeris. Similiter Gratias illas esse, ideo ex parte refellere videris, quod nudæ non sint sed stolatæ, cum tamen non dubito quin apud Pausaniam videris, quid de his ipse referat, ad quem nullo alio addito te remitterem; si cum hæc meæ litteræ Bruxellam perferrentur, te ibidem in maxima selectorum librorum copia fore certior essem. Sed dum dubito, num te alibi locorum, hæc meæ deprehendent, volui quemadmodum partem illam strenæ tuæ supra ob eandem causam descripsi, sic etiam ex Pausania ea hic subiungere, quæ cum tuis aliquantum mihi dissentire videntur. Ea ita se habent in translatione Romuli Amasæi; edita Florentiæ, Anno c. l. o. l. i.

Libro I. nempe in Attica.

De ea vrbs regiuncula quam Hortos vocant, & Veneris in ea templo signoq; quod templo assistit, figura ut Herma quadrata, nihil fide dignum est ab Atheniensibus traditum. Epigramma autem indicat, caelestem Venerem esse, earum qua Parca appellantur natu maximam.

Idem libro 6. Eliacorum.
Suum habent & Gratia templum, simulacra lignea sunt, veste inaurata, facies, manus, et pedes è candido marmo

more, earū vna rosam talum altera, myrtū tertia præfert.

Idem Libro 9. in Bœotica.

At qui primus Gratiarum vel finxerit, vel pingendo nudas ostenderit, nusquam comperi. Apud priscos enim homines cum vestimento eas, tam à fictoribus quàm à pictoribus factas noui. Nam apud Smyrnicos cum in Nemesium fano, præter cetera signa, ipse etiam Gratiarum aurea dedicata sunt, quas Bupalus fecit, tum verò in Cantorum statione, odeum ipsi vocant, Gratiarum imago Apellis opus est, Pergameni etiam in Attali thalamo & in eo templo, quod Pythium nuncupant, suas habent & ipsi Gratiarum, quas pinxit Pythagoras Parius: Socrates ad hæc Sophronisci filius, ante arcis vestibulum, Gratiarum Atheniensibus è marmore signa fecit, quæ sanè omnia sunt veste velata. Qua verò his posteriores ratione, ita Gratiarum ornatum immutauerint, vt omnes planè nudas fecerint quibus eas vel fingendo vel pingendo exprimere cura fuit, mihi certè compertum non est.

Atque hæc, mi candidissime Pighi, sic accipias velim, tâquam à tui studiosissimo prolata; & ignoscas quæso, si quod paucis verbis indicare potui; dulcedine colloquij tui detētus, prolixiore epistola retulerim. Nam cum te præsentem non habeam, habuerim tamen plus quàm iustam causam tui (etiam prius) interpellandi, neque ita tēperare mihi potui, quin aliquanto maiore tempore tecum quasi hærerem confabularerque, quàm ipsa rei necessitas exigeret. Vale, ac studiis tuis, tibi, principibusq; dignis, vt & amicis, immortalitatem prorogare pergas. Romæ die quarta Decembris. CLO IO LXVII.

STE-

STEPHANVS PIGHIVS

NICOLAO FLORENTIO

SVO S. D.

ACCEPI tuam epistolam mi Florenti tertio Kal. Ianuarias, quæ profecto gratissima mihi fuit, quod meis tandem precibus locum feceris, atq; ea demonstraueris, quæ fortasse offendere lectorem in nostra Themide possent. Atqui vellem appulisset aliquanto maturius tua epistola, potuissem tum profecto vel paucis verbis tuis scrupulis, ad argumentum quippe nostrum non pertinentibus, occurrere. Sed cum iam Themin ferè Plantinus typographus absoluisset, vt noua strenæ argumentum noui huius anni initio in lucem prodiret, nihil in eadem mutare tum facultas fuit. Quapropter nostra fretus amicitia, epistolam hanc tuam cum mea respōsione Themidi adiuicere non dubitavi, vt lector quiuis intelligat consilium in hac re meum, quod te ex ipsa Themide non percepisse video, ne deinde quis alius in eundem fortè lapidem offedere pedem posset. Iam verò si præter tuam expectationem hoc facio, per amicitia sacra te rogo, ne agrè feras, sed sorti potius quàm mea temeritati imputes, qua factum vt tua serius ad me peruenerit epistola, quàm vt potuerim in ipso opere has offensiūculas summouere. Sed vt ad rem transgrediar, nouisti mi Florenti in dialogis omnibus duo imprimis esse quàm diligentissimè obseruanda, decorum videlicet atque imitationem: decorum quidem, vt habeamus rationem argumenti, temporis, loci atque personarum: imitationem verò, vt ita instituamus sermonē stylo vulgari, remisso ac simplici, vt non studio confictus, non longè accersitus, sed fortuitus & verus appareat, vt in eo etiam reluceat, quantum fieri poterit, personarum quas inducimus, non solum eruditio, ingenium, atque eloquentia, verum etiam modus loquendi aliquando ab ipsis vsitatus. Quod

M. Tullium in dialogis suis frequenter fecisse animaduertimus, ut de claris oratoribus disputans M. Bruti formulas cum eum inducit loquentem, saepe imitatur, quamuis dictionem ipsius non probaret, atque is Ciceroni, ut Tacitus ait, videretur ociosus atque disunctus. loca quadam annotauit Corradus, in quibus a suo dicendi genere Tullius eam ob causam discessisse videtur. Itaque & nos Morillonum nostrum, cum quo Romae tum familiarissime viximus, & iocos eius vique imitari cum in illa disputationis praefatione, tum in fine voluimus, qui cum opiniones suas dissimulare vellet, plerunque dicere solebat, se non meminisse; & cum accusarem aliquoties eius illam ὑποκριτικὴν non ignarus ipsum fingere, dissimulabat amplius, humanum esse dicens, non meminisse mox omnium quae olim vel audiuius vel legimus; temerarii vero, velle scire confestim vniuersa. et haec plerunque, cum vel alios audire vellet, vel de aliis rebus differere. Sic Augustinum quoque fingo dissimulare & se non meminisse dicere, ut Morillonum audiret differentem, non secus ac Socratem Plato quam frequentissime εἰρηονεύοντα inducit, dubitantem quippe, interrogantem, ac omnium ferè ignarum, ut aliorum errores expiscaretur, ac deinde per inductiones suas exagigaret, & refelleret. Augustinum vero tunc temporis etiam in sublimiori gradu positum nobiscum velut parem in arenam descendere nolimus, ut decorum seruaremus; quamuis pro multifaria eius eruditione & antiquitatis peritia, vel primas eius disputationis obtinere debuisset. Excusatur igitur occupationes forenses ipse, velut per has abstraheretur ab amoenioribus hisce studiis, & excusatur etiam a Cardinale postea, ne in secundo vel tercio dialogo, quos adhuc ad legis diuinae argumentum desiderari fatemur, onus praecipuum disputationis subeat, licet pro ingenij sui fecunditate, felicitateque quamlibet multis occupationibus sufficere possit: Cardinalem enim & Augustinum tanquam iudices

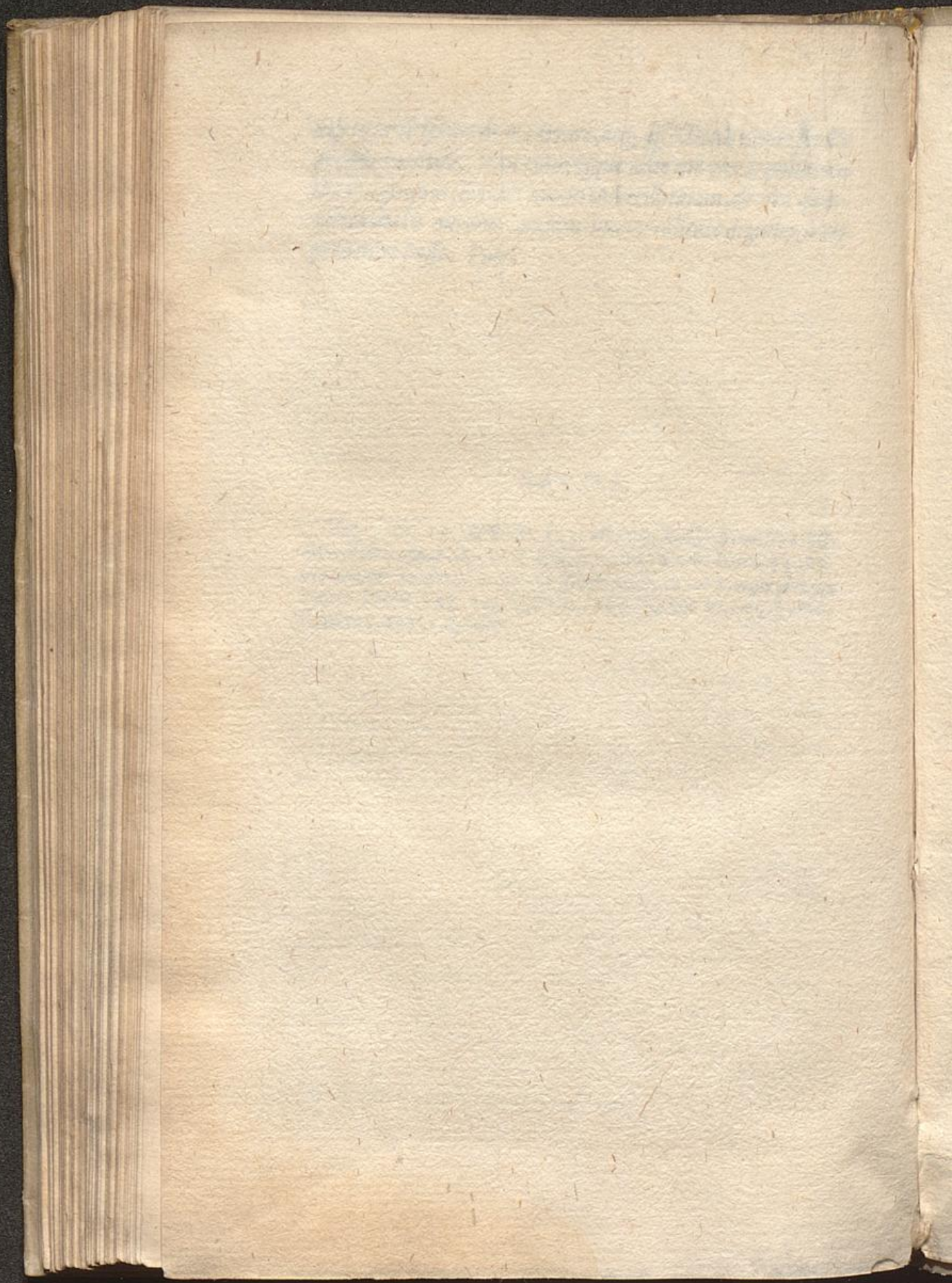
dices vel censores huic nostro dialogo adiunximus, qui que
nihil aliud quam aliquando dicentes extimulent, ius frigidam
(quod aiunt) suffundant. De Venere & Gratiis autem, quas
ἑοιοδομοφόους appellat Orpheus, studio omnia praterimus
in illa transicione ad scopum nostrum, vulgo receptam de Venere
& Gratiis opinionem vix attingentes: nam qua de harum dearum
natura, cultu, diuersisq; formis varie Pausanias aliiq; veteres
memoriae prodiderunt, tertio dialogo reseruamus, in quo de pulchro
legis diuinae acturi, & Veneris Gratiarumque historiam
diligentius examinaturi sumus. Ea que de causa Morillonum &
Augustinum fingo non meminisse de Venere & Gratiis, idq;
aperto potius mendacio quam occulta dissimulatione, vt eo
citius intelligat lector hanc historiam alio loco reseruari.
Atqui nihil metuo, quin vterq; apud doctos omnes vel κατὰ πρόληψιν
excusetur facile ab ignorantia culpa: quando huius praeclara
opera iam dudum in lucem edita abunde testentur summam
doctrinam multifariamq; omnigenam antiquitatis peritiam;
illius autem ingenium, memoriam, ac dotes variamque eruditionem
ipse in praefatione ad Cardinalem nostrum, quia eius nulla in
publico adhuc extare scripta existimem, satis declarem. Nec denique
his memoriae lapsus, nisi ficticium, impingi posse existimo. Non enim
is videtur, vel Erasmo teste, memoria lapsus esse, qui negat se meminisse,
alioquin nemo non labitur memoria, quando nullus est, quin quaedam
non meminerit: verum qui per obliuionem aliud scribit & asseuerat,
quam res habet, is demum labitur memoria, & negligentiae accusari poterit.
Habet consilij mei rationem, & iuuat apud te mi Florenti causam dicere,
velut aequum & amicum iudicem, cuius candor eximius mihi probe cognitus est:
sed cum me laudibus immodicis oneras, quas agnoscere non possum,
quando me meo metior pede, profecto pudorem mihi insignem incutis,
ad quas nihil habeo, quod respondeam,
nisi

nisi te amantissime de me errare, atq; affectionis nimio studio
prorsus cacutire. Non enim vsque adeo me vexat philantia
illa tētigo quin sentiam meam imbecillitatem, & vix quic-
quam doctis auribus, nedum immortalitate dignum à me
prouenire posse. Vale.

ERRATA.

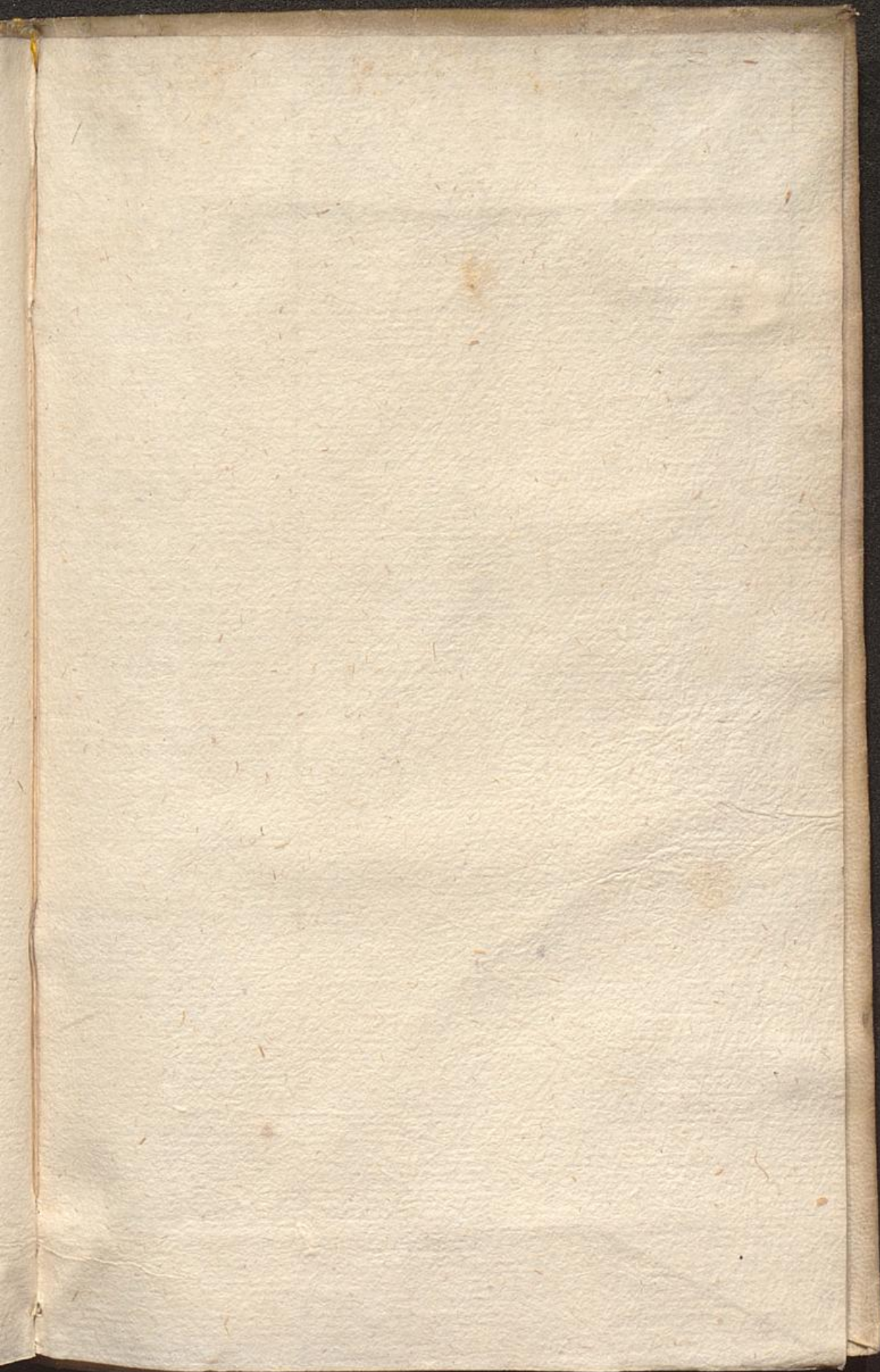
Pag. 3. lin. 14. & votis. 5. 3. est. 20. 2. Quirinali. 21. vlt.
atrinensibus. 44. 2. oðev. 60. 3. qui. 67. 4. ex. 90. 8. Ione. 93. 20.
animæ. 96. 12. θεοειδείς. 97. 12. Maffæum. 121. 17. καρω οδ ορείση
140. 2. Probi. 147. 14. Spartam. 169. vlt. tua vi. 204. 8. sus-
cipiuntur. 207. 1. apuam.

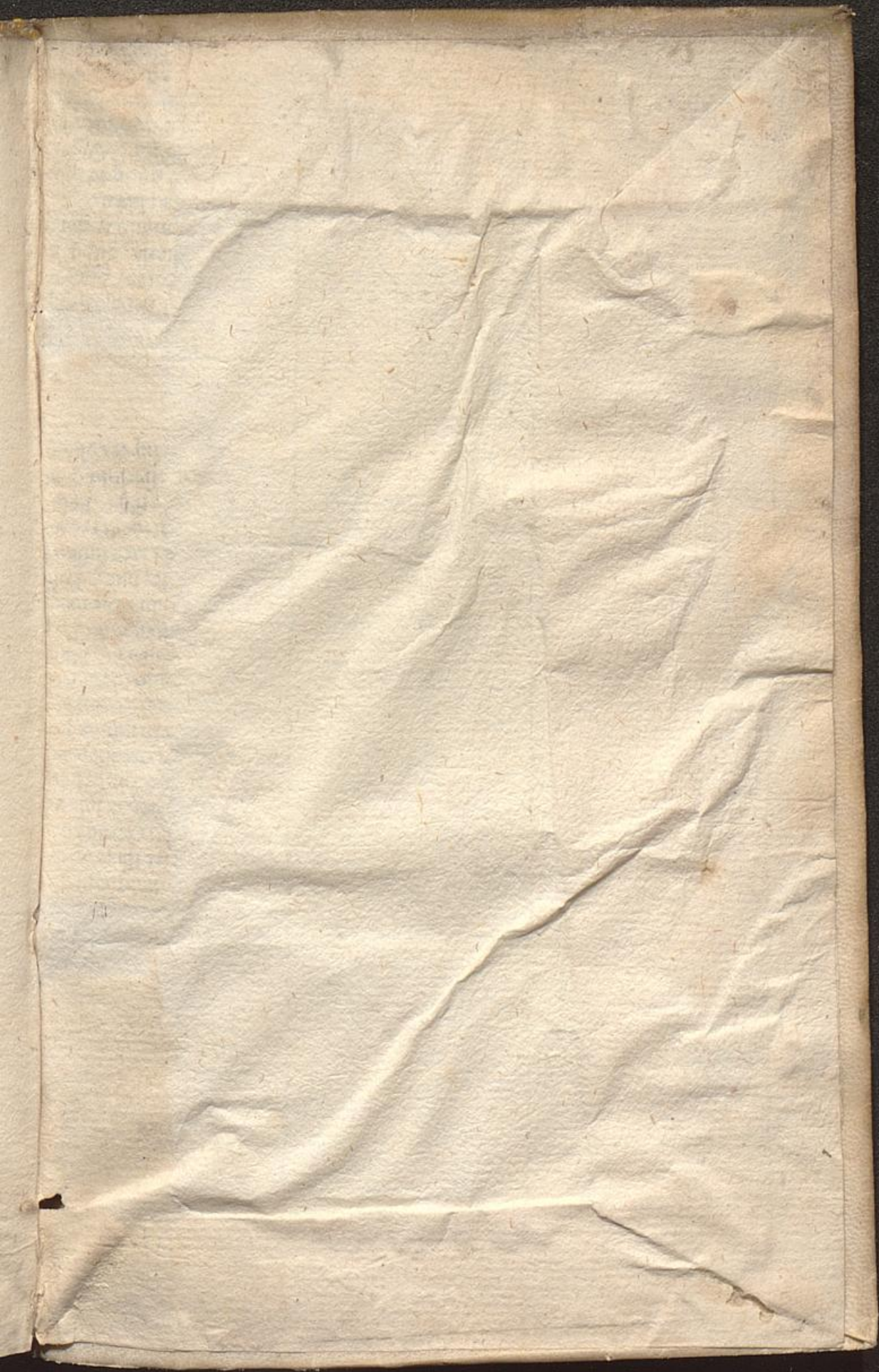

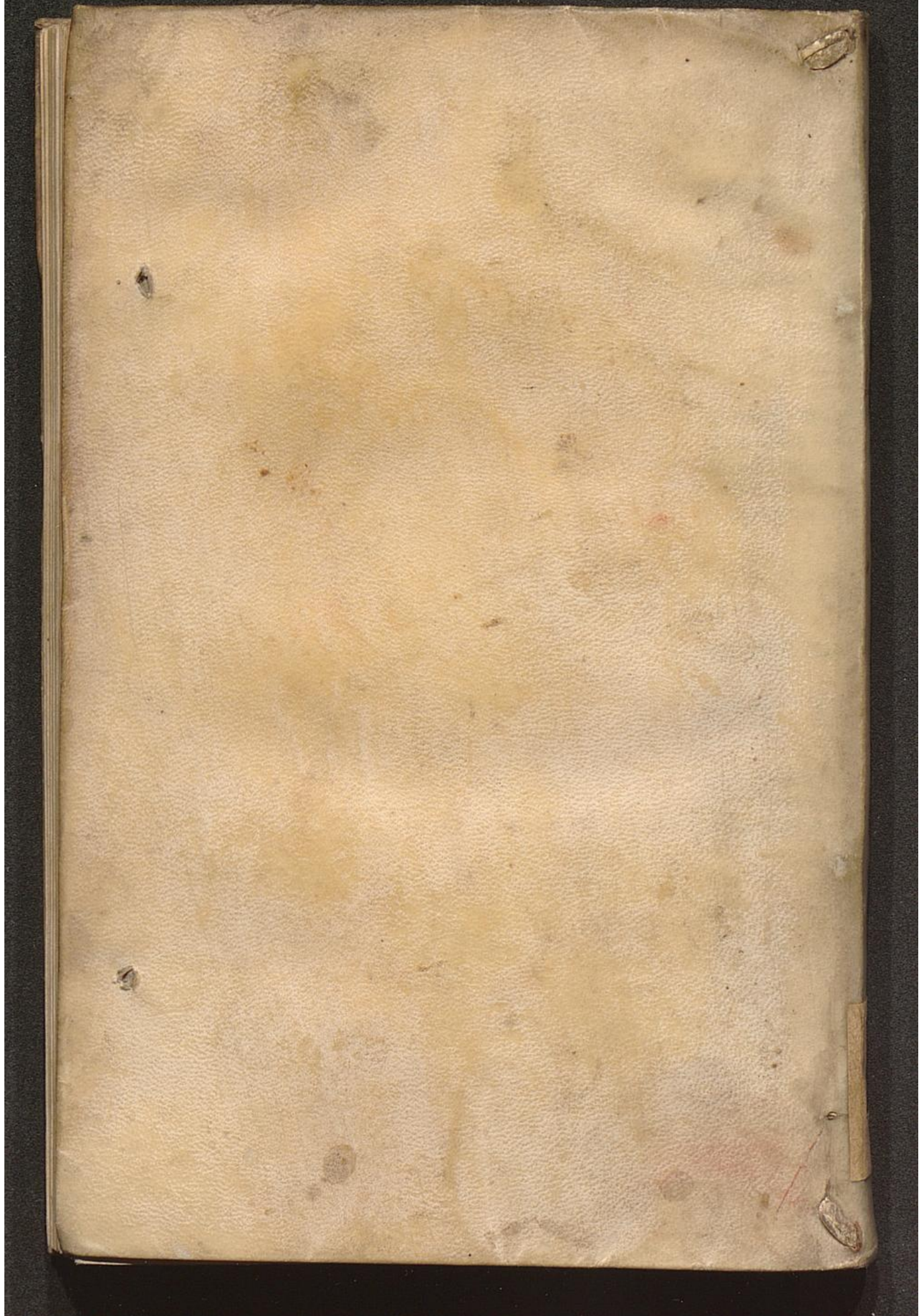

Th

6030